

Faronona 'Oka John 'E Gereā

John wale li galona Jesus lo 'e gereā buka 'e. John 'e ilia ala ta ioli 'e oga kae lesia God, 'i lia ka lio 'oka ala abulonala Jesus. John 'e gereā buka 'e fala rananala ioli gi fala fitoona ala Jesus Christ Wela God 'ali geraka too ala maurina kwalaimoki ikoso 'ali 'e sui. John 'e farono gia Jesus talala mola teke tala fala saina ala God failia kwalaimokina God. Jesus mola kalokalola maurina kwalaimoki fala ioli gi. Ioli sui gera 'afa'afa faasia God, ma teke tala fala io 'ado na failia God, (lia lo kalokalola maurina ma ka raunailia 'are mauri gi sui), lia mola Jesus. Iko ta tala lou fala dao na tonala maurina kwalaimoki. Ta tala 'e atale faasia teke tala 'e ala Jesus, tala laa tala ala maena li.

'I laola buka 'e, Jesus 'e soi 'i lia talala 'alia, “'I lau 'E.” Ratae 'are 'e, rataala God 'e. God fatailia ratae 'are 'e fala Moses, talasi ba Moses 'e lesia duna ba 'e kwaru ala masui 'ai ba li, wasua ma masui 'ai fo iko ta dunaa 'ali 'agofia mola. Ma talasi Jesus 'e sae 'uri 'e, “'I lau 'E,” 'e fatailia 'i lia God.

Gula buka 21-12501-1250:1—12:50, John 'e alaa sulia fiu 'are mama'ala Jesus 'e tauda gi. Na me 'are mama'ala ma 'e fatailia fagaulu na me 'are sulia Jesus 'i lia Wela God. Me 'are mama'ala fo gi gera fatailia Jesus lo Christ, te wale ba God 'e filia fala rananala ioli gi li, ma 'i lia lo Wela God. 'Are mama'ala fo gi gera fatailia Jesus kwatea maurina firi.

'Are 'ilitoa 'i laola buka 'e li gera 'uri 'e:
 'I lao ala Jesus fuli'ae ala galonala (1:1-51)
 Jesus taua galonala (2:1—12:50)
 Wiki fafu'isi Jesus io 'i Jerusalem (13:1—17:26)
 Jesus mae ma ka mauri lou (18:1—21:25)

Christ 'e laa lo mae 'alia ioli

¹ Fuli 'ua lo mae 'i lao ma God ka bi raunailia molagali, 'are gera soia 'alia Saena 'e io lo, ma ka io lo mae failia God. Ma Saena fo, 'i lia God. ² Ala fulina 'ua, Saena 'e io lo mae failia God. ³ God 'e raunailia 'are gi sui 'ali 'i lia. 'Are God 'e raunailida gi sui, 'e raunailida 'alia Saena. ⁴ Ma maurina kwalaimoki 'e fuli mae faasia Saena. Ma maurina kwalaimoki fo lo madakwana kwalaimoki 'e faamadakwa 'are kwalaimoki sulia God gi fala ioli. ⁵ Madakwana fo ka rara 'i laola maerodo, ma maerodo 'ato 'ali famaia.

⁶ God ka kwatea mae te wale la ratala John wale fasiuabu, ⁷ 'e la mae fala farononala ioli gi 'alia madakwana fo. 'E la mae ka faarono gera 'alia, 'ali ioli gi sui gera ka ronoa ma gera ka fakwalaimoki. ⁸ Ma John 'i talala iko lou madakwana fo, 'i lia 'e la mola mae 'ali ka faarono sulia madakwana fo. ⁹ Sui, madakwana kwalaimoki fo ka bi la mae 'i laola molagali, ma ka rarafia ioli gi sui.

¹⁰ Saena fo 'e io lo 'i laola molagali. God 'e raunailia molagali 'e 'ali 'i lia, wasua ma ioli gi iko 'ali gera lio raea mola. ¹¹ 'E dao mae 'i laola falua lia, wasua ma ioli lia gi iko 'ali gera kwaloa mola. ¹² Ma nali ioli gera kwaloa, ma gera ka fakwalaimoki ala ma 'i lia ka kwatea lo nanata

na fada 'ali ka fatailia 'i gera wela God gi. ¹³ Gera futa fa'alu 'alia wela God gi! Futana fa'alu fo 'e fuli mae ala God. Iko 'ali 'e fuli sulia lioe wale ala molagali li, 'o ma ka futa ala ioli 'i laola molagali 'e li.

¹⁴ Saena ka la lo mae 'alia wale, ma ka io lo fae gia. Meulu lesia lo 'ilitoana 'e too ai, sulia 'i lia lo wela moutae God Mama. 'Oka na failia kwalaimokina God gi sui gera sifo mae fagaulu ala 'i lia.

¹⁵ John wale fasiuabu 'e faarono sulia, talasi ba 'e akwa ka sae 'uri 'e, “I lia lo wale ba lau alaa sulia ala talasi ba lau sae 'uri 'e li, ‘Te wale kae la mae 'i burigu, 'i lia 'e 'ilitoa ka tasa liufi lau, sulia 'e io 'ua lo mae 'ala 'i lao, 'i lau laka bi futa.’ ”

¹⁶ Ma 'i osiala kwai'ofena ba'ela lia, Christ 'e kwatea 'are 'oka gi faga sulia atoa gi sui. ¹⁷ God 'e kwatea taki lia gi faga ala Moses. Ma ka kwatea kwai'ofena lia failia kwalaimokina sulia 'i lia 'alia Jesus Christ. ¹⁸ Iko ta ioli 'ali lesia 'ua God. Talifilia Wela God mola, 'i lia 'e rada failia God Mama, ma ka io failia, 'i lia lo 'e fatailia God faga.

John Fasiuabu 'e fabasua ioli gi 'ali gera rerei masia Christ

(Matthew 3:1-12; Mark 1:1-8; Luke 3:1-18)

¹⁹ Wale etaeta ioli Jiu 'i Jerusalem gi li, gera keria fata abu gi, failia wale kwairanai ala fata abu gi li, 'ali gera ka soilidia John 'uri 'e, “Uri'e ma 'i'o ite 'e?”

²⁰ Ma John ka olisi madakwa 'uri 'e ada, “I lau iko lou Christ, wale ba God 'e filia fala fasakwadolaa nala ioli gi li.”

21 Ma gera ka soilidi lou 'uri 'e ala, “Urilali ma ite mola 'i'o? 'I'o Elaeja?”

Ma ka olisida lou 'uri 'e, “Iko.”

Ma gera ka soilidia lou 'uri 'e, “Uri la ma 'i'o te profet ba 'ami kae masia?”

Ma John ka olisi lou 'uri 'e ada, “Iko.” *

22 Ma fafu'isinai, gera ka soilidi lou 'uri 'e ala, “Urilali ma ite mola 'i'o? 'O ilia mae ta 'are fameulu, 'ali meulu ka faronoa wale gera keru 'ameulu mae gi. Ta taa 'o too ai fali ilia suli 'o 'i talamu?”

23 Ma John ka olisidaulu 'alia alaana ba profet Aesea 'e gerea 'uri 'e, “I lau wale kae rii 'i laola abae lifi kwasi li 'uri 'e, 'Aofia kae dao lo mae! 'Amu farada tala fala.’ ”☆

24 Ma wale gera la mae faasia Farasi gi li, gera ka soilidi lou 'uri 'e ala, 25 “‘Uta 'e ko fasiuabua ioli gi, ala 'i'o iko lou Christ, 'o ma Elaeja, 'o ma profet ba?”

26 Ma John ka olisi 'uri 'e adaulu, “Lau fasiu abu mola 'alia kwai. Ma te wale 'amu raria, 'e ura mola 'ala 'i safitamiu. 27 'I lia wale 'e la mae 'i

---

* **1:21** Elaeja 'e io tekwa 'ua lo mae 'i lao ala John wale fasiuabu ka bi futa. God 'e sake mauri ala Elaeja fala 'i nali (2 Kings 2.11). Jiu gi gera fia Elaeja kae oli lou mae fala 'i laola molagali 'ali ma ka rerei 'alia ioli gi maasia dao nala Mesaea, Christ (Malachi 3.1; 4.5-6). Jesus talala 'e ilia John lo Elaeja, lia God 'e alafuu fala keru olifae nala mae 'i lao ala Mesaea (Matt 11.14; 17.10-13). John talala 'e lio mala iko 'ali 'e rae 'oka ala me galona lia. Te Profet, Deut 18.15-22, Jiu gi gera liolio maasia te profet ba'ela malaa lou Moses. Nali Jiu gera malataia te profet fo iko lou Elaeja 'o ma Mesaea/Christ (Iesia verse 25; 7.40-41). Wasua, ma nali Jiu gera raea te profet fo lo Christ/Mesaea (Iesia verse 41 failia 45, failia 6.14 failia Acts 3.22). ☆ **1:23** Aesea 40:3

burigu, wasua ma iko 'ali lau totolia laka 'adaoro, ma laka tatalia 'ae botu lia gi.”

²⁸ 'Are fo gi 'e fuli 'i Betani, falua 'i aba ala tataenala da'afi li ala kwai 'i Jodan, lifi John kae fasiuabua ioli gi ai.

Kale sipsip fala foasinala God

²⁹ Ala fe atoa 'i buri, John 'e lesia Jesus kae la mae 'i so'ela, ma ka ilia fala ioli gi, “Amu lesia, lia 'e lo wale 'e malaa kale sipsip God kae lufaa abulo ta'ana ioli la molagali li 'alia. ³⁰ 'I lia lo wale ba lau alaa sulia talasi ba lau sae 'uri 'e, ‘Te wale kae la mae 'i burigu. 'I lia 'e 'ilitoa ka tasa liufi lau, sulia 'e io 'ua lo mae 'i lao ma laka bi futa.’ ³¹ 'I lao mae, iko 'ali lau saiai 'i lia lo wale 'e, wasua 'ala, lau fasiu abu 'alia kwai 'ali ioli 'i Israel gi gera ka lio raea.”

³² Ma John ka sae lou 'uri 'e, “Lau lesia Aloe 'are Abu 'e sifo mae faasia 'i nali malaa na fe bola, ma ka 'o'o fafia. ³³ 'I lau wasua lou iko 'ali lau lio raea 'i lao. Wasua ma God 'e 'e keri lau mae 'ali lau fasiu abu 'alia kwai li, 'e sae 'uri 'e fagu, ‘Koe lesia Aloe 'are Abu kae sifo mae, ma kae 'o'o fafia te wale. 'I lia lo wale kae fasiu abu 'alia Aloe 'are Abu li.’” ³⁴ Ma John ka sae lou 'uri 'e, “Lau lesia lo, ma la kae ilia famiu, 'i lia lo Wela God.”

Wale li galona etaeta Jesus gi

³⁵ Ma ala fe atoa 'i buri, John 'e ura lou 'i lififo failia na rua wale ala wale li galona lia gi. ³⁶ Ala talasi 'e lesia Jesus kae liu 'ala, John ka sae 'uri 'e, “'I lia lo Kale Sipsip God.”

³⁷ Ma rua wale li galona lia gi, daro ronoa me 'are fo, ma daro ka la lo 'adaroa sulia Jesus. ³⁸ Ma

Jesus ka bulusi, ka lesia daro kae la sulia, ma ka soilidi 'uri 'e adaroa, “Ta mora kae lio 'afia?”

Ma daro ka olisi daro 'uri 'e ala, “Rabae, 'o io 'i fe?” fadanala rabae “Wale Faalalau.”

³⁹ Ma ka olisi daro 'uri 'e, “Mora la mae, 'ali mora lesia.” Ma daro ka la failia, daro ka lesia lifi 'e io ai. Ma daro ka io lo 'adaroa failia sulia fe atoa fo. 'E dao lo garania fai tofui matola raurafi talasi daro lesia ma daro ka la failia.

⁴⁰ Na wale ala rua wale fo gi Andrew, walefae Simon Peter. ⁴¹ Me 'are etaeta Andrew 'e taua lo, 'e la ma ka faitale 'afia Simon walefae lia, ma ka faarono 'uri 'e ala, “Mera dao lo tonala Mesaea.” Fadanala saena fo “Christ,” wale ba God 'e filia fala rananala ioli gi li. ⁴² 'Urifo ka talaia Simon 'i so'ela Jesus.

Ma Jesus ka bubu nanata fala, ma ka sae 'uri 'e, “Simon, wela John, lau fafurata 'o lo 'alia Sifas.” Me ratae 'are fo, ala saena Grik gi li, gera ilia lou 'alia Peter, fadanai, “Fau.”

Jesus 'e soia Filip failia Nataniel

⁴³ Sui ala ruala fe atoa, Jesus ka foua malatala ka laa fala provins 'i Galili, ma ka dao tonala Filip, ka sae 'uri 'e fala, “O la mae suli lau.”

⁴⁴ Filip wale faasia 'i Betsaeda, mae falua Andrew failia Peter. ⁴⁵ Filip 'e dao tonala Nataniel, ka faarono 'uri 'e ala, “Meulu dao lo tonala wale ba Moses 'e geregere sulia 'i laola taki li, failia profet gi gera ka geregere sulia. 'I lia Jesus wela Josef faasia 'i Nasareti.”

⁴⁶ Ma Nataniel ka sae 'uri 'e, “O malataia 'uri ta me 'are 'oka 'e sai mola 'ala ala laana mae faasia 'i Nasareti wani?”

Ma Filip ka olisia ka sae 'uri 'e fala, “La mae ko talae lesia 'amua.”

⁴⁷ Talasi Jesus 'e lesia Nataniel kae la mae 'i so'ela, ka sae 'uri 'e sulia, “Te wale 'e Jiu kwalaimoki, sulia iko 'ali 'e too ala ta kotona!”

⁴⁸ Nataniel ka olisi 'uri 'e ala, “O sai 'utaa agu?”

Ma Jesus ka olisia ka sae 'uri 'e, “Lau leesi 'o 'i 'aela 'ai figi 'i lao ala Filip ka bi soi 'o.”

⁴⁹ Ma talasi Nataniel 'e ronoa me 'are fo li, ka sae 'uri 'e, “Waleli Falalauna, 'i'o lo Wela God! 'I'o lo wale li talona 'ami ioli Jiu gi li!”

⁵⁰ Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O fakwalaimoki mola 'i fofola lau ilia lau leesi 'o 'i 'aela 'ai figi? Lakae ilia famu, koe lesia 'are ba'ela la gi 'e liufia lou me 'are 'e.” ⁵¹ Sui Jesus ka sae lou 'uri 'e fadaulu, “Are kwalaimoki la kae ilia famoulu, moulu kae lesia 'i nali kae tafa, ma 'amu kae lesia lou eniselo God gi gerakae rae ala ala fala 'i nali, ma gerakae sifo mae fafi lau, Wela Wale li.”

2

Araaraina 'i Kena

¹ 'I burila rua fe atoa gi 'e sui, te araaraina ka fuli ala te mae falua la ratala 'i Kena 'i laola gulae tolo 'i Galili. Ma teite Jesus ka io lou 'i lififo ala talasi fo. ² Ma gera sugaa lou mae Jesus failia wale li galona lia gi fala araaraina fo. ³ Ma talasi ioli gi gera gou, ma waeni ka sui, teite Jesus ka sae 'uri 'e fala, “Iko 'ali gera too lo ala ta waen.”

⁴ Ma Jesus ka olisi 'uri 'e ala, “Teite, 'o ala suga nagu 'ua fala taunala ta 'are, sulia talasi lau iko 'ali dao 'ua.”

⁵ Ma teite Jesus ka sae 'uri 'e fala wale li galona gi, “Amu tau sulia ta 'are kae ilia famiu.”

⁶ Ma olo kukufi 'are ba'ela fala sake kwai na gi li lia gera galofida 'alia fau, gera io 'i lififo, fala sau limanaa 'ala ioli gi sulia falafala Jiu gi li. Teke kukufi ka sakea fiu akwala wala lima 'o ma teke talanae lita ala kwai. ⁷ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala wale li galona gi, “Amu fafonua fe kukufi 'are 'e gi 'alia kwai.” Ma gera ka fafonuda sui. ⁸ Sui ka sae 'uri 'e fada, “Amu taofia ta kwai ali, ma 'amu ka kwatea fala ioli ba'ela ala fanana 'e li.”

Ma gera ka kwatea fala ioli fo, ⁹ ma ka gou tonala kwai fo, ma 'e olisi lo 'alia waeni. Ma iko 'ali saiala waen fo 'e la mae faasia 'i fe. Wasua ma wale li galona gera fafonua kwai fo gi li mola gera saiai. 'Urifo wale ba'ela fo ka rii mae fala arai fa'alu fo, ¹⁰ ma ka sae 'uri 'e fala, “Ioli sui gera etae kwatea waen 'oka fala goufinai 'i lao, ma 'i burila ioli gi gera gou ka rasua lo, gera ka bi kwatea waen dalakwai. Ma 'o alu golia 'amua waen 'oka rasua 'e la la ka dao lo ala talasi 'e!”

¹¹ Me 'are 'e lo etala 'are mama'ala Jesus 'e taua 'i Galili, 'i laola mae falua 'i Kena. 'I lififo 'e fatailia 'ilitoana lia, ma wale li galona lia gi gera ka fakwalaimoki ala.

¹² 'I burila, Jesus failia teite lia, ma walefae lia gi, failia wale li galona lia gi, dauulu ka la lo fala falua 'i Kapaneam. Ma dauulu ka io 'i lififo sulia barae fe atoa.

*Jesus 'e tabalia ioli gi faasia 'i laola Luma Abu God
(Matthew 21:12-13; Mark 11:15-17; Luke 19:45-46)*

13 Garania lo Fanana ala Daofae Liu na li fala ioli Jiu gi li, ma Jesus ka la fala falua ba'ela 'i Jerusalem. 14 Ma 'i lififo 'i laola Luma Abu God, ka lesia ioli gi gera foli 'alia buluka gi, failia sipsip gi, failia bola gi fala foasi na. Ma ka lesia lou ioli gera olisi 'alia seleni gi li, gera io 'ada 'i rabela tatafe gera gi. 15 Ma ka sakea me kwalo gi ka galofia 'alia 'are fala rabuna li, ma ka tabalia lo buluka fo gi, failia sipsip gi, ma 'are fo gi sui faasia 'i laola Luma Abu God. Ma ka gefusia lo tatafe ioli gera olisi 'alia seleni gi li, ma ka tagalailia seleni gera gi. 16 Ma ka taba sulia ioli gera foli 'alia bola gi li ma ka sae 'uri 'e fada, “Amu sakea 'are 'e gi 'i maluma! Ikoso 'ali 'amu taua Luma Mama lau li 'alia lifi li usi na!”

17 Ma wale li galona lia gi dauulu ka malata tonala Geregerena Abu ba 'e sae 'uri 'e, “God, kwaimaana lau fala Luma 'o li, 'e malaa duna 'e 'ago 'i laola manogu.”✧

18 Sui wale ba'ela Jiu gi li gera ka soilidia Jesus 'uri 'e, “Ite 'e kwatea kwalaimokina famu fala taunala 'are 'e gi? Ala God 'e kwatea kwalaimokina famu, fatailia ta 'are mama'ala 'ali meulu ka fakwalaimoki 'o!”

19 Ma Jesus ka olisi 'uri 'e adaulu, “Ala 'amu ka osia wasua Luma Abu 'e, lakae fa uraa lou 'i laola olu fe atoa gi.”

20 Ma gera ka soilidia lou 'uri 'e, “Luma Abu 'e God gera raunailia sulia fai akwala wala olo fe falisi gi. 'Uri koe fa uraa mola 'i laola olu fe atoa gi wani?”

✧ 2:17 Sam 69:9

21 Wasua ma Luma Abu fo Jesus 'e sae sulia fo 'ala rabela. 22 Ma talasi God 'e taea faasia mae-nali, wale li galona lia gi dau lu ka malata tonala me 'are fo 'e ilia, ma dau lu ka fakwalaimoki ala Geregerena Abu failia 'are Jesus 'e ilida gi.

23 Ma ala talasi Jesus 'e io 'i Jerusalem ala Fanana ala Daofae Liu na li, ioli afula gi gera fakwalaimoki ala sulia gera lesia 'are mama'ala 'e tauda gi. 24 Sui ka 'urifo wasua 'ala, Jesus iko 'ali fitonada mola, sulia 'e sai sui mola ada. 25 Wasua iko ta ioli 'ali faarona 'alia ta 'are sulia ioli fo gi, 'e sai mola 'ala ala 'are 'i laola malatada gi sui.

3

Jesus failia Nikodimas

1-2 Ala na talasi, te wale 'ilitoa Jiu gi li, 'e la mae 'i so'ela Jesus. Wale fo ratala Nikodimas, 'i lia na wale ala Farasi gi. 'E la mae 'i so'ela Jesus 'i laola boni, ma ka sae 'uri 'e fala, “Waleli Falalauna, 'ami saiai God 'e kwate 'o mae fali falalau 'ami, sulia 'are mama'ala 'o fulida gi, 'e 'ato 'ali ta ioli ka tauda ala God iko 'ali io failia.”

3 Jesus ka olisi 'uri 'e ala, “Are kwalaimoki lakae ilia famu, 'ato 'ali ta ioli 'ali lesia maurina God 'e 'ilitoa fafia, ala iko 'ali 'e futa fa'alu lou.”

4 Ma Nikodimas ka soilidi 'uri 'e ala Jesus, “Ioli 'e ba'ela lo, kae futa lou 'utaa? 'E 'ato rasua fala ioli 'ali 'e oli lou 'i laola lofola teite lia, ma ka futa lou mae!”

5 Jesus ka sae 'uri 'e fala, “Are kwalaimoki lakae ilia famu. 'E 'ato rasua fala ta ioli 'ali ka ruu 'i laola maurina 'e God 'e 'ilitoa fafia, ala 'e iko 'ali futa 'alia kwai failia Aloe 'are Abu. 6 Talasi ioli 'e

futa ala mama lia failia teite lia li, 'i lia 'e rau lo 'alia ioli. Ma ioli 'e futa ala Aloe 'are Abu God li, 'i lia 'e futa fa'alu mae faasia 'i nali. ⁷ Ikoso kwele, sulia lau ilia famu 'amu ka futa fa'alu lou. ⁸ Aloe 'are Abu 'e malaa oru. Sulia wasua ko ronoa oru, 'ato 'ali 'o lesia mola 'e la mae faasia 'i fe, 'o ma kae la fala 'i fe. Ma Aloe 'are Abu lou, 'ato 'ali 'o lesia kae olisi 'utaa ala ioli 'ali ka alua ioli fa'alu.”

⁹ Nikodimas ka soildia lou 'uri 'e, “Uri'e ma 'are 'e gi kae kwalaimoki 'utaa?”

¹⁰ Jesus ka olisi 'uri 'e ala “T'o wale falalau 'ilitoa Jiu gi li. Ma 'utaa 'e iko 'ali 'o sai mola ala malutala 'are 'e gi?*” ¹¹ 'Are kwalaimoki la kae ilia famu, 'ami faarono 'alia 'are 'ami saiali gi, ma 'ami ka sae sulia 'are 'ami lesida gi. Ma iko ta ioli amiu 'ali fakwalaimoki mola. ¹² Ala iko 'ali 'amu fakwalaimokia 'are lau ilida famiu sulia 'arela molagali 'e li, 'amu ka bi fakwalaimoki mola 'utaa agu ala laka faarono 'amiu 'alia 'are 'i nali gi? ¹³ Iko ta ioli 'ali rae fala 'i nali, talifilia 'i lau, Wela Wale li, mola lau sifo mae faasia 'i nali.”

¹⁴ Malaa talasi ba 'i lao, Moses 'e fa uraa fe wa ba 'e raunailia 'alia brasi li 'i gwaula te 'ai ba li 'i laola abae lifi kwasi. Gera kae fa uraa 'urifo lou ala Wela Wale li 'i nali gwaula fe 'ai, ¹⁵ 'ali ioli gera fitoo agu gi, gera kae mauri firi. ¹⁶ God 'e fatailia kwaimaana ba'ela lia fala ioli gi sui 'i laola molagali, ka kwatea mae teke Wela moutae lia, 'ali ioli gera fitoo ala gi, ikoso 'ali gera mae, gera kae too ala maurina firi. ¹⁷ God iko

---

* **3:10** Nikodimas wale falalau sulia Geregerena Abu fala Jiu gi li. 'E totolia ka saiai God 'e saiala kwatenala maurina fa'alu fala ioli gi 'alia olisinala manoda (Jer 31.33, Ezek 11.19-20, 36.26-27)

'ali kwatea mae Wela lia fala 'i laola molagali 'ali kwaia ioli la molagali, 'e kwatea mae 'ala 'ali ka famaurida.

¹⁸ Ma ite 'e fakwalaimoki ala Wela lia, God ikoso kwaia. Ma ioli iko 'ali fakwalaimoki ala Wela lia li, God 'e kwaia sui lo, sulia iko 'ali fakwalaimoki ala teke wela moutae lia.

¹⁹ Kwaikwaina 'e 'uri 'e, wale 'e malaa madakwana li, 'e dao lo mae 'i laola molagali. Wasua ma ioli gi, gera babalafe 'ada failia maerodo ka liufia 'ala madakwana, sulia taunada 'e ta'a. ²⁰ Sulia ioli abulonala 'e ta'a, 'e 'e'ela 'alia madakwana, ma iko 'ali oga laa na mae fala madakwana li, sulia 'e iko 'ali oga abulo ta'ana lia gi 'ali ka fatae.

²¹ Ma ioli tau 'arenala 'e rada, kae la mae fala madakwana, 'ali madakwana ka fatailia 'e taua 'are sulia kwaigalina God gi.

John wale Fasiuabu 'e fa'ilitoa Jesus

²² 'I buri, Jesus ka la failia wale li galona lia gi fala 'i Judea, ma ka io fae dauulu 'i lififo. Ma dauulu ka fasiuabu ioli 'i lififo. ²³ Ma ala talasi fo lou, John kae fasiuabua ioli gi ala mae falua 'i Aenon garania 'i Salim. John 'e fasiuabu 'i lififo sulia lifi kwai 'e lama ai. Ioli afula gi lou gera la 'i so'ela John fala sisiuabuna. ²⁴ (Ala talasi fo, iko 'ali gera alua 'ua John 'i laola raraa.)

²⁵ Ma ala talasi fo, nali wale ala waleli galona John gi, gera alafaitalili failia te wale ala Jiu gi li sulia falafala Jiu gi sulia saunala rabeda, 'ali geraka kwaga 'i maala God. ²⁶ Ma waleli galona John gi gera la 'i so'ela John, ma gera ka soilidi 'uri 'e ala, "Waleli Falalauna, 'o saiala wale ba 'e ura fae 'o 'i gulae kwai lobaa ala kwai 'i Jodan

li, 'i lia 'o ilia 'are 'oka gi sulia? Ala talasi 'e, kae fasiuabua lo ioli gi, ma ioli afula gi, gera la sui lo 'i so'ela!”

²⁷ Ma John ka olisi 'uri 'e adaulu, “Ioli 'e too mola ala ta God 'e kwatea fala. ²⁸ Moulu ronoa sui lo ba lau ilia famoulu, 'i lau iko lou Christ, wale God 'e filia. 'I lau wale lau la mae 'i lao ala 'ali lau faatalo 'alia ma laka fatalo sulia. ²⁹ Christ 'e malaa wale kae too geli. Ma 'i lau lau malaa wale kwaima arai fa'alu li. Ma wale kwaima arai fa'alu li, 'e babalafe rasua talasi arai fa'alu 'e dao fala ara araina lia li. Ma ka 'urifo lou agu. Lau babalafe rasua ala talasi 'e, sulia Jesus 'e dao lo. ³⁰ 'I litoana Christ gera kae faa ba'elaa. Ma 'i lau, gera kae fawawade lau.

³¹ “Christ 'e la mae faasia 'i nali, ma ka 'ilitoa ka tasa liufia ioli gi sui. John Fasiuabu wale faasia molagali li mola. Ma ka saiala alaana mola sulia 'are 'e fuli 'i laola molagali gi li. Ma 'e kwalaimoki rasua, Christ 'e la mae faasia 'i nali, ka 'ilitoa ka tasa liufia ioli gi sui. ³² 'E alaa madakwa sulia ta 'e lesia, ma ka ronoa faasia 'i nali. Sui ka 'urifo wasua 'ala, iko ta ioli 'ali oga mola fakwalaimokina ala ta gi 'e ilida. ³³ Ma ioli 'e fakwalaimoki ala ta gi 'e ilida, ioli la 'e fatailia God 'e kwalaimoki. ³⁴ Ma Christ 'e God 'e kwatea mae faasia 'i nali, 'e fatalo'alia saenala God, sulia God 'e kwatea sui lo Aloe 'are Abu lia 'ali ka ranaa. ³⁵ Ma God Mama ka kwaima rasua ala Wela lia, ma ka alua 'i lia ka 'ilitoa fala 'are gi sui. ³⁶ Ma ta ioli mola 'ala 'e fakwalaimoki ala Wela 'e, 'i lia kae mauri firi. Ma ioli iko 'ali fakwalaimoki ala Wela 'e li, 'i lia kae mae, sulia 'e io 'i malula kwaikwaina God.”

4

Jesus 'e alaa failia te geli 'i Samaria

¹⁻³ Jesus failia wale li galona lia gi, dau lu la faasia 'i Judea, ma dau lu ka la fala 'i Galili. Dau lu la, sulia Jesus 'e saiai Farasi gi gera ronoa ioli afula rasua gera donaa, ma ioli afula rasua ka fasiuabuda ka liufia John wale Fasiuabu. Ma wale li galona lia gi lou 'ala fo gera fasiuabua ioli, iko lou Jesus. ⁴ Ma talasi dau lu laa fala 'i Galili, dau lu ka tofola ala provins 'i Samaria.

⁵ Ma dau lu ka dao ala te mae falua la ratala 'i Saeka 'i laola provins 'i Samaria. Maefalua fo 'e io garania wado la ba 'ua lo mae 'i lao Jakob 'e kwatea fala wela lia Josef. ⁶ Ma mae kete ba Jakob lou 'e io 'i lififo. Ma Jesus rabela 'e kweo 'alia liuna, ma ka gwauru 'ala 'i rabela kete fo. Ma talasi fo, 'e dao lo ala matoula atoa.

⁷⁻⁸ Ma wale li galona lia gi, dau lu ka la fala falua fo 'ali dau lu foli fana. Ma te geli faasia 'i Samaria ka la mae 'uri 'ali ufi kwai. Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O kwatea mae ta me kwai 'ali lau gou ga.”

⁹ Ma geli fo ka olisi 'uri 'e ala, “I'o wale 'i Jiu, ma 'i lau geli 'i Samaria. 'Uta 'e ko suga lau 'afi ta kwai fala gouna?” 'E sae 'urifo, sulia Jiu gi iko 'ali gera kwaima failia ioli Samaria gi.

¹⁰ Ma Jesus ka olisi 'uri 'e ala, “Ala ko saiala kwakwatena God li, ma ko saiala ite 'e 'e suga 'o 'afi ta me kwai, mala 'i'o lo ko suga lau mae, 'ali ma laka kwatea kwai ala maurina li famu.”

¹¹ Ma geli fo ka sae 'uri 'e fala, “Iko 'ali 'o too ala ta 'are li tao kwai, ma kete 'e lou 'e la liu rasua. 'I fe bui koe bi sakea kwai ala maurina laa li ai?”

¹² Koko gia Jakob 'e kwatea mae kete 'e faga. Ma 'i lia, failia wela lia gi, failia 'are ranolia lia gi, gera gou ala kete 'e. Ma 'i'o 'o 'ilitoa ka liufia Jakob?"

¹³ Ma Jesus ka sae 'uri 'e, "Ioli gera goufia kwai 'e li, gera kae siligou lou. ¹⁴ Ma ioli gera kae gou ala kwai lakae kwatea li, ikoso 'ali gera siligou lou 'i buri. Ma kwai 'e lakae kwatea fada kae alua lo mae fulafulaa laa ka kwatea maurina firi fada."

¹⁵ Ma geli fo ka sae 'uri 'e, "O kwatea mae kwai laa fagu, 'ali ikoso lau siligou lo, ma 'ali ikoso lau la lou mae 'i lifi'e fala sake kwaina."

¹⁶ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, "O laa, ko soia mae arai 'o, ma mora ka oli mae 'i lifi'e."

¹⁷ Ma geli fo ka olisi 'uri 'e ala, "Iko 'ali lau too ala ta arai."

Jesus ka sae 'uri 'e, "O sae kwalaimoki ala talasi 'o ilia iko 'ali 'o too ala ta arai. ¹⁸ Sulia 'o tootoo ala lima arai gi, ma wale laa 'o io failia ala talasi 'e li, 'i lia iko lou arai kwalaimoki 'o. Me 'are la 'o ilia 'e kwalaimoki."

¹⁹ Ma geli fo ka olisi 'uri 'e ala, "Arai ba'ela, lau saiai 'i'o te profeti. ²⁰ 'A koko 'ami gi 'i Samaria, gera foasia God 'i gwaula fe uo 'e. Ma 'i 'amiu ioli 'i Jiu gi, 'amu ilia lifi fala foasinala God mola 'i Jerusalem. 'Uri 'e ma 'i fe ala rua lifi 'e gi lo 'e kwalaimoki?"

²¹ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, "Geli 'e 'o fakwalaimoki lau, talasi kae dao mae talasi ioli gi ikoso gera foasia lo Mama 'i gwaula fe uo 'e 'o ma 'i Jerusalem wasua. ²² 'I 'amiu ioli 'i Samaria gi, 'amu raria ite 'e 'amu foasia. Ma, 'i 'amami ioli 'i Jiu gi, 'ami saiala ite 'ami foasia, ma 'ami saiala fatalona 'alia tala God fala faamaurinala ioli gi li.

23-24 Wasua ma ta talasi kae dao mae, ma 'e fuli'ae lo, talasi Aloe 'are kae fatailia Kwalaimekina God, lia kwatea ka talawarau 'ali ioli gi geraka foasia God ala lifi gi sui. Ioli 'urifo gi lo Mama 'e oga foasina gera gi. God, 'i lia Aloe 'are, ma Aloe 'are kae talaia ioli gi kae foasia 'alia Kwalaimeki na. Ioli 'urifo gi gera saiai geraka foasia Mama.”

25 Ma geli fo ka sae 'uri 'e fala, “Lau saiala wale God 'e filia lia gera soia 'alia Christ, kae dao mae. Ma talasi kae dao mae, 'i lia kae faarona gia 'alia 'are gi sui.”

26 Jesus ka olisia 'uri 'e, “I lau 'e lo.”

27 Ma talasi fo, wale li galona lia gi gera ka dao lo mae, ma dauulu ka kwele rasua, sulia dauulu lesia Jesus 'e alaa 'ala failia geli fo. Wasua ma iko ta wale adaulu 'ali soilidia mola geli fo, “Ta ta 'e 'o oga?” Ma iko 'ali dauulu soilidia mola lou Jesus, “Uta 'e ko alaa failia geli 'e?”

28 Ma geli fo ka taasi lo 'alia 'are li sake kwainali, ma ka oli 'i falua, ma ka sae 'uri 'e fala ioli gi. 29 “Amu la mae, 'ali 'amu lesia te wale 'e faarona lau 'alia 'are lau tautauda gi sui. Mala 'i lia lo wale ba God 'e filia?” 30 Ma geraka tafisia mae falua fo, ma gera ka la mae 'i so'ela Jesus.

31 Talasi fo, wale li galona lia gi geraka soilidia Jesus 'uri 'e, “Wale falalau, 'ania ga ta me fana!”

32 Ma Jesus ka olisi 'uri 'e adaulu, “Lau too ala fana li 'ania 'agua lia 'amu raria.”

33 Ma wale li galona lia gi, dauulu ka soilidi kwailiu 'uri 'e 'i safitadaulu, “Mala ta ioli ka sake fana mae fala tae ne?”

34 Ma Jesus ka sae 'uri 'e fadaulu, “Fana lau, ronona sulia saenala God 'e 'e keru lau mae, ma

fasuinala galona lia 'e kwatea fagu fala taunali gi. ³⁵ 'Amu too ala te agiagi saena ba 'e sae 'uri 'e, 'Fai madama gi lou, sui talasi li fisu 'are.' Ma la kae ilia famiu, 'amu lesia ga ioli 'e gera la mae gi. Gera malaa te raku 'e maua lo, ma ka totolia lo fala fisunai. ³⁶ God kae kwaiara ioli 'e gera fisu'are 'i laola raku li. Ma 'i lia kae logosia lo alu 'arena fala maurina firi, 'ali wale 'e fasi 'are, failia wale 'e kae fisu 'are, daro ka babalafe sui. ³⁷ Agiagi saena ba 'e sae 'uri 'e 'e kwalaimoki, 'Na wale kae fasi 'are, ma na wale ka fisu.' ³⁸ Lakae keri 'amiu fala fisunala 'are 'i laola raku la iko 'ali 'amu galogalo mae ai. Nali ioli 'ada gera galogalo ai ma 'amu ka sake gwaugwau ala 'okanala galonada."

³⁹ Ma ioli afula 'i laola falua fo ala gulae tolo fo 'i Samaria li, gera ka fakwalaimoki ala Jesus, sulia geli fo 'e ilia, "E faarono lau 'alia 'are lau tautauda gi sui." ⁴⁰ Ma talasi gera la mae 'i so'ela Jesus, gera ka ani ulu 'uri 'ali ka io lou 'ala failida. Ma Jesus ka io 'i lififo sulia rua fe atoa gi.

⁴¹ Ma ioli afula gi lou gera fakwalaimoki, sulia faronona Jesus gi. ⁴² Ma gera ka sae 'uri 'e fala geli fo, "Ami fakwalaimoki lo, iko lou 'i fofola 'are ba 'o ilida famami gi, wasua ma sulia 'ami talae ronoa 'amami saenala. Ma 'ami ka saiai 'i lia lo wale li faamauri kwalaimoki ioli gi sui."

⁴³ 'I buri 'ala Jesus failia wale li galona lia gi dau lu io ala mae falua fo sulia rua fe atoa gi ka sui, dau lu ka bi la fala 'i Galili. ⁴⁴ Jesus talala ka sae 'uri 'e, "Profet gi ioli iko 'ali soi ba'ela mola ada 'i laola falua gera gi 'i talada." ⁴⁵ Ma talasi Jesus 'e oli mae fala 'i Galili, ioli lifi fo gi li gera ka

kwaloa, sulia gera la lou 'i Jerusalem ala Fanana ala Daofae Liu na li, ma gera ka lesia 'are Jesus 'e fulida gi.

Jesus 'e guraa wela wale te wale 'ilitoa li

⁴⁶ Sui, Jesus ka oli lou fala 'i Kena te falua 'i Galili, lifi ba 'e olisia kwai ka alua lo waen li. Ma talasi 'e io 'ala 'i lififo li, te ulufa'alu te wale 'ilitoa faasia 'i Kapaneam, 'e matai ba'ela rasua.

⁴⁷ Ma talasi wale fo 'e ronoa Jesus 'e la lo faasia 'i Judea ma ka oli lou mae fala 'i Galili, ka la mae 'i so'ela Jesus, 'ali ka aniulu fala 'ali laa failia fala 'i Kapaneam, 'ali ka guraa ulufa'alu fo lia, sulia 'e matai ka garani mae lo. ⁴⁸ Buri 'ala wale fo 'e sae 'urifo ka sui, Jesus ka sae 'uri 'e fala, “Amu oga lesinala 'are mama'ala gi failia 'are li 'aferona 'alida gi, sui 'amu ka bi fakwalaimoki agu.”

⁴⁹ Wasua Jesus ka sae 'ala 'urifo, wale fo ka sae 'uri 'e fala Jesus, “Aofia, 'o la ga mae fae lau, taufasia wela lau 'e bi mae.”

⁵⁰ Sui Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O oli 'amua, ulufa'alu 'o 'e 'akwaa lo.”

Ma te wale fo ka la lo, sulia 'e fakwalaimoki ala saenala Jesus. ⁵¹ Ma talasi kae liu ko 'ala sulia tala li, wale li galona lia gi, gera ka lalao mae fala farononala 'uri 'e, “Arai, te wela ba 'o 'e 'akwaa lo ma ka mauri lo!”

⁵² Ma wale 'ilitoa fo ka soilidi 'uri 'e adaulu, “Tofuimatola ta lo ulufa'alu lau 'e 'akwaa ai?”

Ma dauulu ka olisi 'uri 'e ala, “Ago'agona 'e sui faasia 'i nalafi ala etala tofui matola 'i atoa.” ⁵³ Ma mama wela fo li ka saiai tofui matola ba Jesus 'e ilia saena ba gi ai lo fo. 'I burila me 'are fo, wale

'ilitoa fo failia ioli 'i laola luma lia gi li sui, gera ka fakwalaimoki lo ala Jesus.

⁵⁴ Me 'are fo ruala 'are mama'ala Jesus ka fulia ala talasi 'e oli mae faasia 'i Judea fala 'i Galili.

5

Jesus 'e guraa te wale ala Sabati atoa ala mamalona li

¹ 'I burila 'are fo gi, Jesus ka laa fala 'i Jerusalem, ala te fanana Jiu gi li. ² 'I Jerusalem, te lamo ala kwai li 'e io garania lifi gera soia 'alia mae 'olofolo ala sipsip li. Ala saena Jiu gi li, gera soia lamo fo 'alia 'i Betsaeda. Lima taofa tekwa gi gera io 'i rabela lamo fo. ³⁻⁴ Ioli afula rasua gi gera teo 'i laola taofa fo gi. Ioli gera matai 'alia kwalukae mataina mamata gi sui: ioli maada ka koro gi, ioli rabeda mae gi, ma ioli limada failia 'aeda ka mae gi lou.* ⁵ Ma te wale 'e teo 'i lififo, 'e matai lo mae sulia olu akwala wala kwalu fe nali gi. ⁶ Talasi Jesus 'e lesia 'e teo mola 'ala 'i lifi fo li, ma ka saiai 'e matai ka tekwa rasua lo, ka soilidi 'uri 'e ala wale fo, “O oga ko 'akwaa?”

⁷ Ma wale matai fo ka olisia Jesus 'uri 'e, “Arai, iko 'ali lau too ala ta ioli fala sake nagu ko fala 'i laola lamo, ala talasi kwai kae bulusi. Ala talasi gi sui, talasi laka tau fala laa na 'i laola kwai fo li, ta ioli 'e etae laa lo 'ala 'i lao faasi lau.”

---

* **5:3-4** 3b-4. Nali geregerena 'ualo gera 'adoa verse 'e, “Nali ioli gera maasia talasi kwai kae fuli fali bulusi ai, sulia eniselo God kae sifo mae ka bulusia kwai fo. Ma ioli 'e etae sifo 'i laola kwai 'i burila eniselo 'e bulusia, 'i lia kae 'akwaa faasia ta mataina ta 'e too ai.”

⁸ Ma Jesus ka sae 'uri 'e, “Tatae, sakea tafe 'o, ko liu lo.” ⁹ Ala me talasi fo mola lo, wale fo ka 'oka lo, ma ka tatae, ka sakea lo tafe lia, ma ka liu lo.

Ma fe atoa fo Sabati atoa ala mamalona li. ¹⁰ Lia fo wale etaeta Jiu gi li, gera ka sae 'uri 'e fala wale fo 'e 'akwaa lo li, “I tara'ela atoa ala Sabati li, ma ka abu rasua ala taki gia gi 'ali 'o sakea tafe 'o.”

¹¹ Wale fo ka sae 'uri 'e fada, “Wale 'e guraa lau lo 'e ilia laka sakea tafe lau, ma laka liu.”

¹² Ma gera ka soilidia lou 'uri 'e, “Wale ta 'e ilia ko taua me 'are la?”

¹³ Ma wale fo 'e raria lou 'ala Jesus, sulia ioli afula rasua gi gera io ala lifi fo. Ma Jesus ka liu lo 'ala 'i safitada.

¹⁴ 'I burila lo, Jesus ka bi dao tonala 'i laola Luma Abu God, ma ka sae 'uri 'e fala, “O fafurono ga, 'o 'oka lo. Ma ko bulusi faasia abulo ta'ana 'o gi, tau ma ta me 'are 'e ta'a ka rasua lou ka bi tau 'o 'i buri. Sulia mali fo bui kae bi ta'a ka tasa liufia me 'are ba 'e etae tau 'o 'i lao.” †

¹⁵ Ala talasi wale fo 'e latafa lo 'i maluma faasia Luma Abu God li, ka laa 'i so'ela wale etaeta Jiu gi li, ma ka sae 'uri 'e fada, “Jesus ba 'e guraa lau, ma laka 'akwaa.” ¹⁶ Ma talasi fo, gera ka fuli'ae lo ala malimaena ala Jesus, sulia 'e guraa wale fo ala Sabati atoa ala mamalona li.

¹⁷ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fada, “Mama lau 'e galo sulia atoa gi sui, 'i lau wasua laka galo lou 'urifo.”

---

† **5:14** Wale 'e iko 'ali 'e fakwalaimoki 'ua ala Jesus. Ikoe fakwalaimokina io 'afa'afa na faasia God, lia 'e ta'a ka tasa liufia mataina gi sui

18 'I fofola me alaana fo gi, wale etaeta Jiu gi li malatada ka nanata rasua fala rauninala Jesus 'ali mae. Gera oga rauninala, sulia iko 'ali 'e malata ba'ela ala falafala sulia Sabat gi li, failia 'e ilia God Mama lia. Ma sulia 'e 'urifo, 'e fafuradania lia lo failia God.

19 Ma Jesus ka olisi 'uri 'e ada, “Are kwalaimoki la kae ilia famiu. 'I lau, Wela God, 'e 'ato 'ali lau taua ta 'are 'i talagu. Lau saiai laka taua mola 'are lau lesia Mama lau 'e tauda gi. Ma taa Mama lau ka tauda, lia lou la kae tauda. 20 Sulia Mama lau 'e kwaima aagu, ma ka fatailia 'are kae tauda gi sui fagu. Ma kae fatailia lou fagu galona la gi 'e ba'ela ka liufia lou guranala wale fo, ma 'amu kae 'afero rasua 'alia 'are lakae tauda gi. 21 Mama lau 'e saiai ka taea ioli gera mae lo gi ma ka faamaurida. Ma 'i lau Wela lia, lakae tau lou 'urifo. Lakae kwatea lou maurina fala ioli lau filida gi. 22 Mama lau ikoso loko kwaikwaina fala ta ioli, sulia 'e kwatea lo nanatana fala lokokwaikwaina li fala Wela lia. 23 'E kwatea 'are 'e fagu 'ali ioli gi sui gera ka soi ba'ela aagu, malaa lou lia 'e gera soi ba'ela ala Mama lau li. Ma ite 'e iko 'ali soi ba'ela aagu, 'i lia 'e iko 'ali soi ba'ela lou ala Mama lau, lia 'e keru lau mae.

24 “Are kwalaimoki la kae ilia famiu. Ala ta ioli 'e ronoa saenagu, ma ka fakwalaimoki ala God lia 'e keru lau mae, 'i lia kae too ala maurina firi. Ikoso lau loko kwaikwaina lo fala. Ma 'e laa lo faasia maena, ma ka ruu lo 'i laola maurina kwalaimoki. 25 'Are kwalaimoki la kae ilia famiu, talasii kae dao mae, ma 'e dao lo mae, ioli gera mae lo gi gera kae rono lau, Wela God. Ma ioli gera ronosuli lau gi, gera kae mauri. 26 'E

malaa Mama kalokalola maurina kwalaimoki, ma ka kwatea fagu, Wela lia, 'ali lau malaa lou kalokalola maurina kwalaimoki fala ioli gi. ²⁷ Ma ka kwatea lo kwalaimokina fagu, 'ali laka loko kwaikwaina fala ioli gi, sulia 'i lau Wela Wale li. ²⁸ Ikoso 'ali 'amu 'afero 'alia me 'are 'e, sulia talasi kae dao mae talasi ioli gera mae lo gi, gera kae rono lau, ²⁹ ma gera kae latafa faasia gigilu gera gi, 'ali ioli gera taua 'are 'oka gi li, gera ka tatae mae, ma gera ka too ala maurina firi. Ma ioli gera taua 'are ta'a gi li, gera kae tatae mae, ma gera kae io 'i laola kwaikwaina firi. ³⁰ Ikoso 'ali lau taua ta 'are sulia malatagu 'i talagu. Lau saiai laka lokokwaikwaina fala ioli sulia taa lau ronoa God 'e ilia fagu. Lokokwaikwainagu 'e rada, sulia God 'e saenasi mae fagu ma laka tau sulia taa gi 'e ogada, ma iko 'ali lau tau sulia kwaiogalina lau 'i talagu gi.

³¹ “Ala lakae faarono suli 'i lau 'i talagu, ikoso ta ioli 'ali fakwalaimoki mola ala faronona lau gi. ³² Ma te wale 'e io mola 'ala, lia 'e faarono 'alia taa 'e saiai suli lau. Ma laka saiai 'are 'e faarono 'alia suli lau gi gera kwalaimoki sui. ³³ 'I 'amiu ba 'amu keria ko wale 'amiu gi 'i so'ela John, ma 'i lia ka faarono 'amiu 'alia 'are kwalaimoki suli lau gi. ³⁴ Iko 'ali lau uluna mola ala ta 'are ta ioli kae sae falalama lau 'alia, wasua lau sae sulia sae fakwalaimokinala John suli lau, 'ali ka rana 'amiu fala maurina fa'alu. ³⁵ John 'e malaa na fe ulu 'e tala 'oka. Ma 'amu ka babalafe fafia 'are 'e ilida gi sulia ke me talasi wawade. ³⁶ Wasua ma lau too lou ala 'are fali falalamaa lau lia 'e 'ilitoa ka liufia John: faalalau na lau gi failia 'are mama'ala 'e laka fulida gi. Ma 'are fo gi lo galona

lau fali tauda gi sulia Mama 'e kwateda fagu laka tauda. Galona 'e lau gi gera falalamaa lia Mama lau 'e keri lau mae. ³⁷ Ma Mama 'i talala lou 'e falalamaa lau. Iko 'ali 'amu ronoa linela, 'o ma 'ali 'amu ka lesia maala, ³⁸ ma iko 'ali 'amu kwaloa mola saenala 'i laola manomiu, sulia iko 'ali 'amu fakwalaimoki agu lia 'i lia 'e keri lau mae. ³⁹ 'Amu 'idufae idumia Geregerena Abu gi, sulia 'amu fia 'uria 'amu kae too ala maurina firi sulia. Ma Geregerena Abu fo gi 'e fatalia 'are kwalaimeki gi sui suli lau. ⁴⁰ 'E 'urifo wasua 'ala, iko 'ali 'amu oga mola laa na mae 'i soegu 'ali lau faamauri 'amiu.

⁴¹ “Ma 'i lau 'e, iko 'ali lau lio 'afia ta ioli 'ali ka soi ba'ela agu. ⁴² Wasua ma lau sai amiu lia iko 'ali 'amu too mola ala ta kwaimaana fala God. ⁴³ Lau la mae 'alia nanatana Mama lau li, wasua ma iko 'ali 'amu kwalo lau mola. Ma ala ta ioli ka la mae 'alia nanatana lia 'i talala, 'amu ka kwalo 'alia babalafe na. ⁴⁴ 'E 'urifo sulia 'amu oga ioli gi gera ka soi lafe 'amiu. Wasua ma iko 'ali 'amu oga mola taunala 'are 'oka gi 'ali God ka soi lafe 'amiu. Ma ala 'e 'urila, 'e 'ato rasua lo 'ali 'amu ka fakwalaimoki lau. ⁴⁵ Iko lou 'i lau lakae suua 'amiu 'i maala Mama lau. Moses 'ala kae suua 'amiu suli 'i lia 'e gerea taki 'e 'amu fitoo ai gi. ⁴⁶ Ala 'amu fakwalaimokia Moses, totolia 'amu ka fakwalaimoki lau lou, sulia 'i lia 'e geregere mae suli lau. ⁴⁷ Sulia iko 'ali 'amu fakwalaimoki ala taa Moses 'e gerea suli lau, 'e 'ato rasua famiu 'ali 'amu fakwalaimoki ala taa gi laka ilida famiu.”

*Jesus 'e ranolia lima to'oli wale gi
(Matthew 14:13-21; Mark 6:30-44; Luke 9:10-17)*

¹ 'I burila, Jesus ka tofolo ala 'osi 'i Galili gera soia lou 'alia 'osi 'i Taebirias. ² Ma te logona ba'ela ka la 'i burila, sulia gera lesia 'are mama'ala gi 'e tauda 'alia guranala ioli matai gi. ³ Ma Jesus ka rae 'i gwaula fe uo, ma ka gwauru 'i fua failia wale li galona lia gi. ⁴ Ala talasi fo, Fanana ala Daofae Liu na Jiu gi li 'e garani lo. ⁵ Jesus ka lio galia ma ka lesia logona ba'ela rasua gera dao mae 'i so'ela, ma ka sae 'uri 'e fala Filip, “I fe golu kae folia ta fana kae totolia 'ali golu ranolia 'alia ioli 'e gi sui?” ⁶ 'E sae 'urifo 'ali ka mailitonala Filip, 'urifo wasua 'ala 'e sai lo ala me 'are kae taua.

⁷ Ma Filip ka olisia 'uri 'e, “Ta rua talanae seleni* wasua ikoso totolia mola folinala ta fana 'ali gera ka ke fana wawade wasua 'ada ai.”

⁸ Ma na wale ala wale li galona lia gi, Andrew walefae Simon Peter, ka sae 'uri 'e, ⁹ “Te wela 'i lifi'e, 'e too mola ala keme lima tofui berete gi failia rua lode ia gi. Wasua ma 'e 'ato ka totolia ioli afula 'e gi.”

¹⁰ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fadaulu “Moulu ilia fala ioli gi, gera ka gwauru 'i fua.” 'I lifi fo fasifasi 'e afula rasua ai. Ma ioli gi sui gera ka gwauru 'i fua, ma 'e totolia lima to'oli wale gi. ¹¹ Ma Jesus ka sakea tofui berete fo gi, ma ka batafea God, ma ka tolinia fala ioli gera gwauru 'i lififo gi li.

---

* **6:7** Me maelae seleni fo 'e totolia folifolina teke ioli fala kwalu madama gi li.

Ma ka tau 'urifo lou ala lode ia fo gi. Ma 'i gera sui, gera fana la la gera ka bote sui.

¹² Ma talasi gera bote lo, ka sae 'uri 'e fala wale li galona lia gi, “Moulu golia lo orenala fana 'ali ikoso 'ali golu fafuta'a ta me 'are.” ¹³ Ma dau lu ka golid a sui, ma dau lu ka fafonua teke akwala wala rua pera gi 'alia orenala fana ala lima tofui berete ba gera 'anida gi.

¹⁴ Ma talasi ioli gi gera lesia 'are mama'ala fo Jesus 'e taua, gera ka sae 'uri 'e, “Te profet ba kae dao mae 'i laola molagali kwalaimoki lo 'e!”

¹⁵ Ma Jesus ka la lo 'ala faasi gera fala me lifi 'e rae talifilia, sulia 'e saiai gera garani la lo mae fala suunailinala 'ali ka ura 'ali walelitalona fada.

Jesus 'e liu 'i fofola 'osi 'i Galili

(Matthew 14:22-33; Mark 6:45-52)

¹⁶ Ma 'i raurafi ala talasi da'afi kae garani suu lo, wale li galona lia gi dau lu ka sifo lo 'adaulu taufofola 'osi fo. ¹⁷ Ma boni kae rodo lo mae. Jesus iko 'ali dao 'ua 'i soedaulu. Ma dau lu ka taefia laola te baru, ma dau lu ka tofola ala 'osi fo fala te mae falua gera soia 'alia 'i Kapaneam.

¹⁸ Ma ala talasi fo oru ka dao mae, failia lafolafo ka taasi rasua. ¹⁹ Ma talasi dau lu fouta ka dao ala ta olu 'o ma ta fai miles 'i asi,† dau lu lio ko, ma dau lu ka lesia Jesus 'e liu mae 'i fofola 'osi, ma ka la garania lo mae baru. Ma wale li galona lia gi dau lu ka mau rasua. ²⁰ Ma Jesus ka sae ko 'uri 'e fadaulu, “Moulu ala mau na! 'I lau mola tae!” ²¹ 'I burila ka tae fae dau lu 'i laola baru, ma dau lu ka babalafe rasua. Ma toraa wasua, dau lu dao lo ala mae falua ba dau lu kae la fai.

---

† 6:19 5 'o ma 6 kilomita

22-23 Ma talasi 'e rafule lo mae, ioli afula gera io 'ua ala abae 'osi lobaa li, gera lio 'afia Jesus ala lifi ba Jesus batafea God fafia fana ba gi li ai, ma ka kwatea fala ioli afula ba gi li. Ma gera ka saiai Jesus falia wale li galona lia gi dau lu dao sui mae 'alia teke baru mola ba. Ma gera ka sai lou ala lia Jesus iko 'ali la mola failia wale li galona lia gi 'i laola baru fo li, dau lu la lo 'adaulu talifili dau lu. Sui nali baru gera ka dao mae faasia 'i Taebirias, gera la mae, gera ka olo 'i lififo. ²⁴ Ma talasi logona fo iko 'ali lesia lo Jesus failia wale li galona lia gi li, gera ka taefia baru gi, gera ka la, gera ka lio 'afia Jesus 'i Kapaneam.

Jesus 'i lia berete ala maurina li

²⁵ Ma talasi gera li dao tonala ala gula 'osi fo li, gera ka soilidi 'uri 'e ala, “Wale li faalalauna, talasi taa mola 'e 'o la lou mae 'i lifi'e ai?”

²⁶ Ma Jesus ka olisi 'uri 'e ada, “Are kwalaimoki la kae ilia famiu, 'amu lio 'afi lau, sulia 'amu 'ania tofui berete ba gi ma 'amu ka bote, ma iko lou dunala 'amu malinailia malutala 'are mama'ala ba lau tauda gi. ²⁷ Ikoso 'ali 'amu galo ulafu lou fala fana 'e kae fulu mola 'ala. 'Amu ka galo fala fana kae kwatea maurina firi famiu. 'I lau, Wela Wale li lakae kwatea fana ala maurina firi li famiu sulia God Mama 'e fatailia 'i lia lo 'e kerilau mae.”

²⁸ 'Are la fo ioli gi gera ka soilidi 'uri 'e ala, “Taa God 'e oga 'ami ka taua?”

²⁹ Ma Jesus ka olisi 'uri 'e ada, “Kwaiogalina God 'e 'uri 'e; 'Amu ka fakwalaimoki ala wale 'e kwatea mae.”

³⁰ Ma gera ka soilidi lou 'uri 'e ala, “Ta 'are mama'ala 'utaa koe fulia, 'ali 'ami ka lesia ma 'ami ka fakwalaimoki amu? Ta taa koe taua?
³¹ Koko gia gi gera 'ania berete ba gera soia 'alia “mana” 'i laola abae lifi kwasi, malaa ba gera gerea lo 'uri 'e, ‘Moses 'e kwatea berete faasia 'i nali fada fala 'aninai.’ ”

³² Ma Jesus ka sae 'uri 'e fada, “Are kwalaimoki la kae ilia famiu, iko 'ali Moses ba 'e kwatea berete faasia 'i nali famiu. Ma Mama lau 'ala ba 'e kwatea berete kwalaimoki faasia 'i nali famiu.
³³ Berete kwalaimoki God 'e kwatea, lia wale 'e 'e sifo mae faasia 'i nali, ma ka kwatea maurina fala ioli gi sui 'i laola molagali.”

³⁴ Ma gera ka sae 'uri 'e fala, “Arai, fuli 'i tara'ela ka la 'alaa, ko kwatea berete la famami.”

³⁵ Sui Jesus ka sae 'uri 'e, “I lau lo berete ala maurina li. Ma ta ioli mola 'ala 'e la mae 'i soegu, 'i lia 'ato 'ali fiolo lou. Ma ta ioli mola 'ala 'e fakwalaimoki lau, 'i lia 'ato 'ali siligou lou.
³⁶ Lau ilia famiu ka sui lo, wasua 'amu leesi lau, iko 'ali 'amu fakwalaimoki agu. ³⁷ Ioli sui lia Mama lau 'e kwateda fagu, gera kae la sui mae 'i soegu. Ma ta ioli mola 'ala 'e oga laa na mae 'i soegu, ikoso 'ali lau barasi 'alia. ³⁸ 'E 'urifo, suli lau sifo mae faasia 'i nali, iko lou fala taunala 'are sulia kwaiogalina lau 'i talagu gi. Lau la mae fala taunala 'are God 'e 'e keru lau mae li, 'e ogada gi. ³⁹ 'Are la fo God 'e oga laka dau fafia ioli 'e kwateda fagu gi sui, ma ta teke ai wasua ikoso iko, 'ali ala atoa fafu'isi laka bi taeda fala maurina firi. ⁴⁰ God Mama lau 'e oga ioli gera lio raea ma gera ka fakwalaimoki agu gi, gera ka

mauri firi. Ma lakae taeda fala maurina ala atoa fafu'isi.”

⁴¹ Ma ioli gi gera ka fuli'ae geraka nurunuru 'i burila sulia 'e sae 'uri 'e, “I lau lo 'e berete 'e sifo mae faasia 'i nali.” ⁴² Ma gera ka alaa kwailiu 'uri 'e 'i matanada “Wale 'e Jesus wela Josef mola tae, ma gia sai mola 'aga ala mama lia, failia teite lia. Ma 'utaa 'e ka ilia 'uri 'e sifo mae faasia 'i nali?”

⁴³ Ma Jesus ka olisi 'uri 'e ada, “Amu mano faasia nurunuruna 'i safitamiu. ⁴⁴ Mama lau, 'i lia 'e keru lau mae. Ma talifilia ioli Mama lau 'e talaida mae 'i soegu gi mola gerakae la mae 'i soegu. Ma lakae taeda fala maurina ala fe atoa fafu'isi. ⁴⁵ Profet gi gera geregere 'uri 'e, ‘God kae falalaua ioli gi sui.’ Ta ioli mola 'ala 'e ronoa lo Mama, ma ka sakea lo sai 'arena faasia, gera ka la mae 'i soegu. ⁴⁶ Ma iko ta ioli 'ali lesia Mama. Talifilia mola wale 'e fuli mae faasia God mola 'e lesia Mama. ⁴⁷ 'Are kwalaimoki la kae ilia famiu, ioli 'e fitoo agu, 'i lia kae mauri firi. ⁴⁸ Ma 'i lau lo berete ala maurina li. ⁴⁹ Koko 'amiu gi gera 'ania berete ba gera soia 'alia “mana” 'i laola abae lifi kwasi, ma gera ka mae mola 'ada. ⁵⁰ Wasua ma berete 'e sifo mae faasia 'i nali, ioli ka 'ania, 'ato 'ali mae. ⁵¹ Ma 'i lau lo berete ala maurina lau laa mae faasia 'i nali. Ala ta ioli ka 'ania berete 'e, 'i lia kae mauri firi. Ma berete la lo 'e filisigu, lia la kae kwatea 'ali ioli 'i laola molagali li gera ka mauri 'i osiala.”

⁵² Ma ioli gi gera ka fuli'ae alafaitalili 'i safitada kwailiu, ma gera ka sae 'uri 'e, “Wale 'e kae kwate 'utaa ala filisila faga fala 'aninai?”

⁵³ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fada, “Are kwalaimoki la kae ilia famiu, ala ikoso 'amu 'ania filisigu, ma

ikoso 'amu goufia 'abugu, 'e 'ato rasua 'amu ka mauri firi. † 54 Ma ite 'e 'ania filisigu, ma ka goufia 'abugu, 'i lia kae too ala maurina firi, ma lakae taea ala fe atoa fafu'isi. 55 Sulia filisigu lo berete kwalaimoki, failia 'abugu lo 'are li goufia kwalaimoki. 56 Ma ioli 'e 'ania filisigu, ma ka goufia 'abugu, 'i lia ka io agu, ma 'i lau laka io ala. 57 God 'e 'e kwatea maurina li, 'i lia 'e kwate lau mae. Ma 'i lia lau mauri lou 'i osiala. Ka 'urifo lou fala ioli 'e 'ania filisigu, 'i lia ka mauri lou 'ali lau. 58 Ma lia lo berete 'e sifo mae faasia 'i nali. Ma 'e iko 'ali malaa lou berete ba koko gia gi gera 'ania, ma gera ka mae lo. Ma ta ioli mola 'ala 'e 'ania berete 'e, 'i lia kae mauri firi.”

59 Jesus ka ilia 'are fo gi talasi kae faalalau 'i laola luma fala foana li 'i Kapaneam.

60 Ma wale li galona afula lia gi gera ronoa 'are fo Jesus 'e ilida gi, ma gera ka sae 'uri 'e, “Falalauna 'e 'e 'ato rasua. Ite lo kae fakwalaimokia?”

61 Ma Jesus ka saiala wale li galona lia gi gera nurunuru 'i burila sulia me 'are fo, ma ka sae 'uri 'e fadaulu, “Uri'e ma alaana fo 'e fafuta'a 'amiu? 62 'E 'utaa ala 'amu leesi lau, Wela Wale li, laka oli fala lifi ba lau io io mae ai 'i lao? 63 'Are kae kwatea maurina li lo Aloe 'are Abu. Ma nanatanala ioli, me 'are gwaugwau mola 'ala. Ma alaana 'e lau ilida famiu gi lia 'e kwate 'amu ka too ala Aloe 'are Abu lia kwatea maurina. 64 Sui ka 'urifo wasua 'ala, nali ioli amiu iko 'ali

---

† 6:53 Jesus 'e ilia 'aninala filisila failia goufinala 'abula fali fatailia ioli ka malata teegula ala fakwalaimokina ala Jesus, ma ala foasina 'alia maenala fala too na ala maurina firi li.

gera fakwalaimoki mola.” Sulia fuli 'ua lo mae 'i lao, Jesus ka sai sui lo ala ite adaulu iko 'ali fakwalaimoki, ma ite kae kwate lia fala malimae lia gi. ⁶⁵ Ma ka sae lou 'uri 'e, sulia nali ioli adaulu iko 'ali gera fakwalaimoki, “Lia ba lau ilia lo famiu 'ato 'ali ta ioli 'ali la mae 'i soegu, ala Mama lau iko 'ali kaea mae 'i soegu.”

⁶⁶ Ma ka fuli ala talasi fo, wale li galona afula lia gi, gera ka bulusi lo 'ada faasia, ma iko 'ali gera donaa lo.

⁶⁷ Ma Jesus ka soildia akwala wala rua waleli galona lia gi 'uri 'e, “Uri'e ma moulu oga moulu ka la lou faasi lau?”

⁶⁸ Ma Simon Peter ka olisi 'uri 'e ala, “Aofia, meulu ka laa lou 'i soela ite? 'To lo 'o too ala alaana ala maurina firi li. ⁶⁹ Ma meulu fakwalaimoki, ma meulu ka saiai 'i'o lo Wale Abu 'o la mae faasia God.”

⁷⁰ Ma Jesus ka sae 'uri 'e, “I lau lau fili 'amoulu lo akwala wala rua wale gi. Ma wasua ka 'urifo, teke wale amoulu 'e malaa aloe 'are ta'a.” ⁷¹ Ala talasi Jesus 'e sae 'urifo li, 'e sai mola 'ala ala Judas 'i lifi fo, wela Simon Iskariot. Wasua Judas na wale ala akwala wala rua wale li galona lia gi, 'i lia kae kwatea Jesus fala malimae lia gi.

7

Jesus failia walefae lia gi

¹ 'I burila lo 'are fo gi, Jesus ka liu galia mola 'ala mae falua 'i Galili gi, sulia iko 'ali oga 'ua laa na fala 'i Judea, sulia wale etaeta ala Jiu gi li gera oga rauninala 'i lififo. ² Ma na fanana Jiu gi 'e garani lo. Fanana fo gera soia 'alia “Babala

gi.” ³ Walefae Jesus gi, dau lu la mae 'i so'ela, ma dau lu ka sae 'uri 'e fala, “O la fala 'i Judea, 'ali 'o fatailia lou tali 'are mama'ala, 'ali wale li galona 'o gi gera ka lesia. ⁴ Sulia ala ta wale 'e oga ioli gi gera ka ronoa ratala ma gera ka saiala, ikoso 'ali tau agwaagwa ala ta me 'are. Ala 'o taua 'are ba'ela afula gi, 'e 'oka 'ali 'o la ko tau tafanae ali, 'ali molagali sui gera ka saiai.” ⁵ Walefae lia gi gera sae 'urifo fala, sulia 'i dau lu wasua iko 'ali dau lu fakwalaimoki mola ala.

⁶ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fadau lu, “E iko 'ali dao 'ua ala talasi 'ali lau laa. Ma 'i 'amiu 'amu saiai 'amu ka laa mola 'amiu ala ta tenetene talasi mola 'ala. Ma talasi gi sui 'e rada mola 'ala famiu. ⁷ Ioli 'i laola molagali 'e li iko 'ali gera too ala ta me 'are 'ali gera ka 'e'ela 'ali 'amiu 'alia. Ma 'i lau 'e, gera 'e'ela 'ali lau, sulia lau ili tafanae ala taa gi 'e gera tauda ka ta'a. ⁸ Moulu la 'amoulu ala fana na. Ikoso 'ali lau la mola, sulia iko 'ali dao 'ua ala talasi lau.” ⁹ E sae 'urifo ka sui, ka io lo 'ala 'i Galili.

Jesus 'e la ala fanana ala Babala gi li

¹⁰ I buri ai burila Jesus gi gera la lo ala fanana ba'ela fo 'i Jerusalem li, Jesus ka la 'i buridau lu. Ma 'e la agwaagwa mola 'ala, taufasia ta ioli ka bi saiala. ¹¹ Ma wale etaeta Jiu gi li, gera ka lio 'afia 'i laola fanana fo, ma gera ka soilidi 'uri 'e, “Wale ba 'i fe?”

¹² Ma ioli afula rasua gi, gera ka nurunuru agwaagwa sulia 'uri 'e, “Wale ba, 'i lia te wale 'oka.”

Ma nali ioli gera ka ilia, “E talaia ioli afula rasua gi fala laa na sulia kotona lia gi li.”

¹³ Wasua gera ka sae 'urifo, iko ta ioli ada 'ali alaa tafanae mola 'alia malataeioli gera gi sulia Jesus, sulia gera mau 'alia wale etaeta ala Jiu gi li.

¹⁴ Fanana fo 'e la sulia fai atoa ka sui lo Jesus ka bi ruu ko 'i laola Luma Abu God, ma ka bi fuli'ae ala faalalaunala ioli gi. ¹⁵ Ma wale etaeta gi, talasi gera ronoa, gera ka 'afero rasua 'alia falalaunala. Ma gera ka sae 'uri 'e, “Wale 'e iko 'ali sakea ta raerae malatana mola mae ala ta falua. Ma 'utaa 'e ka saiala 'are gi sui?”

¹⁶ Ala talasi Jesus 'e rono gera, ka olisi gera ka sae 'uri 'e, “Faalalauna lau iko lou 'are lau, 'are 'ala God 'e 'e kwate lau mae. ¹⁷ Ioli 'e oga ka taua kwaiogalina God li, 'i lia kae saiai, ala 'are 'e lau faalalaua ioli 'alida gi gera la mae faasia God, 'o ma malata lau mola 'i talagu gi. ¹⁸ Ala wale ka faarono mola 'alia 'are sulia malata lia gi 'i talala, 'i lia 'e oga mola 'ali ioli gi gera ka tafea. Ma wale 'e oga ioli gi gera ka tafea 'ada wale fo 'e keria mae li, 'i lia wale kwalaimoki, ma iko 'ali saiala kotona.”

¹⁹ Sui Jesus ka sae lou 'uri 'e, “Moses ba 'e kwatea taki gi famiu. Ma iko ta ioli amiu 'ali tau mola sulia taki fo gi. Ma 'utaa 'e 'amu ka oga 'amu ka rauni lau 'ali lau mae?”

²⁰ Ma ioli fo gera logo ala lifi fo li, gera ka sae 'uri 'e, “I'o la aloe 'are ta'a 'e io amu! Ite 'e oga rauni namu?”

²¹ Jesus ka olisi gera 'uri 'e, “Lau guraa te wale ala Sabat atoa ala mamalona li, ma 'amu ka kwele rasua 'alia. ²²⁻²³ Ma 'amu saiai Moses 'e kwatea te taki famiu, fala wela wale wawade 'amiu gi fala 'ole wale na (Ma iko lou Moses 'e

fuli'aea, ma koko 'ualo 'amiu gi mae 'i lao.) Ma ala talasi 'oka fala 'ole wale na ala wela 'amiu gi li 'e toli lo ala Sabati, 'amu ka taua lo 'amiu, wasua fe atoa ala mamalona li ala Sabat 'ali ikoso 'ali 'amu 'oia taki Moses sulia 'ole wale na li. Ala 'e 'oka mola 'ala famiu fala 'ole wale na ala Sabat li, ma 'utaa mola 'e 'amu ka ogata'a fagu talasi ba lau guraa wale ba ala Sabati atoa ala mamalona li? ²⁴ Ikoso 'ali 'amu lokomalata sulia lioliona mola 'i maluma. Ma 'amu lokomalata sulia radana.”

Nali ioli gera fia Jesus lo Christ

²⁵ Ma nali ioli 'i Jerusalem gera sae 'uri 'e, “Te wale 'e mola ba wale etaeta gi gera oga rauninala! ²⁶ Lio ga! Wale 'e 'e sae tafanae mola 'ala, ma iko 'ali gera ilia mola ta 'are olisia. Mala gera saiai tae ne, 'i lia lo Christ, wale ba God 'e filia fala faamurinala ioli gi li! ²⁷ Ma talasi Christ kae la mae, ikoso ta ioli 'ali saiala lifi kae la mae faasia. Ma wale 'e, gia sai mola 'aga ala lifi 'e la mae faasia.”

²⁸ Ala talasi fo, Jesus ka faalalau ioli gi 'i laola Luma Abu God. Ma ka sae ba'ela 'uri 'e, “Uri'e ma 'amu sai kwalaimoki aagu, ma 'amu ka saiala lifi lau la mae faasia? Wasua ma iko 'ali lau la mae 'alia kwalaimoki na lau 'i talagu! Ma wale 'e 'e keri lau mae, 'e ilia 'are kwalaimoki gi sui, ma iko 'ali 'amu sai mola ala. ²⁹ Ma 'i lau, lau sai ala, sulia 'i lia lo 'e keri lau mae, ma laka la mae faasia.”

³⁰ Ala talasi fo, wale etaeta gi gera ka oga doinala, ma ka 'ato, sulia talasi lia iko 'ali dao 'ua 'ali gera ka tau 'urifo ala. ³¹ Wasua gera ka oga taunala me 'are fo, afula nala ioli 'i laola

logona fo li gera fakwalaimoki ala. Ma gera ka sae 'uri 'e, “Talifilia Christ mola 'e saiai ka fulia 'are mama'ala 'e 'i lia 'e fulida gi.”

³² Ma talasi Farasi gi gera ronoa ioli gi gera nurunuru 'ada sulia Jesus 'urifo li, 'i gera failia fata abu ba'ela gi, gera ka keria ko nali wale lio folo gera ka folo galia Luma Abu God, 'ali gera ka daua ala talasi fo. ³³ Ma Jesus ka sae 'uri 'e, “Lakae io mola fae 'amiu sulia keme talasi dodoko, ma lakae oli lou 'agua 'i so'ela wale 'e 'e keria lau mae. ³⁴ Sui 'amu kae lio 'afi lau, ma kae 'ato 'ali 'amu dao tonagu. Sulia 'e 'ato 'ali 'amu dao ala lifi lakae io ai.”

³⁵ Ma wale etaeta Jiu gi li gera ka lokoi malata 'ada 'i safitada kwailiu 'uri 'e, “Wale 'e kae la fala 'i fe 'e ikoso 'ali gia lesia? 'Uri'e ma kae la fala falua Grik gi li, lifi la nali ioli gia gera io ai, 'ali ka faalalaua sui? ³⁶ Ma ka ilia lou gia kae lio 'afia ma ikoso 'ali gia lesia, sulia 'ato 'ali gia saiala daona ala lifi fo kae io ai. Taa 'i laola malatala talasi 'e sae 'urifo li?”

Aloe 'are Abu 'e malaa kwai mauri

³⁷ Ala fe atoa fafu'isi ala fanana fo li, fe atoa 'ilitoa ka tasa. Ma ala fe atoa fo, Jesus ka tatae ka ura, ma ka akwa ba'ela 'uri 'e, “Ta ioli mola 'ala 'e siligou, ka la mae 'i soegu 'ali ka gou 'ala. ³⁸ Ma ta ioli mola 'ala ka fakwalaimoki lau, 'i lia kae malaa 'are ba Geregerena Abu 'e ilia, ‘Kwai li maurina kae afe mae faasia maurinala.’ ”³⁹ Ma Jesus ka ilia 'are fo, sulia Aloe 'are Abu kae la mae fala ioli gera fakwalaimoki ala gi. Ala talasi fo, God iko 'ali kwatea 'ua mae Aloe 'are Abu fala

☆ **7:38** Esikiel 47:1; ma Sekaraea 14:8

ioli gera fakwalaimoki gi, sulia Jesus iko 'ali rae 'ua 'ali oli fala 'i laola 'ilitoana lia.

⁴⁰ Nali ioli ala logona fo, gera ronoa saenala Jesus, gera ka sae 'uri 'e, “Wale 'e 'i lia lo profet 'ilitoa ba gia maasia!”

⁴¹ Ma nali ioli gera ka ilia, “I lia Christ, wale ba God 'e filia fala faamurinala ioli gi li!”

Ma nali ioli lou, gera ka ilia, “Wale filia ikoso 'ali la mae faasia 'i Galili! ⁴² Sulia Geregerena Abu 'e ilia Christ kae futa mae ala kwalofa David walelitalona, ma kae futa 'i Betlehem, mae falua David 'e ba'ela mae ai.” ⁴³ Ma ioli fo gi, iko 'ali gera alua mola ta teke malata sulia Jesus. ⁴⁴ Ma na gula ala ioli gera oga rasua gera ka daua Jesus, wasua ma iko ta ioli 'ali taua mola ta 'are ala.

⁴⁵ Te wale lio folo ba gi iko 'ali gera daua mola Jesus, ma gera ka oli lo 'i so'ela fata abu ba'ela gi failia Farasi gi. Ma talasi gera dao lo, fata abu ba'ela gi failia Farasi gi gera ka sae 'uri 'e, “Uta 'e iko 'ali moulu sakea mae?”

⁴⁶ Ma gera ka olisi 'uri 'e ada, “Meulu 'afero rasua 'alia sulia iko ta wale 'ali alaa 'urifo malaa 'i lia.”

⁴⁷ Ma Farasi gi gera ka sae 'uri 'e fadaulu, “Mala moulu fakwalaimoki lou 'amoulu ala kotona lia gi li tae ne? ⁴⁸ Iko ta wale ala wale etaeta gia gi 'o ma ta Farasi, 'ali gera fakwalaimoki mola ala!

⁴⁹ Te logona fo mola gera fakwalaimoki ala. Ma iko 'ali gera sai mola ala taki Moses gi. 'E 'urifo ma God kae kwaida.”

⁵⁰ Te wale ala Farasi gi ratale Nikodimas 'i lia ba 'e la la mae 'i so'ela Jesus 'i lao, 'e sae 'uri 'e fala Farasi gi, ⁵¹ “Taki gia gi ba 'e ilia ikoso 'ali gia loko kwaikwaina fala ta wale ala iko 'ali gia

rono 'oka ala saenala ka sui bui gia ka bi sakea mae fala loko kwaikwaina fala.”

⁵² Ma gera ka sae 'uri 'e fala Nikodimas, “Urilali ma 'i'o lou na wale faasia 'i Galili 'e? Ala ko idumia 'oka ala Geregerena Abu, ko lesia talamu. Profet 'ilitoa 'e gia maasia ikoso ke la mola mae faasia 'i Galili!”

Me geli tau wale

⁵³ Ioli gi sui gera oli lo fala luma gera gi,

8

¹ Ma Jesus ka rae fala gwaula fe uo la gera soia 'alia Olif. ² Ma 'i 'ofaedani ala fe atoa 'i buri, ka oli lou fala 'i laola Luma Abu God. Ma logona ba'ela rasua, gera ka logo galia, ma ka gwauru 'i fua, ka faalalaua. ³ Ma wale falalau ala taki gi li, failia Farasi gi, gera ka sakea mae te geli la gera daua fafia tau wale na. Ma gera ka faa uraa 'i safitada. ⁴ Ma gera ka sae 'uri 'e fala Jesus, “Wale li faalalauna, te geli 'e meulu daua fafia tau wale na. ⁵ Ma 'i laola taki Moses 'e kwatea faga gi, 'e ilia 'uri geli 'uri 'e, giaka 'uia 'alia fau 'ali ka mae. Ma ta koe ilia sulia?” ⁶ Gera ilia 'are fo 'ali gera ka mailitonala 'ali gera ka daria ta me 'are 'ali gera suuafafia 'alia Jesus.

Ma Jesus ka gwauru 'i wado, ka geregere 'alia 'u'ula 'i laola wado. ⁷ Ma talasi gera soilidi mola 'ada, 'i lia ka tatae, ma ka sae 'uri 'e fada, “Ite amoulu iko 'ali taua ta 'are ta'a, 'i lia kae etae 'ui 'alia ta me fau.” ⁸ Sui, ka gwauru lou, ma ka geregere lou 'i laola wado. ⁹ Ma talasi gera ronoa me 'are fo li, io ma na ai 'e la la lo 'alaa, fuli'ae ala wale waro gi. Ma gera ka tafisia Jesus ka io lo

talifilia failia geli fo 'e ura mola 'ala 'i lififo. ¹⁰ Ma 'i lia ka tatae lou, ma ka sae 'uri 'e, “Geli 'e, wale ba gi, 'i gera lo 'i fe? 'E 'utaa? Iko ta wale ada 'ali ore lo 'ali ka loko kwaikwaina famu?”

¹¹ Ma geli fo ka olisia 'uri 'e, “Wale ba'ela, iko lo ta wale.”

Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “Ma 'i lau wasua, ikoso 'ali lau loko kwaikwaina lou famu. 'O laa lo 'amua, ma fuli'ae 'i tara'ela ikoso taua lo ta 'are ta'a.”

Jesus lo madakwa na

¹² Jesus ka sae lou 'uri 'e fala Farasi gi, “'I lau 'e, lau malaa madakwana fala ioli gi 'i laola molagali 'e. Ioli 'e dona suli lau, ikoso 'ali liu 'i laola maerodo. 'I lia kae liu 'i laola madakwana, ma kae mauri firi.”

¹³ Ma Farasi gi gera ka sae 'uri 'e fala, “'O 'amua 'i talamu lo 'o faarono suli 'o. Ma saenamu sulia 'o 'i talamu iko 'ali kwalaimoki.”

¹⁴ Jesus ka sae 'uri 'e, “Iko mola. Wasua laka faarono suli lau talagu, 'are 'e lau ilida gi gera kwalaimoki, sulia lau saiala lifi lau la mae faasia, ma 'i fe lakae la fai. Ma iko 'ali 'amu sai mola ala lifi lau la mae faasia, ma lifi lakae la fai. ¹⁵ 'Amu lokomalata sulia malata ioli 'i laola molagali gi li mola. Ma 'i lau iko 'ali lau lokomalata ala ta ioli. ¹⁶ Wasua ala laka lokomalata fala ta ioli, la kae lokomalata sulia malatana rada. Ikoso lau lokomalata ala ta ioli talifili lau, ma 'i 'amerora sui Mama lo lia 'e keri lau mae lia kae galo fae lau. ¹⁷ Taki 'amiu gi gera ilia ka sui lo, ala rua wale gi daro sae fakwalaimokia ta me 'are, 'are la daro ilia 'e kwalaimoki. ¹⁸ Lau faarono suli lau 'i talagu, failia Mama 'e 'e keri lau mae, 'i lia lou kae faarono suli lau.”

19 Sui, gera ka soilidia Jesus 'uri 'e, “Uri'e ma mama 'o lia 'i fe?”

Ma Jesus ka olisi gera 'uri 'e, “Iko 'ali 'amu saiagu 'o ma Mama lau wasua. Ala 'amu saiagu, 'amu ka sai lou ala Mama lau.” 20 Jesus ka ilia 'are 'e gi ala talasi kae faalalaua ioli gi 'i laola Luma Abu God, 'i laola tofui luma la gera alua kukufi 'are gera alua fala kwakwatena gera gi 'i laola. Ma ala talasi fo, iko ta ioli 'ali daua mola, sulia iko 'ali dao 'ua ala talasi lia.

'E 'ato 'ali 'amu la fala lifi lakae la ai

21 Jesus ka sae lou 'uri 'e fada, “Lakae la, ma 'amu kae lio 'afi lau. Ma 'amu kae mae, ma God ikoso kwailufa mola 'alia ta'ana 'amiu gi. Ma 'e 'ato 'ali 'amu la fala lifi 'e lakae la fai.”

22 Ma wale etaeta Jiu gi li gera ka sae 'uri 'e, “E ilia 'e 'ato 'ali gia la fala lifi fo 'i lia kae la ai. 'Urifo mala kae rauni lia 'ala 'i talala tae ne?”

23 Jesus ka olisi 'uri 'e ada, “Amu la mola mae faasia fofola wado. Ma 'i lau lau la mae faasia 'i nali. 'I 'amiu faasia molagali 'e. Ma 'i lau iko lou faasia molagali. 24 'Are la fo, lau ilia ka sui lo 'amu kae mae, ma God ikoso kwailufa 'alia ta'ana 'amiu gi. 'E kwalaimoki lo, ala iko 'ali 'amu fakwalaimokia lia 'e 'I lau 'E,* God ikoso kwailufa 'alia ta'ana 'amiu gi.”

25 Sui gera ka soilidia 'uri 'e, “Uri'e ma 'i'o ite 'e?”

Ma Jesus ka olisida ka sae 'uri 'e, “I lau 'e lau malaa lo lia ba lau etae ilia lo famiu 'i laola faalalaua lau gi li. 26 Lau too ala 'are

---

* **8:24** Ratae 'are fo, “I lau 'E,” lia ba God soia 'alia 'i lia talala 'i laola. Asea 41:4; 43:10-13, 25; 46:4; 48:12 ma Diutronomi 32:39.

afula rasua gi saiai laka ilida suli 'amiu fala lokokwaikwainamiu 'alida. Wale 'e keru lau mae, 'i lia wale kwalaimoki. Ma ta 'e ilia fagu, lia lou laka ilia fala ioli gi sui.”

²⁷ Ma iko 'ali gera sai mola ala liafo Jesus 'e sae sulia Mama lia 'i nali li. ²⁸ Lia fo, ka sae 'uri 'e fada, “Talasi 'amu kae alu lau, Wela Wale li, 'i fofola 'ai rara folo, 'amu kae saiafu lia 'e 'I lau 'E. Ma ala talasi fo, 'amu kae bi saiai lia iko 'ali lau taua ta 'are sulia malatagu 'i talagu. Ma lau ilia mola 'are Mama 'e faalalau lau 'alida gi famiu. ²⁹ Ma Mama lo 'e keru lau mae, lia ka io fae lau sulia atoa gi. 'E iko 'ali 'e buri 'ali lau, dunala lau taua 'are 'e fababalafea sulia atoa gi li.”

³⁰ Ma ioli afula gi gera ka fakwalaimoki ala Jesus, talasi gera ronoa 'e ilia 'are fo gi li.

Jesus failia Abraham

³¹ Sui Jesus ka sae 'uri 'e fala ioli Jiu gera fakwalaimoki ala gi, “Ala 'amu ka tau sulia falalauna lau gi, 'i 'amiu ioli li galona kwalaimoki lau gi. ³² Ma 'amu kae saiala 'are kwalaimoki gi sulia God, ma 'are kwalaimoki sulia God gi kae kwate 'amu kae io sakwadola.”

³³ Gera ka olisia Jesus 'uri 'e, “'I 'amami ioli ala kwalofa Abraham gi li. Iko 'ali 'ami ke galogalo ulafu 'ua fala ta ioli. 'Uta 'e ko ilia 'ami ka io sakwadola?”

³⁴ Jesus ka sae lou 'uri 'e fada, “'Are kwalaimoki lakae ilia famiu. Ioli gera ronosulia falafala ta'a gi li, falafala ta'a fo gi lo 'e 'ilitoa fafida, ma gera ka galo ulafu lo 'ada 'i malula falafala ta'a fo gi. ³⁵ Ma ioli fo 'e io sakwadola, 'i lia ioli 'e futa ala kwalofa, ma ka too ala kwalaimokina

fala iona 'i laola luma mama lia li. Ma ioli kae galo ulafu mola 'ala, 'i lia iko 'ali ioli kwalaimoki ala kwalofa li. ³⁶ Lia fo, ala 'i lau, Wela God, laka fasakwadola 'amiu, lia lo 'amu bi sakwadola kwalaimoki. ³⁷ Lau saiai 'i 'amiu wale ala kwalofa Abraham gi li. Ka 'urifo wasua ma, 'amu oga rauninagu, sulia iko 'ali 'amu oga mola tauna sulia faalalauna lau gi li. ³⁸ Lau sae sulia ta Mama lau 'e fatailida fagu. Ma 'amu ka taua ta gii mama 'amiu 'e ilida famiu.”

³⁹ Gera olisia Jesus 'uri 'e, “Mama 'amami lo Abraham!”

Jesus ka sae 'uri 'e fada, “Ala 'i 'amiu kwalofa Abraham gi kwalaimoki, 'amu taua lou 'are ba 'e tauda gi. ⁴⁰ Lau ilia mola 'are kwalaimoki lau ronoa faasia God gi famiu sulia atoa gi. Wasua ma 'amu oga mola 'amiu rauninagu. Ma Abraham iko 'ali taua mola ta 'are 'urifo. ⁴¹ 'Amu taua mola 'amiu 'are mama 'amiu 'e tauda gi.”

Gera ka sae 'uri 'e fala, “Talifilia God mola Mama 'amami, ma 'i 'amami wela kwalaimoki lia gi.”

⁴² Jesus olisida ka sae 'uri 'e, “Ala God mama 'amiu kwalaimoki, 'amu ka kwaima aagu, sulia lau la mae faasia God, ma laka io fae 'amiu 'i lifi'e. Iko 'ali lau la mae sulia kwalaimoki na lau 'i talagu. God lo 'e keru lau mae. ⁴³ 'Uta 'e iko 'ali 'amu rono raea malutala saenagu? 'E 'urifo sulia iko 'ali 'amu oga mola rononai. ⁴⁴ 'I 'amiu 'e, mama 'amiu lo Saetan. Lia fo, 'amu ka oga lou taunala 'are lia 'e tauda gi. Saetan wale fala rau ioli na li sulia 'e fuli ka taua 'ua lo mae. Ma 'i lia ka raria kwalaimokina, sulia iko 'ali too ala ta kwalaimokina ala. Talasi kae kotofia ta ioli,

falafala lia lo fo, dunala 'i lia wale fala kotona li lo, ma 'i lia lo mama ioli kotokoto gi li sui.

⁴⁵ Ma 'are kwalaimoki lakae ilia famiu, 'are la 'e taua iko 'ali 'amu oga mola fakwalaimoki nagu.

⁴⁶ Ma ite ioli amiu 'e saiai ka fatailia ta taa lau taua ka ta'a? Iko mola! Ma 'utaa 'e iko 'ali 'amu fakwalaimoki lau talasi lau ilia 'are kwalaimoki gi famiu? ⁴⁷ Ioli gera fuli mae 'i so'ela God gi, gera saiai gera ka rono sulia saenala. Ma 'i 'amiu, iko 'ali 'amu fuli mae ala God. Ma lia 'e taua iko 'ali 'amu fafurono.”

⁴⁸ Sui, gera ka sae 'uri 'e fala Jesus, “Me 'are ba 'ami ilia suli 'o 'e kwalaimoki lia ba 'ami ilia 'i'o wale faasia 'i Samaria, ma ko too ala aloe 'are ta'a.”

⁴⁹ Jesus 'e olisida ka sae 'uri 'e, “Iko mola, iko 'ali lau too ala ta aloe 'are ta'a. Ma lau fa'ilitoa Mama lau, wasua iko 'ali 'amu fa'ilitoa lau mola.

⁵⁰ Ma iko 'ali lau oga mola ioli gi gera ka soi 'ilitoa agu. Mama lau 'ala 'e oga ioli gi gera ka soi 'ilitoa agu. Ma 'i lia lou kae loko kwaikwaina 'alia radana. ⁵¹ 'Are kwalaimoki lakae ilia famiu, ite ioli 'e tau sulia faalalauna lau, ikoso 'ali mae.”

⁵² Sui gera olisia Jesus gera ka sae 'uri 'e, “Meulu bi saiamu, lia 'e 'o too ala aloe 'are ta'a li! Sulia koko gia Abraham 'e mae lo, failia profet gi lou gera ka mae lo. 'Uta 'e ko ilia ala ioli ka tau sulia faalalauna 'o gi, ikoso 'ali mae? ⁵³ Koko gia Abraham lia wale 'ilitoa, wasua ma 'e mae lo. Ma 'i'o 'e, 'o fia 'uri 'o 'ilitoa ka liufia Abraham wani? Ma profet gi lou ba gera mae lo, 'urila ma 'o ili 'o 'alia ite?”

⁵⁴ Jesus ka olisi gera 'uri 'e, “Ala 'i lau mola lau soi 'ilitoa agu 'i talagu, 'urila 'ilitoana lau 'are gwaugwau mola 'ala. Ma wale 'e soi 'ilitoa agu

lo mama lau, lia 'amu ilia 'i lia lo God 'amiu. ⁵⁵ Wasua, iko 'ali 'amu sai mola ala God. Ma 'i lau, lau saiala. Wasua ma ala laka ilia iko 'ali lau saiala, lakae malaa lou 'i 'amiu lia 'amu sai rasua ala koto na li. Ma lau sai 'oka rasua ala, ma laka tau sulia saenala. ⁵⁶ Ma koko 'amiu Abraham 'e babalafe rasua, sulia 'e lesia lo daonagu mae. 'E lesia ma ka babalafe rasua sulia.”

⁵⁷ Ma gera ka sae lou 'uri 'e fala, “Awale! Lima akwala fe nali gi iko 'ali sui 'ua fafia futa namu, ma ko ilia 'o lesia lo Abraham wani?”

⁵⁸ Jesus ka olisi gera ka sae 'uri 'e, “Are kwalaimoki lakae ilia famiu: Talasi Abraham iko 'ali futa 'ua, 'I lau 'E, lau io lo.”

⁵⁹ Ala talasi fo, gera ka sakea lo fau gi fala 'uimailinala, dunala 'e sae 'urifo. Sui, ka agwa lo faasi gera, ma ka la lo faasia Luma Abu God.

9

Te wale maala 'e koro 'e lesia kwalaimokina God, ma Farasi gi maada 'e koro faasia lesinala kwalaimokina

¹ Talasi Jesus 'e liliu 'ala, ka lesia te wale la maala 'e koro fuli lo mae ala talasi 'e futa ai. ² Ma wale li galona lia gi gera soilidia 'uri 'e, “Wale li faalalauna, ta'ana ite 'e taua maala wale 'e ka koro fuli lo mae ala futanala? Abulo ta'ana lia 'ala 'i talala gi 'o ma abulo ta'anala mama lia failia teite lia?”

³ Ma Jesus ka olisi 'uri 'e adaulu, “Maa koro 'e taua, iko lou 'i fofola abulo ta'ana lia 'i talala gi, ma iko lou abulo ta'anala mama lia 'o ma teite lia. Maala 'e koro 'ali 'amu ka lesia nanatana God kae galo ala. ⁴ Ala talasi 'e dani 'ua, lakae taua

lo galona God 'e 'e keru lau mae, 'e oga laka taua. Sulia boni 'e garani lo, talasi ikoso ta ioli 'ali galo ai. ⁵ Talasi lau io 'ua 'i laola molagali li, 'i lau lo madakwana fala ioli la molagali.”

⁶ 'I burila Jesus 'e ilia me 'are fo, ka nisu 'i laola me wado, ma ka bulia mamako 'alia nisula, ma ka 'usua 'alia maala wale fo. ⁷ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O la ko sau lo maamu 'i laola lamo 'i Saelom.” (Rata fo, fadanai “Keria.”) Ma wale fo ka la ka sau lo maala, ma ka lio lo.

⁸ Ma ioli ala falua lia li, failia ioli fo gera lesia lia ba kae suga suga 'are mola 'ala 'i lao, gera ka soilidida kwailiu, “I lia wale ba 'e gwaugwauru ma ka suga suga 'are mola 'ala 'e?”

⁹ Ma nali ioli geraka sae 'uri 'e, “I lia lo la.”

Ma nali ioli lou gera ka sae 'uri 'e, “Iko lou 'i lia 'e, wasua ma lesinala malaa lou wale ba.”

Ma wale fo 'ala 'i talala ka sae 'uri 'e, “I lau lo wale ba 'e.”

¹⁰ Ma gera ka soilidia, “Uta maamu ka tafa lo 'urila wani?”

¹¹ Ma ka olisi 'uri 'e ada, “Te wale ba ratala Jesus lo 'e raunailia mamako, ma ka 'usua 'alia maagu. Ma ka ilia fagu laka la, laka sau lo maagu 'i laola lamo 'i Saelom. Sui laka la, ma talasi lau sau mola maagu ka lio lo.”

¹² Ma gera ka soilidia lou 'uri 'e ala, “Ma 'i lia lo 'i fe wani?”

Ma ka olisi 'uri 'e ada, “Lau raria lou.”

¹³ 'I burila, gera ka talaia lo wale fo 'i so'ela Farasi gi. ¹⁴ Ma fe atoa fo Jesus 'e raunailia mamako li, ma ka guraa lo maala wale fo ai, fe atoa Sabat atoa ala mamalona li. ¹⁵ Ma Farasi gi geraka soilidia lou wale fo, “E tau 'utaa ko lio

lo.” Ma ka sae 'uri 'e fada, “Jesus 'e alua mamako fafia maagu. Sui laka saua maagu, ma maagu ka lio lo.”

¹⁶ Ma nali wale ala Farasi gi gera ka sae 'uri 'e, “Wale 'e taua me 'are 'e li, iko 'ali la lou mae faasia God, sulia 'e 'oia taki ala Sabat li, 'alia guranala wale 'e ala Sabat.”

Ma nali wale lou gera sae 'uri 'e, “Iko, ma 'utaa mola 'e wale abulo ta'a 'uri 'e ka fulia 'are mama'ala ba'ela 'urifo gi?” Ma iko 'ali gera alua mola ta teke me malata sulia me 'are fo.

¹⁷ Sui Farasi gi gera ka soilidi 'uri 'e lou ala wale fo, “O ilia Jesus 'e guraa lo maamu, ta taa 'e koe ilia sulia?”

Ma 'i lia ka sae 'uri 'e, “I lia te profet.”

¹⁸ Ma wale etaeta ala Jiu gi li, gera ka 'e'ela 'ali fakwalaimoki nala lia maala 'e korokoro mae 'i lao. Ma gera ka soia mae mama lia failia teite lia.

¹⁹ Ma gera ka soilidi daroa 'uri 'e, “Wela 'amoroa lo 'e? Mora ilia 'uri maala 'e koro lo ala talasi 'e futa mae ai. Ma ta 'e taua ka lio lo ala talasi 'e?”

²⁰ Ma mama lia failia teite lia daro olisida 'uri 'e, “Mera saiai 'i lia wela 'amerora, ma mera ka sai lou ai lia maala 'e koro 'ua lo mae ala talasi 'e futa ai. ²¹ Wasua ma mera raria lou ta 'e kwate ma ka lio lo, 'o ma ite 'e tafalia maala. Moulou soilidi lia ko, sulia 'e ba'ela lo, ma ka talae alaa lo 'ala 'i talala!” ²² Ma mama lia failia teite lia daro sae 'urifo sulia daro mau 'alia wale etaeta ala Jiu gi li. Sulia gera alafafia ka sui lo, 'ali ala ta ioli ka ilia Jesus lia Christ, wale ba God 'e filia, ikoso gera ala'alia ka ruu 'i laola luma fala foana gi li.

²³ Lia fo mama lia failia teite lia daro ka ilia, “E ba'ela lo. Moulou soilidia ko!”

24 Sui gera ka soia lou mae wale ba maala 'e koro 'i lao, ma gera ka sae 'uri 'e fala, “O alafuu 'i maala God koe ilia 'are kwalaimoki gi! Meulu saiai wale 'e 'i lia wale ta'a.”

25 Ma wale fo ka olisi 'uri 'e ada, “Lau raria 'i lia ta wale ta'a 'o ma iko. Me 'are lau saiai mola 'e 'uri 'e, maagu 'e koro 'i lao, ma talasi 'e lau lio lo.”

26 Ma gera ka soilidi lou 'uri 'e ala, “Ta 'e taua amu wani? Ma ka guraa 'utaa ala maamu?”

27 Ma wale fo ka olisi 'uri 'e ada, “Lau ilia ka sui lo famiu ba, wasua ma iko 'ali 'amu ronoa mola. 'Uta 'e 'amu ka oga lou rononai? Mala moulu oga moulu ka fakwalaimoki ma moulu ka la lou sulia 'e.”

28 Gera sae fafuta'a 'uri 'e ala, “T'o waleli galona lia. Ma 'i 'ameulu waleli galona Moses gi 'ala.

29 Sulia meulu saiai God 'e alaa fala Moses. Ma wale 'e, 'ami raria 'e la mae faasia 'i fe!”

30 Ma wale fo ka olisi 'uri 'e ada, “Lau kwele rasua lo 'ali 'amoulu. Sulia 'e tafalia maagu, wasua ma moulu ka ilia iko 'ali 'amu sai mola ala 'i fe 'e la mae faasia. 31 'I gia sui, gia saiai God ikoso ronoa wale ta'a gi. 'E ronoa 'ala ioli 'e gera soi 'ilitoa ala gi, ma gera ka taua 'are 'e oga 'ali gera ka tauda gi. 32 Ka fuli 'ua lo mae ala fulinala molagali, iko 'ali gia roronoa 'ua ta ioli ka tafalia maala ioli maala 'e koro lo mae fuli ala talasi 'e futa mae ai. 33 Ma ala wale 'e iko 'ali la mae faasia God, 'e 'ato ka taua ta 'are 'urifo.”

34 Ma gera ka ogata'a rasua, ma gera ka sae 'uri 'e fala, “O ba'ela mae 'i laola ta'ana fuli lo mae ala futanamu! 'Uta 'e ko oga koe faalalau 'ameulu 'amua?” Sui gera ka luia ikoso 'ali ruu 'i laola luma fala foana gi li.

³⁵ Sui Jesus ka ronoa gera tau 'urifo ala ke wale fo. Ma ka dao tonala ka sae 'uri 'e, “Uri'e ma 'o fakwalaimoki ala Wela Wale li?”

³⁶ Ma wale fo ka olisia 'uri 'e, “Arai, 'o faarono lau ite la, 'ali lau fakwalaimoki ala?”

³⁷ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O lesia ka sui lo, ma 'i lia lo koe alaa failia ala talasi 'e.”

³⁸ Ma wale fo ka ilia, “Aofia, lau fakwalaimoki lo amu.” Ma ka boururu 'i fua 'i maala 'aela Jesus.

³⁹ Jesus ka sae 'uri 'e, “Lau la mae 'ali lau tolinia ioli ala molagali li 'alia rua logonae ioli gi. Na logonae ioli malaa ioli maa koro gi sulia iko 'ali gera saiala 'are kwalaimoki sulia God gi. Ioli la gi, la kae kwatea gerakae lio raea 'are kwalaimoki sulia God gi. Na logonae ioli gera fia 'uri gera lio raea 'are kwalaimoki sulia God gi. Lakae fatailia iko 'ali gera saiala 'are kwalaimoki sulia God gi.”

⁴⁰ Ma nali ioli ala Farasi gi lia gera io 'i lififo failia, gera ronoa 'e ilia me 'are fo, ma gera ka soilidia, “Uri'e ma 'o ilia 'uri maameulu 'e koro lou 'e?”

⁴¹ Ma Jesus ka olisi 'uri 'e adaulu, “Ala maamoulu ka koro 'urila God ikoso loko kwaikwaina famoulu, wasua 'amu ka abulo ta'a. Ma 'amu ilia 'amu lio raea 'are kwalaimoki gi. Lia lo kwatea God kae loko kwaikwaina famiu.”

10

Jesus wale li lio folo 'oka fala sipsip gi li

¹ Jesus ka sae fala wale li galona lia gi 'uri 'e, “Are kwalaimoki la kae ilia famoulu, wale iko 'ali ruu sulia 'olofolo ala banisi sipsip gi li, ma ka ruu mola mae 'i burila banisi sipsip gi li, 'i

lia wale belibeli. ² Ma wale 'e ruu ala 'olofolo li, 'i lia lo wale kwalaimoki kae lio sulia sipsip gi li. ³ Wale lio folo ala 'olofolo li ka tafalia maala 'olofolo ala banisi li fala, ma sipsip gi gera ka rono raea linela, ma gera ka la mae 'i so'ela. 'I lia ka soia ratale sipsip lia gi, ma ka talaida 'i maluma. ⁴ Ma talasi kae talaia sipsip lia gi sui 'i maluma, 'i lia ka etaeta 'i laoadi, ma gera ka liu 'i burila, sulia gera rono raea linela. ⁵ Ma 'e 'ato gera ka la 'i burila ta wale mamata. Gera kae tafi faasia, sulia iko 'ali gera rono raea linela.”

⁶ Talasi Jesus 'e alaa 'alia tarifulaana 'e fada, iko 'ali dauulu malinailia mola. ⁷ Lia fo, Jesus ka sae lou 'uri 'e, “Are kwalaimoki la kae ilia famoulu, 'i lau lo lau malaa 'olofolo fala sipsip gi 'ali gera ruu ai. ⁸ Wale ba gera dao mae 'i lao agu gi, gera malaa wale belibeli gi, ma sipsip gi iko 'ali gera rono mola sulida. * ⁹ 'I lau lau malaa maala 'olofolo fala ruuna li. Ite 'e ruu agu, lakae faamauria. 'I lia kae ruu mae ma kae latafa ma ka daria 'are 'oka gi. ¹⁰ Ioli belibeli, 'e dao mola mae fala beli nala 'are gi ma fala rauiolina ma failia fafuta'a 'are na. Ma 'i lau lau dao mae 'ali 'amu ka too ala maurina la 'e 'oka ka tasa.

¹¹ “Lau malaa lou wale la 'e lio 'oka sulia sipsip gi. Ma laka marabe fala maena folosia sipsip lau gi li. ¹² Ma wale 'e galo mola fala folifolina li, sipsip gi iko lou 'are lia gi, talasi 'e lesia kui

---

* **10:8** “Wale gera la mae 'i lao agu gi” 'e fadaa 'alia wale etaeta iko 'ali gera malata ba'ela ala io 'okana ioli God gi li. Jesus 'e ilia Farasi gi lou gera 'uri fo. Nali talasi God 'e soi ioli etaeta ala ioli lia gi li 'alia wale li lio sulia sipsip gi li. (Jer 10.21; 23.1-4; 25.34-36; Ezek 34.2-10; Zech 11).

kwasi kae la mae, 'i lia kae tafisia lo sipsip gi, ma kae tafi lo 'ala. Ma kui kwasi ka la mae ka raunia sipsip gi, ma ka tagalae gera. ¹³ Wale fo ka tafi lo 'ala sulia 'e galo mola fala folifolina, ma iko 'ali gerea mola sipsip fo gi. ¹⁴⁻¹⁵ Lau lio 'oka sulia sipsip gi, ma laka marabe fala maena folosia sipsip lau gi li. Ma gera ka saiagu, ma laka sai lou ada, malaa lou Mama 'e saiagu, ma laka sai lou ala. ¹⁶ Ma nali sipsip agu lou iko 'ali gera io 'ua 'i laola banisi. Ma lakae sakeda lou mae. Ma gera ka rono raea linegu. Ma gera kae io ruru 'i laola teke gwaegwae sipsip lau failia sipsip 'e gera etae io lo 'i lifi'e gi. Ma lakae lio sulida sui.

¹⁷ “Mama 'e kwaima aagu, sulia lau marabe 'ali lau mae, ma 'ali lau mauri lou. ¹⁸ Ikoso ta ioli 'ali rauni lau, ala ikoso 'ali lau ala 'ali lau fai. Ma lia lo kwaiogalina lau. Lau too ala nanatana fala kwate nagu 'i talagu fala maena ma fala maurina lou. Kwaikaena Mama lau fagu lo fo.”

¹⁹ Ma ala talasi fo, ioli Jiu gi iko 'ali gera alua lo teke malata sulia Jesus 'i osiala 'are fo 'e ilida gi.

²⁰ Afulanada gera ilia, “Wale fo 'e kwekwe'ela, ma ka too ala aloe 'are ta'a. Ikoso 'ali 'amu ronosulia!”

²¹ Ma nali ioli ada gera ka sae 'uri 'e, “Wale 'e too ala aloe 'are ta'a li, 'e 'ato ka sae 'uri 'e! Ma wale 'e too ala aloe 'are ta'a, 'e 'ato ka guraa ioli maada koro gi, ma gera ka lio lou!”

Ioli gi gera barasi 'alia Jesus

²² Ala talasi ala boni la gwari li, ioli Jiu gi gera logo 'i Jerusalem fala Fanana ala fa abu nala Luma Abu God. ²³ Ma Jesus ka io lou 'i laola Luma Abu fo, ma ka liliu mola 'ala 'i laola taofa

Solomon. ²⁴ Ma ala talasi ioli gi gera lesia, gera ka logo mae 'i so'ela, ma gera ka soilidia 'uri 'e, “Ami faimaasi ka tekwa rasua lo. 'O ili rada ai famami! 'Uri'e ma 'i'o lo Christ, wale ba God 'e filia 'ali ka ranaa ioli gi li, 'o ma iko?”

²⁵ Jesus ka olisi 'uri 'e ada, “Lau ilia famiu ka sui lo, wasua ma iko 'ali 'amu oga mola fakwalaimoki nagu. Galona 'e lau tauda gi, Mama lau lo 'e ilia laka tauda, ma gera ka fatae lau lo. ²⁶ Wasua ma ikoso 'ali 'amu oga mola fakwalaimoki na, sulia 'i 'amiu iko lou sipsip lau gi. ²⁷ Sipsip lau gi gera rono raea linela saenagu, ma laka saiada, ma gera ka dona buriagu. ²⁸ Ma laka kwatea maurina firi fada, ikoso gera mae. Ma ka 'ato ta ioli ka lauda faasi lau. ²⁹ Mama lau 'e kwatea sipsip 'e gi fagu, 'i lia 'e nanata ka liufia 'are gi sui. Ma ka 'ato ta ioli ka laua sipsip 'e gi faasi lia. ³⁰ 'I lau failia Mama, 'i 'amerora teke 'are mola.”

³¹ Ma talasi fo, ioli gi gera ka so fau lou mae, 'ali gera ka 'uia Jesus ka mae. ³² Ma Jesus ka soilidi gera 'uri 'e, “Amu lesia ka sui lo galona 'oka afula gi lau tauda faasia Mama. 'Uri'e ma galona 'utaa ala galona fo gi lo 'amu oga rauninagu fafia?”

³³ Ma gera ka olisi 'uri 'e ala, “Iko 'ali 'ami 'ui 'o fafia galona 'oka 'e 'o tauda gi. 'Ami oga 'ami ka 'ui 'o 'amami fafia lia 'o sae fawawadea God. Sulia 'i'o wale mola ma ko ilia 'i'o God!”

³⁴ Jesus ka olisi gera lou 'uri 'e, “Alaana gi gera io lo 'i laola Geregerena Abu 'amiu, God 'e sae 'uri 'e, “'I 'amiu god gi.’”[☆] ³⁵ Ma gia saiala 'are gi sui 'i laola Geregerena Abu, 'e kwalaimoki rasua

---

☆ **10:34** Sam 82:6

sulia talasi gi sui. Ma God iko 'ali rero talasi 'e sae fala koko gia gi, ma ka soida 'alia god gi li. ³⁶ Ma 'i lau wale God 'e fili lau, ma ka keru lau mae 'i laola molagali li. Ma 'e 'utaa 'e 'amu ka ilia lau sae fawawadea God, talasi lau soi lau 'alia Wela lia li? ³⁷ Ala ikoso 'ali lau taua galona gi lia Mama lau 'e oga laka tauda, ikoso 'ali 'amu fakwalaimoki lau mola. ³⁸ Wasua ma ala laka taua galona Mama 'e ogada gi, 'amu ka fakwalaimoki 'amiu ala galona fo gi, wasua ikoso 'ali 'amu fakwalaimoki ala 'are 'e lau ilida famiu gi. Ala 'amu ka taua 'are 'e gi, 'amu kae sai 'oka ala lia Mama 'e io agu, ma 'i lau laka io lou ala Mama li.”

³⁹ Ma talasi fo lou, gera oga geraka daua Jesus, wasua ma 'e agwa faasi gera.

⁴⁰ Ma Jesus ka oli lou ala gulae kwai 'i Jodan, ma ka io 'i lififo ala lifi ba John 'e fasiuabua ioli gi ai 'i lao. ⁴¹ Ma ioli afula rasua gi gera la mae 'i so'ela Jesus, ma gera ka alaa kwailiu ada 'i safitada 'uri 'e, “John iko 'ali taua mola tali 'are mama'ala, wasua ma 'are 'e ilia sulia wale 'e gi li, gera kwalaimoki sui mola.” ⁴² Ma ioli afula gi ala lifi fo gera ka fakwalaimoki ala Jesus.

11

Maenala Lasaros

¹ Te wale ratale Lasaros 'e matai. Ma 'e io ala falua 'i Betani failia rua gelifae lia gi, Mary failia Mata. ² Mary ba 'e nikia waiwai si'ina fofu 'oka ala 'aela Jesus Aofia, ma ka 'usua 'alia ifula. ³ Ma rua gelifae fo gi daro kwate saena 'afia Jesus 'uri 'e, “Aofia, wale ba 'o kwaima rasua ala 'e matai.”

⁴ Ma talasi Jesus 'e ronoa me 'are fo li, ka sae 'uri 'e fala wale li galona lia gi, “Lasaros ikoso 'ali 'e mae mola 'alia mataina fo. Me mataina fo 'e taua 'ali ka fatailia 'ilitoana God, ma 'ali ioli gi gera kae faa 'ilitoa lau, Wela God, 'alia.”

⁵ Ma Jesus 'e kwaima rasua ala Lasaros, failia rua gelifae lia gi Mata failia Mary. ⁶ 'Urifo wasua 'ala, talasi Jesus 'e ronoa Lasaros 'e matai lo, ka ke io lou 'ala ala lifi fo 'e io ai, sulia na rua fe atoa. ⁷ Sui Jesus ka sae 'uri 'e fala wale li galona lia gi, “Golu oli lou fala 'i Judea.”

⁸ Ma wale li galona lia gi dau lu ka olisia 'uri 'e, “Waleli Falalauna, iko 'ali tekwa mola ko ba, ioli Jiu gi gera oga lo rauninamu 'alia 'uinamu 'alia fau. Ma ko oga lou koe oli lou 'i lififo?”

⁹ Ma Jesus ka sae 'uri 'e, “I laola teke fe atoa da'afi ka tala fuli'ae 'i 'ofaedani la la ka dao 'i raurafi. Ala ta ioli ka liu ala talasi da'afi 'e tala ai, 'e 'ato ka fotorae, sulia 'e lesia madakwanala molagali. ¹⁰ Wasua ma ala ta ioli kae liu 'i laola boni, 'i lia kae fotorae, sulia iko ta madakwana fala.” ¹¹ Ma Jesus ka sae lou 'uri 'e, “Wale kwaima ba golu Lasaros, 'e mo'osu lo, ma lakae la, 'ali lau fa adaa.”

¹² Ma wale li galona lia gi dau lu ka olisia 'uri 'e, “Aofia, ala 'e mo'osu mola 'ala, 'e 'oka mola 'ala.”

¹³ Ma malutala me saena fo Jesus 'e ilia Lasaros 'e mae lo fo. Wasua ma dau lu fia 'uri 'e mo'osu kwalaimoki mola 'ala. ¹⁴ Lia fo, Jesus ka faarono madakwa 'alia fadau lu 'uri 'e, “Lasaros 'e mae lo. ¹⁵ Ma fala 'okana 'amiu, lau babalafe lia iko 'ali lau io failia, 'ali 'amu ka fakwalaimoki lau. Golu la 'i so'ela.”

¹⁶ Tomas (lia gera soia 'alia 'Tiu) ka sae 'uri 'e fala wale li galona gi, “Golu la 'agaulu failia wale faalalau, 'ali golu mae lou failia!”

¹⁷ Ma talasi Jesus 'e dao ai, fai fe atoa gi 'e sui lo 'i burila gera alomia lo Lasaros. ¹⁸ Falua 'i Betani 'e io garania 'i Jerusalem, ka tolotia olu mile gi mola. ¹⁹ Ma ioli afula 'i Judea gi gera dao fala maa toonala Mata failia Mary, fala fababattoo nadaroa, sulia ai walefae daroa 'e mae lo.

²⁰ Ma talasi Mata 'e ronoa Jesus 'e dao mae ai, ka la fala lesinala. Ma Mary ka io 'ala 'i luma. ²¹ Mata ka sae 'uri 'e fala Jesus, “Aofia, ala ko io io mola 'amua 'i lifi'e li, 'urilali ai walefae lau ikoso mae mola. ²² Wasua ma, lau saiai talasi 'e wasua God 'e saiai ka kwatea mola 'ala ta taa koe sugaa ala.”

²³ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “Ai walefae 'o kae mauri lou.”

²⁴ Ma Mata ka sae 'uri 'e fala Jesus, “Lau saiai kae mauri lou ala fe atoa fafu'isi.”

²⁵ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “I lau lo lakae taea ioli mae gi, ma laka kwatea lou mauri na fada. Ite mola 'ala 'e fakwalaimoki lau, 'i lia kae mauri lou, wasua ka mae lo 'ala. ²⁶ Ma ioli gera fakwalaimoki lau gi, gerakae too ala maurina firi, ma ikoso gera mae. 'Uri'e ma 'o fakwalaimokia me 'are 'e?”

²⁷ Ma Mata ka olisia 'uri 'e, “Eo, Aofia. Lau fakwalaimokia 'i'o lo Christ, Wela God 'e la mae 'i laola molagali li.”

²⁸ Ma 'i burila Mata 'e ilia me 'are fo, ka oli, ma ka nurunuru fala geli fae lia Mary, ma ka sae 'uri 'e fala, “Wale li faalalauna 'e dao lo, ma 'e oga ka lesi'o.” ²⁹ Ma talasi Mary 'e ronoa me 'are fo li, ka

tatae, ma ka la nainali 'i so'ela. ³⁰ Ma Jesus iko 'ali dao 'ua mae 'i falua, 'e io 'ua mola mae 'ala ala lifi ba Mata 'e dao tonala ai. ³¹ Ma ioli gera io 'i luma failia Mary fala fababatoonala malatala, gera la lou 'i burila talasi gera lesia 'e tatae ma ka la nainali ko 'i maluma. Gera fia 'uria kae la 'i maala bao 'ali ka ani 'i lififo.

³² Ma talasi Mary 'e dao ala lifi fo Jesus 'e io ai li, ka lesia ma ka boururu 'i maala 'aela, ma ka sae 'uri 'e, “Aofia, ala ko io io mola 'amua 'i lifi'e li, ai walefae lau ikoso mae mola.”

³³ Ma Jesus ka lesia Mary 'e ani, failia ioli gera la mae failia gi gera ani lou, ma 'i lia ka kwaimalatai rasua. ³⁴ Ma Jesus ka soilidi gera 'uri 'e, “I fe 'amu alua ai?”

Gera ka olisi 'uri 'e ala, “Aofia, 'o la mae, 'ali 'o lesia.”

³⁵ Ma Jesus ka ani. ³⁶ Ma ioli Jiu gi gera ka sae kwailiu ada 'i safitada 'uri 'e, “'Amu lesia kwaimanaa ba'ela lia fala Lasaros!”

³⁷ Ma nali ioli ada gera sae 'uri 'e, “'E guraa ioli maada koro gi. 'Uri'e ma 'utaa iko 'ali famanoa Lasaros faasia maena?”

³⁸ Jesus ka kwaimalatai rasua lou, ma ka la 'i maala bao. Bao fo, 'iguara la te abae fau ba'ela gera alua 'i maala. ³⁹ Ma Jesus ka sae nanata fada 'uri 'e, “'Amu lafua fau la!”

Ma Mata gelifae wale 'e mae li, ka olisia 'uri 'e, “Aofia, fai fe atoa gi 'e sui lo 'i burila gera alua. Dao 'uri 'e, mala 'e si'ina wa'a lo!”

⁴⁰ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “Lau ilia ka sui lo famu ba ala ko fakwalaimoki lau, koe lesia 'ilitoana God.” ⁴¹ Ma gera ka lafua fau fo. Sui Jesus ka lio ala ala fala 'i nali ma ka foa 'uri 'e,

“Mama, lau batafe 'o sulia 'o fafurono mae fagu. ⁴² Lau saiai 'o rono lau sulia atoa gi. Lau ilia me 'are 'e, 'ali ioli 'e gi gera ka fakwalaimoki ala lia 'e 'o keru lau mae.” ⁴³ 'I burila 'e ilia alaana fo gi, ka rii ba'ela 'uri 'e, “Lasaros, 'o latafa mae!” ⁴⁴ Ma wale fo 'e mae lo ka mauri lou, ma ka latafa lo mae 'i maluma. Ma rua 'aela gi, failia rua lima lia gi, gera buta 'alia toro fala 'afunala ioli mae gi li, failia maala gera buta lou. Ma Jesus ka sae 'uri 'e fada, “Moulu tatalia toro gi faasia, ma 'amu ka lugasia 'ali ma ka liu lo.”

Gera loko rauninala Jesus

(Matthew 26:1-5; Mark 14:1-2; Luke 22:1-2)

⁴⁵ Ma ioli afula Jiu gi li gera dao mae 'i so'ela Mary, gera lesia 'are fo Jesus 'e taua, ma gera ka fakwalaimoki ala. ⁴⁶ Ma nali ioli ada, gera oli 'i so'ela Farasi gi, ma gera ka alaa sulia 'are fo Jesus 'e taua. ⁴⁷ Ma Farasi gi, failia fata abu ba'ela gi, gera ka logo fala lokoimalatana failia wale etaeta gi, ma gera ka sae 'uri 'e, “Ta lo golu kae taua ala wale 'e? Sulia 'are mama'ala afula gi 'e fulida. ⁴⁸ Ma ala golu ka ala 'alia wale 'e ka tau mola 'ala 'uri 'e, ioli afula gi gera kae fakwalaimoki ala, ma wale ba'ela gi faasia 'i Rom, gera kae ogata'a fagaulu. Ma ala ka 'urifo lo, wale 'i Rom gi gera kae osia Luma Abu God, ma gera kae fafuta'a mae falua 'e gia!”

⁴⁹ Ma na wale ada ratala Kaeafas 'ilito'ola fata abu ala talasi fo li ka sae 'uri 'e, “Iko 'ali moulu sai mola ala ta 'are! ⁵⁰ Totolia moulu ka saiai lia 'e 'oka fala teke wale 'ali mae, 'ali ikoso gera raunia ioli gi sui?” ⁵¹ Ma alaana fo Kaeafas 'e ilia iko lou

'are 'i malatala talifilia. Sulia 'i lia lo 'ilito'ola fata abu ala talasi fo li, ma lia fo God ka alua malata fo 'i liola. Ma alaana fo 'e ilia sulia Jesus kae mae fala rananala ioli Jiu gi li. ⁵² Ma ikoso 'ali mae fala ioli Jiu gi li mola talifilida. Kae mae 'ali wela God gi sui lia gera io ala tolo 'i laola molagali gi li sui, gera ka logo failia Jiu gi, 'ali ka alua teke logona.

⁵³ Ma fuli'ae ala fe atoa fo Kaeafas 'e ilia me saena fo li gera ka fuli'ae lo lokomalatana fala rauninala Jesus. ⁵⁴ 'I osiala me 'are fo, Jesus iko 'ali liu tafanae lo ala provins 'i Judea. Ala talasi fo, ka la faasia lifi fo, ma ka la failia wale li galona lia gi dau lu ka la, dau lu ka io ala falua 'i Ifrem garania lo abae lifi kwasi.

⁵⁵ Ala talasi fo, 'e garania lo atoa ala Fanana ala Daofae Liu na Jiu gi li. Ma ioli afula gi gera ka la ko fala 'i Jerusalem 'i laoala Fanana fo, fala fakwaganada fala fana na sulia falafala gera gi li.

⁵⁶ Ma ioli gi gera ka lio 'afia Jesus. Ma talasi fo, gera logo sui mae 'i laola Luma Abu God, gera ka soilidi gera kwailiu 'uri 'e, “Uri'e ma moulu fia kae dao mae ala Fanana 'e? Mala iko mola 'e!”

⁵⁷ Gera sae 'urifo sulia fata abu ba'ela gi, failia Farasi gi, gera alu saena 'i so'ela ioli gi 'uri 'e, “Ala ta ioli ka saiala lifi Jesus 'e io ai, 'i lia ka faarono 'ameulu 'alia 'ali meulu daua.”

12

*Mary 'e nikia waiwai 'i fofola 'aela Jesus
(Matthew 26:6-13; Mark 14:3-9)*

¹ Olo fe atoa gi 'i laoala Fanana ala Daofae Liu na li, Jesus failia wale li galona lia gi dau lu oli

lou fala 'i Betani, mae falua Lasaros ba Jesus 'e faamauria faasia maena li. ² Gera rerei 'alia fana gi fala Jesus. Lasaros na wale lou ala ioli gera soia mae fala fana ruruna failia Jesus li. Ma Mata ka sake fana mae fada. ³ Ma Mary ka sakea mae te be* waiwai gera soia 'alia “nad,” folinai 'e ba'ela rasua. Mary ka sakea mae ka nikia 'i fofola 'aela Jesus fala faa 'ilitoanala. Sui Mary ka 'usua 'aela Jesus 'alia ifula. Ma talasi fo, luma fo ka fonu 'alia si'ina fofu nala waiwai 'oka fo. ⁴ Ma Judas Iskariot, wale li galona ba kae kwatea Jesus fala malimae lia gi li, ka sae 'uri 'e, ⁵ “Uta iko 'ali 'e foli 'alia waiwai 'oka fo? Te waiwai fo ala ka foli 'alia, kae sakea seleni la gi 'e totolia folifolina teke wale ka galo fai sulia teke fe falisi li. Ma seleni fo 'e totolia ko sakea ko kwatea fala ioli siofa gi.”

⁶ Judas 'e iko 'ali ilia me 'are fo, sulia 'e malata fala rananala ioli gera siofa gi. Ma sulia 'ala 'i lia te wale belibeli. Ma 'i lia lou wale fala liona sulia wai seleni dauu li. Ma talasi gi sui, 'e saiai ka fafuta'a mola 'ala seleni fo gi ala 'i talala.

⁷ Ala talasi fo, Jesus ka sae 'uri 'e, “Moulu ala bolosinala geli 'e! 'E golia be waiwai 'e fala dalafinai 'alia rabegu ala talasi ala alominagu. ⁸ Ma ioli siofa gi, gera kae io mola 'ada fae 'amiu sulia atoa gi. Ma 'i lau ikoso 'ali lau io tekwa fae 'amiu.”

Gera lokomalata fala rauninala Lasaros

⁹ Ioli afula gi gera ronoa Jesus 'e io 'i Betani, ma gera ka la mae 'i so'ela. Iko 'ali gera la

---

* **12:3** Te be waiwai wawade fo gulugulunai malaa 327 grams

lou 'i osiala Jesus mola talifilia 'e io 'i falua fo. Ma gera la mae fala lesinala Lasaros ba Jesus 'e faamauria faasia maena li. ¹⁰⁻¹¹ Ma afulanala ioli Jiu gi, gera la lo faasia fata abu ba'ela gi, ma gera ka fakwalaimoki lo ala Jesus sulia 'e faamauria Lasaros faasia maena. Lia fo, fata abu ba'ela gi gera ka lokomalata lou fala rauninala Lasaros malaa lou lia gera naia rauninala Jesus.

*Jesus 'e ruu 'i Jerusalem malaa na walelitalona
(Matthew 21:1-11; Mark 11:1-11; Luke 19:28-40)*

¹² Sui ala ruala fe atoa, ioli afula gera la mae ala Fanana ala Daofae Liu na li, gera ronoa Jesus 'e la mae fala 'i Jerusalem. ¹³ Gera la, gera ka sakea mae 'abala baibai gi, ma gera ka la mae 'ali geraka dao tonala Jesus. Ma gera ka rii 'uri 'e,

“Baatafea God!

God 'o 'oilakitailia wale 'e la mae 'alia nanatana 'o li!✧

God ka fa'oka waleli talona gia 'i Israel.”

¹⁴ Ala talasi fo, Jesus ka sakea te dongki, ma ka tae mae 'i fofola. Me 'are fo 'e fakwalaimokia 'are ba Geregerena Abu 'e ilia 'uri 'e, ¹⁵ “I 'amiu ioli 'i Jerusalem gi, ikoso 'ali 'amu mau! 'Amu lesia waleli talona 'amiu 'e la mae 'i fofola kale dongki.”✧

¹⁶ Ma talasi fo, wale li galona gi iko 'ali gera raea 'ua me 'are fo. Sui 'i burila Jesus 'e mauri lou ma ka oli fala 'i nali, dau lu bi malata tonala Geregerena Abu sulia me 'are fo gera ka taua ala.

¹⁷ Ma ioli gera io failia Jesus ala talasi 'e soia mae Lasaros faasia 'i laola bao ioli mae gi li ma ka kwatea ka mauri lou, gera faarono 'alia 'are fo fala ioli afula gi. ¹⁸ Lia fo 'e taua ma ioli afula gi gera ka la mae, 'ali geraka dao tonala Jesus. Gera la sulia gera ronoa sui lia Jesus 'e fulia 'are mama'ala fo li. ¹⁹ Ma talasi fo, Farasi gi gera ka sae 'ada 'uri 'e kwailiu 'i safitada, “Amu lesia! Wasua golu ka lokomalata 'alia lioe wale afula gi, 'e 'ato lo. Sulia ioli afula gi gera la lo sulia wale fo!”

Ioli 'i Gris gi gera lio 'afia Jesus

²⁰ Nali ioli faasia 'i Gris, gera io lou 'i safitala ioli fo gera la mae fala 'i Jerusalem fala foana ala Fanana ala Daofae Liu na li. ²¹ Gera la 'i so'ela Filip, wale faasia 'i Betsaeda 'i laola gulae tolo 'i Galili, ma gera ka sae 'uri 'e fala, “Meulu oga meulu ka lesia Jesus.”

²² Sui Filip ka la, ma ka faronoa Andrew, ma daro ka la, daro ka faronoa Jesus. ²³ Ma Jesus ka olisi 'uri 'e adaroa, “Talasi lau, Wela Wale li, 'e dao lo 'ali God ka fatailia lo 'ilitoana lau. ²⁴ 'Are kwalaimoki la kae ilia famoulu. Ala ta teke fufuae 'ai witi ikoso toli 'i laola wado ma ikoso 'ali mae, fufuae 'ai la ka io mola 'alia teke me fufuae witi. Ma ala ka mae lo, tara 'e bi alua fufuae 'are afula gi. ²⁵ Ma ala ta ioli ka lio ba'ela ala maurinala 'i talala, 'i lia kae mae mola 'ala. Ma ala ta ioli iko 'ali lio ba'ela ala maurinala 'i laola molagali 'e, 'i lia kae too ala maurina firi. ²⁶ Ma ta ioli 'e oga ka galo fagu, 'i lia ka liu sulilau, 'ali 'i lia ioli li galona kwalaimoki lau, ma ka

io ala lifi la lau io ai. Ma Mama lau ka kwaiara ioli 'e galo fagu.

²⁷ “Ma talasi 'e, manogu 'e fii lau, ma ta taa 'e lakae ilia? Lakae sae 'uri 'e, ‘Mama, ikoso ala'alia 'ali talasi fo 'ali dao fafi lau?’ 'E Iko. Sulia lia lo 'are lau la mae fai, 'ali lau liu lo 'i laola talasi fo ala famalifiina li. ²⁸ Mama, 'o faatalofa ratamu.”

Ma talasi fo, te linae 'are ka sae mae faasia 'i nali 'uri 'e, “Lau sakea sui lo talona fala ratagu, ma lakae taua lou.”

²⁹ Ma logona fo gera ura 'i lififo li, gera ronoa line 'are fo, ma nali ioli ada gera ka ilia 'uria kurukuru sefo. Ma nali ioli gera ka sae 'uri 'e, “Ta eniselo te la 'e sae mae fala!”

³⁰ Sui Jesus ka sae 'uri 'e fada, “Line 'are fo 'e sae mae, 'e iko 'ali sae mae fala rananagu, 'e sae mae 'ala fala rana namiu. ³¹ Ma talasii 'e dao lo fala God ka loko kwaikwaina fala ioli gi 'i laola molagali 'e. Ma ala talasi 'e, God 'e suarailia lo Saetan, wale ba'ela ala molagali 'e li. ³² Ma talasi gera kae farae lau ala 'ai rara folo li, lakae talaia mae ioli gi sui 'i soegu.”

³³ ('E fatailia 'alia alaana 'e gi, me maena 'utaa kae mae 'alia.)

³⁴ Ma ioli gi gera ka sae 'uri 'e, “Geregerena Abu gia 'e ilia Christ kae mauri firi. 'Urilali ma 'utaa ko ilia gera kae taea Wela Wale li ala 'ai rara folo? Ma ite lo Wela Wale li?”

³⁵ Jesus ka olisi 'uri 'e ada, “Lau malaa madakwana ba'ela, ala talasi wawade 'e lau io 'ua fae 'amiu. Totolia 'amu ka ronosulia saenagu ala talasi 'e lau io 'ua fae 'amiu, 'ali 'amu ka lio raea tala 'oka. Sulia ioli 'e liu 'i laola mae rodo li, 'i lia 'e raria 'i fe kae la fai. ³⁶ Talasi madakwana 'e

io 'ua fae 'amiu, 'amu ka fakwalaimoki ala, 'ali 'i 'amiu wela ala madakwana li.”

Jesus 'e ilia 'are fo gi, sui ka la lo 'ala faasida, ma ka agwa lo 'ala faasida.

Ioli gi iko 'ali gera fakwalaimoki

³⁷ Wasua Jesus ka taua 'are mama'ala afula gi ma gera ka lesida, iko 'ali gera fakwalaimokia mola. ³⁸ Me 'are fo gi 'e 'urifo, 'ali ka fakwalaimokia alaana Aesea te profet ba 'e ilia lo mae 'i lao, lia ba 'e sae 'uri 'e,

“Aofia, iko 'ali gera fakwalaimokia mola alaana 'e 'ami faatalo 'alida gi.

Ma iko 'ali gera lio raea lou nanata na 'o, lia 'o fatailia fada.”[☆]

³⁹ Ioli gi iko 'ali gera fakwalaimokia Jesus, sulia Aesea 'e sae lou 'uri 'e: ⁴⁰ Aesea 'e ilia God 'e sae 'uri 'e,

“Lau bolosia maada 'ali ikoso gera lesia ta 'e lau taua fada.

Lau fanasia malatada 'ali ikoso gera saiala ta 'e lau taua fada.

Lau tau 'urifo ada 'ali ikoso gera saiala bulusi na lou mae 'i soegu 'ali laka faamauri gera.”[☆]

†

⁴¹ Aesea 'e ilia 'are gi sulia 'e lesia lo talona Jesus, ma ka sae sulia.

[☆] **12:38** Aesea 53:1   [☆] **12:40** Aesea 6:10   [†] **12:40** Talasi God 'e taua manola ioli ka nasi ma ka rodo, lia lo kwaikwaina God fala ikoe fakwalaimokina ala Jesus. Iko 'ali God lo 'e taua ioli fo gi gera ka barasi li fakwalaimoki, ma iko lou kwaiogalina lia 'ali ioli ikoso fakwalaimoki, ioli 'i talala 'ala 'e talae too ala nanata na fala maurinala 'i talala (Rom 1.18-32).

⁴² Wasua ka 'urifo, wale etaeta afula ala Jiu gi li gera fakwalaimoki ala Jesus. Wasua ma iko 'ali gera sae mola sulia fala ioli mamata gi, sulia gera maulia Farasi gi, tau ma gera bi luida faasia ruuna 'i laola luma fala foana gera gi li.

⁴³ Gera malata 'abero rasua 'ada sulia taunala 'are fala ioli mola ka babalafe fafia. Ma iko 'ali gera malata 'abero mola sulia taunala 'are 'alia God 'ali ka babalafe fafia.

⁴⁴ Ma Jesus ka sae ba'ela 'uri 'e, “Ala ta ioli 'e fakwalaimoki agu, 'i lia 'e fakwalaimoki lou God lia 'e keru lau mae. ⁴⁵ Ma ala ta ioli 'e leesi lau, 'i lia 'e lesia lo God lia 'e keru lau mae. ⁴⁶ Lau la mae 'i laola molagali 'e malaa madakwa na fala ioli gi, 'ali ite ioli 'e fakwalaimoki lau, ikoso gera io 'i laola maerodo. ⁴⁷ Ma ite ioli 'e ronoa saenagu, ma iko 'ali tau sulia, iko 'ali lau lokokwaikwaina fala, sulia iko 'ali lau la lou mae 'i laola molagali 'e fala lokokwaikwaina. Ma lau la mae 'agua fala faamurinala ioli gi. ⁴⁸ Ioli gera barasi 'ali lau gi, failia faalalauna lau gi, faalalauna fo gi lo kae io fala loko kwaikwaina fala ioli la gi li, ala atoa fafu'isi. ⁴⁹ 'Are 'e 'e kwalaimoki, sulia talasi lau sae 'alia, iko 'ali lau sae sulia 'are sulia malatagu 'i talagu gi. Wasua ma Mama lau 'e 'e keru lau mae, 'i lia 'e ilia kwaikaena gi fagu laka ilida, ma laka sae sulida. ⁵⁰ Ma lau saiai, kwaikaena Mama lau gi li 'e kwatea maurina firi fala ioli gi. 'Are lau ilida gi, 'i gera lo 'are Mama lau 'e ilia fagu gi, 'ali lau faatalo 'alida.”

13

Jesus 'e saua 'aela wale li galona lia gi

¹ Fe atoa 'i lao ala Fanana ala Daofae Liu na li, Jesus ka sai lo ala talasi lia 'e garani dao lo 'ali ka la lo faasia molagali, ma ka oli 'i so'ela Mama lia. 'E kwaima rasua ala ioli li galona lia lia gera io lo 'i laola molagali 'e li, ma ka kwaima ada lala ka dao ala talasi 'e mae ai.

² Ma Jesus failia wale li galona lia gi, dau lu fana 'adaulu raurafi. Ma Saetan ka alua lo me malata fo 'i laola liola Judas, wela Simon Iskariot, 'ali ka kwatea Jesus fala malimae lia gi. ³ Ma Jesus 'e saiai liafo Mama lia 'e kwatea nanatana gi sui lo fala. Ma ka sai lou ai, lia 'e la mae faasia God, ma kae oli lou 'i so'ela God. ⁴ Lia fo Jesus ka tatae faasia tarapapa, ma ka kalasua to'omi fafi lia, ma ka firia lo 'aba toro li 'usu rabe 'i abalola. ⁵ Sui ka nikia kwai 'i laola dako, ma ka sau a lo 'aela wale li galona lia gi, ma ka 'usua 'aeda 'alia 'aba toro fo 'e firia 'i abalola. ⁶ Ma talasi 'e li dao ala Simon Peter, 'i lia ka sae 'uri 'e fala Jesus, “Aofia, 'uri koe sau a dao 'aegu?”

⁷ Ma Jesus ka olisia 'uri 'e, “Ala talasi 'e, 'o raria 'ua me 'are 'e la kae tau a amu, wasua koe malinailia 'i buri.”

⁸ Ma Peter ka sae 'uri 'e, “I lau, ikoso 'ali ma koe sau a 'aegu!”

Ma Jesus ka olisia 'uri 'e, “Ala ikoso 'ali lau sau a 'aemu, 'i'o iko ta wale li galona lau.”

⁹ Ma Peter ka olisia 'uri 'e, “Aofia, ikoso sau a mola 'aegu talifilia. Ma 'o sau a lou limagu, failia gwaugu!”

¹⁰ Jesus ka sae 'uri 'e, “Ite 'e sisiu ka sui lo, rabela 'e kwaga sui lo, ma ikoso 'ali siufia lou rabela sui. 'I lia ka sau a mola 'aela. Moulu kwaga sui lo, ma teke wale mola amoulu iko 'ali

kwaga.” ¹¹ Jesus 'e saiai ka sui lo ite kae foli 'alia fala malimae gi, ma lia fo ka sae 'uri 'e, “Moulu kwaga sui lo, ma teke wale mola amoulu 'e iko 'ali kwaga.”

¹² Ala talasi Jesus 'e saua 'aeda ka sui, ka rufia lou to'omi fafi lia, sui ka oli ka gwauru failida. Ma ka soilidida 'uri 'e, “'Uri'e ma moulu saiala malutala me 'are 'e lau taua famoulu? ¹³ Fadanai 'e 'uri 'e: Moulu soi lau 'alia Wale li Faalalauna failia Aofia 'amiu, ma 'e rada rasua 'ali 'amu ka soi lau 'urifo, sulia 'i lau wale li faalalauna failia Aofia 'amiu. ¹⁴ Ma sulia 'i lau wale li faalalauna failia Aofia 'amiu lau saua 'aemi. 'I 'amiu lou 'amu ka tau lou 'urifo 'i matanamiu. ¹⁵ Lau taua me 'are fo famoulu 'ali 'i 'amoulu lou moulu ka taua lou malaa lia 'e lau taua amoulu. ¹⁶ 'Are kwalaimoki la kae ilia famoulu, wale li galona iko 'ali 'ilitoa ka liufia wale ba'ela lia. Ma wale li sakesake saena, iko 'ali 'ilitoa liufia wale 'e keria. ¹⁷ 'Amu ka sai 'oka ala 'are 'e lau ilida famiu gi. Ma ala 'amu ka tau lou sulida, 'amu kae babalafe kwalaimoki.

¹⁸ “Lau ilia 'are 'e gi iko lou famiu sui. Lau sai mola 'agua ala nalife ioli 'e lau filida. Ma lau saiai te wale amoulu kae kwate lau fala malimae lau gi, 'ali ka fakwalaimokia Geregerena Abu ba 'e sae 'uri 'e, ‘Te wale mera fana ruru ala berete lau li, 'i lia lou malimae lau.’[☆] ¹⁹ Me 'are 'e iko 'ali dao 'ua mae, ma 'e 'oka 'ali lau ilia famoulu ala talasi 'e, 'ali ala talasi kae dao wasua, moulu kae fakwalaimoki lia 'e 'I lau 'E. ²⁰ 'Are kwalaimoki la kae ilia famoulu, ta ioli mola 'ala 'e kwaloa ta ioli lau keria ko, 'i lia 'e kwalo lau lou. Ma ta ioli

---

☆ **13:18** Sam 41:9

mola 'ala 'e kwalo lau, 'i lia 'e kwaloa lou God 'e 'e keru lau mae.”

Alaana sulia Judas

(*Matthew 26:20-25; Mark 14:17-21; Luke 22:21-23*)

²¹ 'I burila Jesus 'e sae 'urifo ka sui, 'i lia ka kwaimalatai rasua. Ma ka faarono madakwa lo 'alia fala wale li galona lia gi 'uri 'e, “Are kwaimoki la kae ilia famoulu. Te wale amoulu kae kwate lau fala malimae lau gi.”

²² Ala talasi fo, wale li galona gi dau lu ka bubu kwailiu lo fadalu, sulia iko 'ali dau lu saiala ite fo Jesus 'e sae sulia. ²³ Ma na wale ala wale li galona lia gi, wale Jesus 'e kwaima ala, 'i lia 'e gwauru garania Jesus. * ²⁴ Ma Simon Peter ka fairalo fala wale li galona fo, 'ali ka soildia Jesus 'afia ite fo 'e sae sulia. ²⁵ Wale li galona fo ka 'idu garania ko Jesus, ma ka nurunuru 'uri 'e fala, “Aofia, ite wale laa 'o sae sulia?”

²⁶ Jesus ka olisia 'uri 'e, “Wale lakae saua berete 'i laola teui sulu ma la kae kwatea fala. Wale lakae taua me 'are fo fala, 'i lia lo wale la.” Ma talasi Jesus 'e saua berete 'i laola teui sulu ka sui, ka kwatea fala Judas wela Simon Iskariot.

²⁷ Ala talasi fo mola Judas ka sakea lo berete fo, Saetan ka rufia lo. Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O tau nainali failia me 'are koe taua.” ²⁸ Ma wale li galona gera gwauru galia tarapapa gi li, gera ka raria malutala me 'are fo Jesus 'e ilia fala Judas.

²⁹ Ma sulia Judas wale 'e lio sulia wai seleni dau lu li, nali ai ala wale li galona gi gera fia 'uria Jesus

---

* **13:23** John 'e soi lia 'i talala 'alia wale li galona Jesus 'e kwaima ala.

'e ilia fala Judas, 'ali la ka folia mae tali fana daulu boboo fai fala fanana fo, 'o ma ka la ka sakea mae tali 'are 'ali daulu ka kwatea fala ioli siofa gi.

³⁰ 'I burila Judas 'e sakea lo me berete fo, ka latafa nainali lo 'i maluma. Ma ala talasi fo 'e rodo lo.

'Amu ka kwaima amiu talamiu 'i matanamiu

³¹ Talasi Judas 'e la lo, Jesus ka sae 'uri 'e, “Talasi 'e dao lo 'alia Wela Wale li ka ruu 'i laola talona 'ilitoa lia, ma God kae sakea talona ba'ela 'alia 'are kae fuli ala Wela lia li. ³² Ma ala talona 'ilitoa God kae fatae agu, God kae fatae nainali ala talona 'ilitoa lau 'alia 'i lia talala. ³³ Alae wela lau, ikoso lau io tekwa lo fae 'amiu. 'Amu kae lio 'afi lau, wasua ma la kae ilia famoulu 'are ba lau ilia lo fala wale etaeta ala Jiu gi li lia ba 'e 'uri 'e, “Ato 'amu ka la ala lifi 'e la kae la ai.” ³⁴ Ma taki fa'alu la kae kwatea famoulu 'e 'uri 'e: 'Amu ka kwaima amiu talamiu 'i matanamiu kwailiu, malaa lou lia 'e lau kwaima amiu. ³⁵ Ma ala 'amu too ala kwaimanaa famiu talamiu kwailiu, ioli gi sui gera kae saiai lia 'i 'amiu ioli li galona lau gi.”

Peter kae tofe 'alia Jesus

(Matthew 26:31-35; Mark 14:27-31; Luke 22:31-34)

³⁶ Sui Simon Peter ka soilidia Jesus 'uri 'e, “Aofia, 'i fe 'e koe la fai?”

Jesus ka olisia 'uri 'e, “Lifi 'e lakae la fai, iko 'ali 'amu saiala laa na fae lau fai. Wasua ma ta fe atoa, 'amu kae la mae 'i burigu.”

³⁷ Sui Peter ka soilidi lou 'uri 'e, “Aofia, ta 'e taua ma ka 'ato fameulu fala laa na fae'o ala

talasi 'e li? Sulia lau rerei lo fala maena bolosi 'o.”

³⁸ Jesus 'e olisia ka sae 'uri 'e fala, “Uri'e ma 'o rerei kwalaimoki fala maena bolosi lau wani? 'Are kwalaimoki la kae ilia famu. 'I laoala karai kae ani, koe ilia olu me talasi gi 'uri iko 'ali 'o sai agu.”

14

Jesus mola tala fala laa na 'i so'ela God Mama

¹ Jesus ka sae 'uri 'e fala wale li galona lia gi, “Ikoso moulu malata 'abero ma malatamoulu ikoso toli. 'Amu ka fitoo ala God, ma 'amu ka fito lou agu. ² Sulia lifi afula li io gi 'i laola luma Mama lau li. Ma lakae la 'ali lau rerei 'alia lifi famiu. 'Ato 'ali lau ilia 'are 'e famiu, ala 'e iko 'ali kwalaimoki. ³ Ma talasi lakae la, ma laka rerei 'alia lifi famiu, ka sui lakae oli mae ma laka talai 'amiu fagu 'i talagu, 'ali lifi lau io ai, 'amu kae io lou ai. ⁴ Ma moulu sai mola 'amoulu ala tala 'e laa fala lifi 'e lakae la fai li.”

⁵ Ma Tomas ka sae 'uri 'e, “Aofia, meulu raria lifi la koe la fai. 'Uri'e ma meulu kae sai 'utaa ala tala la wani?”

⁶ Ma Jesus ka olisia 'uri 'e, “I lau mola teke Tala li liu, teke Kwalaimokina, ma teke Maurina. Ikoso ta ioli 'ali la 'i so'ela God Mama ala iko 'ali ruu agu. ⁷ Ma ala 'amu ka sai kwalaimoki agu, 'amu sai lou ala Mama lau. Fuli ala talasi 'e ka la 'alaa, moulu sai lo ala Mama lau, ma moulu ka lesia lo.”

⁸ Ma Filip ka sae 'uri 'e, “Aofia, 'ami oga ko fatailia ga Mama famami.”

⁹ Ma Jesus ka olisia 'uri 'e, “Filip, lau io fae 'amoulu ka tekwa lo, ma iko 'ali 'o sai 'ua agu

'e? Ma ta ioli mola 'ala 'e leesi lau, 'i lia 'e lesia lo Mama lou. Ma 'utaa 'e ko ilia 'ali lau fatailia lou Mama lau? ¹⁰ 'Uri'e ma iko 'ali 'o fakwalaimokia mola lia 'e lau io ala Mama, ma Mama lou ka io agu? Alaana 'e lau ilida famiu gi, iko lou alaana lau gi 'i talagu. Mama 'e 'e io agu 'e taua galona lia gi 'ali lau. ¹¹ 'Amu ka fakwalaimoki agu talasi lau ilia lau io ala Mama li, ma Mama ka io agu. Ala iko, 'amu ka fakwalaimoki agu 'i fofola galona 'e lau tauda gi. ¹² 'Are kwalaimoki lakae ilia famoulu, ala ta ioli mola 'ala ka fitoo agu, 'i lia ka taua lou galona 'e lau tauda gi. Ma 'i lia ka taua lou galona la gi gera ba'ela lou, sulia la kae la 'i so'ela Mama. ¹³ Ma ta 'are mola 'ala moulu ka sugaa ala Mama osiala 'i 'amoulu wale li galona lau gi, lakae taua, 'ali talasi ioli gi gera ka lesia, gera ka lio raea Mama 'e 'ilitoa ka tasa. ¹⁴ Ma ta 'are mola 'ala 'amu ka suga lia fai fofola 'i 'amiu ioli lau gi, lakae tauda famiu.”

Kwaimana ma ronona sulia Jesus

¹⁵ Jesus ka sae lou 'uri 'e, “Ala 'amu kwaima aagu, 'amu ka ronosulia kwaikaena lau gi. ¹⁶ Lakae sugaa Mama, ma 'i lia kae kwatea mae Wale li kwairanai famiu, ma 'i lia kae io talau fae 'amiu. ¹⁷ 'I lia Aloe 'are Abu kae fatailia kwalaimokina sulia God. Ma ioli iko 'ali gera fakwalaimoki gi, ikoso gera kwaloa mola, sulia iko 'ali gera lesia, ma iko 'ali gera sai mola ala. Ma 'i 'amiu 'amu sai lo ala, sulia 'e io fae 'amiu, ma kae io 'i laola manomiu.

¹⁸ “Talasi lakae la, 'ato 'ali lau tafisi 'amiu malaa wela ilamae gi. Lakae oli lou mae 'i soemiu. ¹⁹ Keme talasi wawade mola 'e ore, ioli

'e iko 'ali gera fakwalaimoki gi, ikoso gera leesi lau lo. Ma 'i 'amiu 'e, 'amu kae leesi lau lou 'amiu. Ma sulia lau mauri, 'amu kae mauri lou. ²⁰ Ma talasi lakae mauri lou, 'amu kae saiai lia lau io 'ado failia Mama lau, ma 'amu kae io 'ado lou fae lau, ma laka io 'ado fae 'amiu.

²¹ “Ma ta ioli mola 'ala 'e ronosulia kwaikaena lau gi, 'i lia lo ioli 'e kwaima aagu. Ma ta ioli mola 'ala 'e kwaima aagu, Mama lau ka kwaima lou ala, ma 'i lau wasua lau kwaima lou ala, ma la kae fatae lau talagu fala.”

²² Judas (iko lou Iskariot) ka soilidia 'uri 'e, “Aofia, 'utaa 'e 'i 'ameulu mola meulu saiala leesinamu, ma ioli 'e iko 'ali gera fakwalaimoki gi ikoso 'ali gera leesi 'o?”

²³ Jesus ka olisia 'uri 'e, “Ala ta ioli 'e kwaima agu, 'i lia kae ronosulia faalalauna lau gi. Ma Mama lau kae kwaima ala, ma Mama lau, mera kae la mae 'i so'ela, ma mera ka io failia. ²⁴ Ma ite ioli iko 'ali kwaima agu, 'i lia ikoso ronosulia faalalauna lau gi. Ma faalalauna lau gi lia 'amu ronoda, iko lou 'are lau 'i talagu gi. Sulia gera fuli mae faasia Mama 'e 'e keru lau mae.

²⁵ “Lau ilia 'are 'e gi famiu ala talasi lau io 'ua fae 'amiu. ²⁶ Mama lau kae kwatea mae Aloe 'are Abu 'alia ratagu, 'ali 'e rana 'amiu. 'I lia kae faalalau 'amiu 'alia 'are gi sui, ma ka faalalau 'amiu 'ali 'amu malata tonala 'are lau faarono 'amiu lo 'alida 'i lao gi sui.

²⁷ “Lau tafisia lo babatoona lau famiu. Babatoona 'e lau kwatea famiu, 'e iko 'ali malaa aroarona 'i laola molagali li. Lia fo, ikoso 'ali 'amu malata fiitala, ma ikoso 'ali 'amu mau.

²⁸ 'Amu ronoa sui lo saenagu ba 'uri 'e, 'Lakae

la, ma lakae oli lou mae 'i soemiu.' Ala 'amu ka kwaima agu, 'amu ka babalafe sulia la kae la 'i so'ela Mama, sulia 'i lia 'e 'ilitoa ka tasa liufi lau. ²⁹ Lau ilia lo 'are 'e gi, sui buri gera ka bi fuli, 'ali ala talasi gera kae fuli ai, 'amu ka fakwalaimoki. ³⁰ Ikoso 'ali lau alaa tekwa lou fae 'amiu, sulia Saetan wale ba'ela ala molagali 'e li, 'e garani dao lo mae. Wasua ma 'e iko 'ali 'ilitoa fafi lau. ³¹ Ma 'i lau talagu, laka taua 'are gi sui sulia ta lo Mama lau 'e ilia fagu fala taunai, 'ali ioli ala molagali 'e li gera ka saiai lau kwaima ala Mama lau.
 “Golu tatae, golu ka la lo faasia 'i lifi 'e.”

15

Jesus 'e malaa tali 'ai grep kwalaimoki

¹ Jesus ka sae lou 'uri 'e fala wale li galona lia gi, “I lau tali 'ai grep kwalaimoki, ma Mama lau wale 'e galo ala raku li. ² Ma 'e saiai ka tofua rareae 'ai iko 'ali gera funu gi faasi lau, ma ka galea rareae 'ai gera funu gi, 'ali gera ka funu 'oka. ³ Ma 'i 'amoulu moulu kwaga sui lo 'alia faalalauna lau famoulu gi. ⁴ 'Amu ka io agu, 'ali lau io lou amiu. Rareae 'ai 'e 'ato ka funu 'ala 'i talala, ala iko 'ali 'e io lado ala tali 'ai. Ma ka 'urifo lou amiu, 'e 'ato 'amu ka taua 'are 'oka gi, ala iko 'ali 'amu io agu.

⁵ “I lau lo tali 'ai grep, ma 'i 'amiu rareae 'ai gi. Ma ioli 'e io agu ma laka io ala 'e saiai ka funu 'alia fuae grep afula gi. Ma ala iko 'ali 'amu io agu, 'e 'ato 'amu ka taua ta 'are 'oka. ⁶ Ma ioli iko 'ali io agu, 'e malaa na rareae 'ai gera 'ui 'alia ma ka mae. Ma rareae 'ai 'urifo gi, gera ka sakeda, ma gerakae 'ui 'alida 'i laola dunaa ka

'agofida. ⁷ Ma ala 'amu ka io agu, ma saenagu ka io talau amiu, 'amu ka sugaa ta 'are mola 'ala 'amu oga, ma lakae kwatea famiu. ⁸ Ma galona 'oka afula 'e 'amu tauda gi, kae fatailia 'ilitoana Mama lau li. Ma kae fatailia lou 'i 'amiu wale li galona lau gi. ⁹ Lau kwaima amiu ka malaa lou Mama lau 'e kwaima aagu. Lia fo, 'amu ka io talau 'i laola kwaimanaa lau. ¹⁰ Ma ala 'amu ka ronosulia kwaikaena lau gi, 'amu kae io talau 'i laola kwaimaana lau, malaa lou lia 'e lau ronosulia kwaikaena Mama lau gi li, ma laka io talau lou 'i laola kwaimaana lia li. ¹¹ Lau ilia 'are 'e gi famiu 'ali ma babalafena lau ka io amiu ma babalafena 'amiu ka 'afu. ¹² Ma kwaikaena lau famiu 'e 'uri 'e: 'Amu ka kwaima amiu talamiu 'i matanamiu, ka malaa lou lau kwaima amiu. ¹³ Iko ta kwaimaana 'ali liufia kwaimaana la wale ka kwatea maurinala fala kwaima lia gi, 'ali ka faamaurida. ¹⁴ Ma 'i 'amiu kwaima lau gi, ala 'amu ka ronosulia kwaikaena lau gi li. ¹⁵ Ma iko 'ali lau soi 'amiu 'alia ioli li galona gi, sulia ioli li galona ikoso saiala 'are wale ba'ela lia kae tautauda gi. Lau soi 'amiu 'alia kwaima lau gi 'ala, sulia lau faarono 'amiu sui lo 'alia 'are gi sui lia lau ronoa faasia Mama lau. ¹⁶ Ma iko 'ali 'amu fili lau, 'i lau lo lau fili 'amiu, 'ali 'amu ka taua 'are 'oka afula gi, malaa 'ai fo 'e funu 'oka 'alia fueae 'are kae io talau. Ma Mama kae kwatea ta 'are mola 'ala 'amu ka sugaa ala, sulia 'i 'amiu wale li galona lau gi. ¹⁷ Ma kwaikaena lau famiu 'e 'uri 'e: 'Amu ka kwaima amiu talamiu 'i safitamiu.

Ioli la molagali kae lio ta'a amiu

¹⁸ “Ala ioli 'i laola molagali 'e li gera ka lio ta'a amiu, 'amu ka malata tonala lia gera etae

lio ta'a lou agu 'i lao. ¹⁹ Ala 'i 'amiu nali ioli ta'a lou 'i laola molagali 'e, gera kae kwaima amiu, suli 'amu malaa 'i gera lou. Wasua ma lau fili 'amiu sui lo, 'ali 'amu ka mamata faasia ioli ta'a gi 'i laola molagali. Ikoso 'ali 'amu io lou malaa 'i gera, ma lia 'e taua ikoso gera oga 'amiu. ²⁰ 'Amu ka malata tonala 'are ba lau ilida ka sui lo famiu gi. 'Ioli li galona 'e iko 'ali 'ilitoa ala wale ba'ela lia.' Sulia gera malakwaita agu, gera kae malakwaita lou amiu. Ma nali ioli gera ronosulia saenagu, ma kae 'urifo lou famiu, tali ioli kae rono lou sulia saenamiu. ²¹ Ma gerakae malakwaita amiu, sulia 'i 'amiu ioli lau gi. Gera kae tau lou 'urifo sulia iko 'ali gera saiala God 'e 'e keru lau mae. ²² Ma ala ikoso lau la la mae 'i laola molagali li, ma ikoso 'ali lau faarono gera 'alia li, ikoso gera mau 'alia tau ta'ana. Ma talasi 'e, 'e 'ato lo fala ioli ka ilia iko 'ali rero, sulia lau la mae, ma laka ilia ka sui lo fada. ²³ Ma ta ioli 'e barasi 'ali lau, 'i lia 'e barasi lou 'alia Mama lau. ²⁴ Lau fulia 'are la gi iko ta wale 'ali fulida 'i lao. Gera lesia lau fulia 'are fo gi, geraka mau 'alia tau ta'ana gera gi, ma gera ka lio ta'a lo 'ada agu failia Mama lau. ²⁵ 'Are 'e 'e fuli, 'ali Geregerena ala Taki gera gi li ka kwalaimoki 'alia alaana ba 'e sae 'uri 'e, 'Gera barasi gwaugwau mola 'ada 'ali lau.'

²⁶ "Aloe 'are Abu kae la mae ma kae rana 'amiu. Ma 'i lia kae fatailia 'are kwalaimoki gi sulia God. Lakae kwatea mae 'i soemiu faasia Mama lau. Ala talasi kae la mae, 'i lia kae sae fakwalaimoki lau famiu. ²⁷ Ma 'i 'amiu lou 'amu ka sae fakwalaimoki suli lau, sulia gia io ruru fuli lo mae ala talasi lau fuli'ae ala galona lau li."

16

¹ Jesus ka sae lou 'uri 'e, “Lakae ilia lo 'are 'e gi famiu, 'ali fitoona 'amiu ka nasi. ² Gera kae bolosi 'amiu faasia ruuna 'i laola luma fala foana gera gi li. Ma kae dao ala talasi la, ala ta ioli ka rauni 'amiu 'amu ka mae, 'i lia ka fia 'uria 'e taua 'are la God 'e oga. ³ Ioli fo gi, gera kae taua 'are fo gi amiu, sulia iko 'ali gera saiala Mama lau, ma iko 'ali gera sai lou agu. ⁴ Ma lau ilia lo 'agua 'are 'e gi famiu, 'ali ala talasi gera fuli'ae fala taunala 'are 'e gi amiu, 'amu ka malata tonala alaana ba lau ilida lo famiu gi.”

Galonala Aloe 'are Abu

Jesus ka sae lou 'uri 'e, “Iko 'ali lau ilia mae 'are 'e gi famiu 'i lao, sulia lau io 'ua fae 'amiu. ⁵ Ma ala talasi 'e, lau garani oli lo 'i so'ela God 'e 'e keri lau mae. Ka 'urifo wasua iko ta ioli amoulu 'ali soilidi lau 'ua sulia 'i fe 'e lakae la fai. ⁶ Ala talasi 'e, malatamiu 'e kwaimalatai rasua, sulia lau ilia lo 'are 'e gi famiu. ⁷ Ma la kae ilia 'are kwalaimoki famiu, 'e 'oka rasua famiu 'ali lau la faasi 'amiu 'urifo. Sulia ala ikoso 'ali lau la, Aloe 'are Abu 'e kae la mae fala rananamiu, ikoso la mola mae 'i soemiu. Ma talasi lakae la, lakae keria mae 'i soemiu. ⁸ Talasi kae dao mae, 'i lia kae bulusia malatala ioli la molagali 'alia fatailinala rerona ala tau ta'ana li, rada na, ma kwaikwaina: ⁹ ala gulagula ala tau ta'ana li, 'i osiala ioli iko 'ali gera fakwalaimoki agu; ¹⁰ ala gulagula ala rada na li, sulia lakae la 'i soela Mama ma ikoso 'ali 'amu leesi lau lou; ¹¹ ma ala gulagula ala kwaikwaina li, sulia God 'e kwaia siu lo wale ta'a 'e 'ilitoa fafia molagali 'e li.

12 “Lau too 'ala 'are afula rasua gi fala ilinali famiu, wasua ma iko 'ali 'amu totolia rononali sui ala talasi 'e. 13 Wasua ma ala talasi Aloe 'are Abu kae dao mae, 'i lia kae faalalau 'amiu 'alia kwalaimokina, ma 'i lia kae fatailia 'are gi sui famiu. Ma 'i lia ikoso sae 'ala 'i talala, ma kae sae sulia 'are 'e ronoda faasia God gi. Ma 'i lia kae sae sulia 'are kae dao mae gi. 14 'I lia ka fa'ilitoa lau, sulia kae sakea alaana lau gi, ma ka faarono 'amiu 'alida. 15 Ma 'are Mama lau gi sui 'are lau gi lou. Lia ba laka ilia Aloe 'are Abu kae sakea alaana lau gi ma ka faarono 'amiu 'alida.”

Kwaimalataina kae olisi 'alia babalafena

16 Jesus ka sae lou 'uri 'e, “Ala keme talasi dodoko lou, ikoso 'ali 'amu leesi lau lo. Sui ala keme talasi dodoko lou, 'amu kae leesi lau lou.”

17 Ma nali wale li galona lia gera ka soilidi matanadaulu kwailiu 'uri 'e, “Ta 'e malutala alaana 'e 'e ilia, ‘Ala talasi dodoko ikoso 'ali 'amu leesi lau, ma ala keme talasi dodoko lou, 'amu kae leesi lau lou?’ Ma ka ilia lou, ‘Ikoso moulu leesi lau sulia la kae la 'i so'ela Mama.’” 18 Ma wale li galona lia gi gera ka soilidi kwailiu 'i matanada, “Ta 'e malutala me alaana 'e, ‘Ala talasi dodoko?’ Golu raria ta 'e 'e sae sulia.”

19 Sui Jesus ka saiai dauulu oga dauulu ka soilidia, ma ka sae 'uri 'e fadaulu, “Moulu malata sulia 'are ba lau ilia, ‘Ala talasi dodoko, ikoso 'ali moulu leesi lau. Ma ala keme talasi dodoko lou, moulu kae leesi lau lou.’ 'Uri'e ma me 'are fo fo 'amu kae soilidi 'amiu 'i talamiu sulia? 20 'Are kwalaimoki la kae ilia famoulu. Ala talasi fo, 'amu kae 'ofii ma 'amu kae aani. Wasua

ma ioli ta'a ala molagali gi li, gera kae babalafe 'ada. 'Amu kae kwaimalatai, sui 'i burila kwaimalatainamiu kae sui, 'amu kae babalafe lou. ²¹ 'Amu saiala talasi geli kae garani faafuta ai, 'i lia kae kwaimalatai, sulia 'e dao lo ala talasi ala rabefina li. Wasua ma talasi 'e faafutaa wela ka sui lo li, kae bulono lo 'alia rabefina ba, sulia 'e babalafe lo 'ala sulia wela lia 'e futa lo. ²² 'I 'amiu 'amu 'urifo lou. Ala talasi 'e mola 'amu kae kwaimalatai. Ma lakae leesi 'amiu lou, ma 'i laola manomiu 'amu kae babalafe rasua. Ma babalafe na la iko ta ioli 'ali totolia kae laua lou faasi 'amiu. ²³ Ala talasi fo, ikoso 'ali amu suga lau lo fala ta 'are lou. 'Are kwalaimoki lakae ilia famiu, ta 'are mola 'ala 'amu sugaa ala Mama 'i osiala 'i 'amiu wale li galona lau gi, 'i lia kae kwatea famiu. ²⁴ Fuli 'ua mae la la ka dao 'i tara'ela, iko 'ali 'amu suga suga 'ua 'urifo ala Mama lau. 'Amu ka sugaa Mama lau 'alia ratagu, 'i lia kae kwate 'amiu, 'ali babalafena 'amiu ka 'afu.” *

Jesus 'e liufia nanatana ala molagali li

²⁵ Jesus ka sae lou 'uri 'e, “Lau ilia 'are 'e gi famiu 'alia tarifulaana gi. Ma talasi kae dao mae ikoso 'ali lau sae lou 'alia tarifulaana gi, ma la kae sae madakwa mola 'agua sulia Mama famiu. ²⁶ Ala talasi fo, 'amu kae talae sugaa God lo 'amiu osiala 'i 'amiu wale li galona lau gi. Ma laka ilia famiu lia ikoso 'ali lau suga lo fala ta 'are

---

* **16:24** Jesus wela God 'i lia lo malaa God fala ioli la molagali. Ala 'i'o ioli 'o donaa Jesus, 'i'o 'o futa fa'alu lo 'alia Aloe 'Are Abu ma 'i'o lo wela God, 'i'o lou 'o malaa lo Jesus fala ioli la molagali. Jesus 'e ilia kae la lo faasia molagali, ma kae alua ioli lia gi 'ali gera malaa 'i lia fala ioli la molagali.

famiu. ²⁷ Kae 'urifo lo sulia Mama 'i talala 'e kwaima amiu, sulia 'amu kwaima aagu, dunala 'amu fakwalaimokia lia 'e 'i lia lo 'e keru lau mae. ²⁸ 'I lao, lau la mae faasia Mama fala 'i laola molagali. Ma talasi 'e, la kae la lo faasia molagali, ma la kae oli lou 'i so'ela Mama lau.”

²⁹ 'Urifo wale li galona lia gi gera ka sae 'uri 'e fala, “Ala talasi 'e bui 'o bi sae madakwa lo fameulu, sulia iko 'ali 'o sae lo 'alia tarifulaana gi. ³⁰ Talasi 'e, meulu bi saiai lia 'o saiala 'are gi sui, wasua ta ioli ikoso soilidi 'o wasua, 'o saiala ta lo 'i laola malatala. Ma lia 'e kwatea ma meulu ka fakwalaimoki lia God 'e keru 'o mae.”

³¹ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fadaulu, “'Uri'e ma moulu fakwalaimoki nanata lo 'e? ³² Talasii kae dao, 'amu kae tagalae sui faasi lau. Ma 'amu kae tafi fala falua 'amiu gi, sulia 'are gerakae taua agu. Wasua ma ikoso lau io talifili lau, sulia Mama 'e io fae lau. ³³ Lau ilia 'are 'e gi famiu, 'ali 'amu ka too ala babatoona 'i laola manomiu, sulia 'amu io 'ado fae lau. Wasua 'amu ka io 'i laola molagali ma gera kae malakwaita rasua amiu, ikoso 'ali 'amu mau, sulia lau liufia nanatana ala molagali 'e ka sui lo.”

17

Jesus 'e foa

¹ Talasi Jesus 'e sae 'urifo ka sui, ka lio ala ala fala 'i nali, ma ka sae 'uri 'e, “Mama, 'e dao lo ala talasi 'ali 'o fa'ilitoa Wela 'o li, 'ali 'i lia ka fa'ilitoa 'o lou. ² Sulia 'o kwatea lo nanatana fagu fafia ioli gi sui, 'ali laka ranaa ioli 'e 'o kwateda fagu gi 'ali geraka mauri firi. ³ Ma maurina firi 'e 'uri 'e: ioli gi gera ka saiamu teke God kwalaimoki,

ma gera ka saiagu, Jesus Christ, lia 'o kerī lau mae. ⁴ Lau fatailia lo 'ilitoana 'o 'i laola molagali, ma laka faasua lo galona ba 'o kerī lau mae fala taunali gi. ⁵ Mama, talasi 'e, ko fa'ilitoa lau lou 'alia 'ilitoana ba lau too mae ai fae 'o, 'i laola raunailinala molagali.

⁶ “Lau faalalau sulī 'o fala ioli 'e 'o kwateda lo mae fagu 'i laola molagali 'e li. 'I gera lo ioli 'o gi, ma 'o kwateda lo mae fagu. Gera rono lo sulia saenamu. ⁷ Ma talasi 'e, gera sai lo ala 'are gi sui lia 'o kwateda fagu, gera la sui mae faasi 'o. ⁸ Lau ilia lo alaana ba 'o kwateda fagu gi fada, ma gera ka fakwalaimoki lo. Ma gera ka sai kwalaimoki lo ala lia lau la mae faasi 'o, ma gera ka fakwalaimoki ala lia 'e 'o kerī lau mae.

⁹ “Lau foa fada. Iko 'ali lau foa lou fala ioli 'e iko lou ioli 'o gi li, wasua ma lau foa 'agua fala ioli 'e 'o kwateda mae fagu gi, sulia 'i gera lo ioli 'o gi. ¹⁰ Ioli lau gi sui 'i gera ioli 'o gi lou. Ma ioli 'o gi sui, 'i gera ioli lau gi lou. Ma gera kae fatailia lo 'ilitoana lau 'alia ionada. ¹¹ Ikoso lau io tekwa lo 'i laola molagali, lakae la lo ko 'i soemu. Wasua ma 'i gera gera kae io 'ua 'i laola molagali. Mama Abu, taki sulida 'alia nanata na ba 'o kwatea fagu, 'ali gera ka alua lo teke 'are, malaa lo lia 'e 'i gora teke 'are lou. ¹² Ma talasi ba lau io failida, lau taki sulida 'alia nanatana ba 'o kwatea fagu. Lau golida, ma iko ta ioli ada 'ali'e fulu mola, talifilia mola wale ta'a ba Geregerena Abu 'e ilia lo kae fulu. ¹³ Lakae la ko 'i soemu, ma laka ilia 'are 'e gi ala talasi lau io 'ua 'i laola molagali li, 'ali gera ka babalafe rasua malaa babalafena lau. ¹⁴ Ma lau kwatea lo saenamu fada. Wasua ma ioli 'i

laola molagali gi li lia iko lou ioli 'o gi li, gera malimae ada, sulia 'i gera ioli 'o gi, malaa lou lia 'e 'i lau wale 'o li. ¹⁵ Iko 'ali lau suga 'o 'ali 'o lafuda faasia 'i laola molagali, ma lau suga 'o 'ali 'o taki sulida faasia Wale Ta'a. ¹⁶ 'I gera iko lou ioli 'i fofola wado gi li, malaa lou lia 'e 'i lau iko lou wale 'i fofola wado li. ¹⁷ 'O faa abuda famu 'alia kwalaimokina. Saenamu lo kwalaimokina. ¹⁸ Lakae keru gera fala faalalaunala ioli gi, malaa lou lia 'e 'o keru lau mae fala 'i laola molagali li. ¹⁹ Ma fala 'okanada, lau fa abu lau 'i talagu famu, 'ali 'i gera lou gera ka fa abu kwalaimoki ada 'i talada famu.

²⁰ “Ikoso lau foa mola fada talifili gera. Wasua ma lau foa lou fala ioli la gi gerakae fitoo agu sulia faronona gera gi. ²¹ Ma lau foa 'ali gera ka alua teke 'are mola. Mama, gera ka io 'ado fae gora, malaa lou lia 'e 'o io agu, ma laka io amu. Gera ka alua lo teke 'are, 'ali ioli 'i laola molagali gi li gera ka fakwalaimoki ala lia 'e 'o keru lau mae. ²² Lau kwatea lo 'ilitoana ba 'o kwatea fagu fada, 'ali gera ka alua teke 'are, malaa lou lia 'e 'i gora teke 'are mola. ²³ Fadanala me 'are fo 'e 'uri 'e: Lakae io ada, ma ko io agu, 'ali 'i gera sui gera ka alua teke 'are mola, ma 'ali ioli 'i laola molagali gi li gera ka saiala lia 'e 'o keru lau mae, ma ko kwaima ada, malaa lou lia 'e 'o kwaima aagu.

²⁴ “Mama, lau oga ioli 'e 'o kwateda fagu gi, gera ka io fae lau ala lifi la lakae io ai, 'ali gera ka lesia lo 'ilitoana lau lia 'o kwatea fagu. 'O kwatea 'ilitoana 'e fagu, sulia 'o kwaima aagu 'i laola raunailinala molagali. ²⁵ Mama, 'i'o wale

ala radana li. Ioli ta'a 'i laola molagali gi li iko 'ali gera saiamu, wasua lau sai amu, failia waleli galona lau gi, gera saiala lia 'e 'o keru lau mae. ²⁶ Lau faarono gera lo 'ali 'o. Ma lau 'idufae tau mola 'agua ai, 'ali kwaimanaa 'o fagu ka io lou 'i laola maurinada, ma 'i lau wasua, laka io talau lou failida 'i laola maurinada.”

18

Talasi gera daua Jesus

(Matthew 26:47-56; Mark 14:43-50; Luke 22:47-53)

¹ 'I burila Jesus 'e foa ka sui lo, 'i lia failia wale li galona lia gi, daulu ka la ko, ma daulu ka tofola ala dodo gera soia 'alia Kidron. Ma daulu laofia ko lifi la rakui 'ai gi ai. ² Ma Judas, wale fo kae foli'alia Jesus fala malimae lia gi li, 'e sai lo ala lifi fo. Sulia talasi afula Jesus failia wale li galona lia gi, daulu 'idufae la 'i lififo. ³ Lia fo Judas ka talaia ko wale li ofona faasia Rom gi failia wale gera lio folo galia Luma Abu God gi li. Fata abu ba'ela gi, failia Farasi gi gera kerida ko. Wale fo gera la mae gi, gera dau ala ulu gi, failia 'are fala kwalaana gi li. ⁴ Ma sulia Jesus 'e sai sui lo ala 'are kae dao ala gi, ka liu ko folosida, ma ka soilidida 'uri 'e, “Ite 'e 'amu kae lio 'afia?”

⁵ Gera ka olisia 'uri 'e, “Meulu kae lio 'afia Jesus, wale ba faasia 'i Nasareti.”

Ma Jesus ka sae 'uri 'e, “I lau 'e lo.”

Ma Judas wale ba 'e talaida ko 'i so'ela Jesus, lia 'e ura lou 'i lififo failida. ⁶ Ala talasi Jesus 'e sae 'uri 'e, “I lau 'e lo,” wale fo gi gera dudu faeburi,

ma gera ka toli 'i wado. ⁷ Sui Jesus ka soilidi gera lou 'uri 'e, “Ite 'e 'amu kae lio 'afia?”

Ma gera ka sae lou 'uri 'e, “Meulu kae lio 'afia Jesus, wale ba faasia 'i Nasareti.”

⁸ Jesus ka sae 'uri 'e fada, “Lau ilia ka sui lo famoulu, “I lau 'e lo.’ Sulia 'i lau lo moulu kae lio 'afi lau, 'urilali moulu ka lugasia wale 'e gi 'ali geraka la lo 'ada.” ⁹ Jesus ka ilia 'are fo 'ali ka fakwalaimokia 'are ba 'e ilia ka sui lo mae suli gera, lia ba 'e sae 'uri 'e, “Mama, iko ta wale ala wale ba lau 'o kwateda fagu gi 'ali fulu.”

¹⁰ Ma Simon Peter 'e too ala te 'au li ofona, 'e taraa, ma ka tofu 'alia, ma ka tofu mousia anina aolo ala te wale li galona 'ilito'ola fata abu li. Wale li galona fo ratale Malakas. ¹¹ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala Peter, “O olifailia 'amua 'au li ofona laa 'i fulila! 'Uri'e ma 'o fia 'uria ikoso 'ali lau ruu 'i laola talasi ala famalifina 'e Mama lau 'e kwatea fagu?”

Gera talaia Jesus 'i so'ela 'Anas

¹² Sui wale lio folo gi, failia wale ala ofona gi li, failia wale etaeta gi, gera daua Jesus, ma gera ka firi fafia rua limala. ¹³ Ma gera ka etae talaia ko Jesus 'i so'ela 'Anas, sulia 'i lia funo Kaeafas, 'ilito'ola fata abu ala fe nali fo li. ¹⁴ Ma Kaeafas ba 'e sae 'uri 'e fala wale etaeta gera Jiu gi li, “E 'oka 'ali ta teke wale ka mae, 'ali ikoso gera raunia ioli gi sui.”

Peter 'e tofe fafia Jesus

(Matthew 26:69-70; Mark 14:66-68; Luke 22:55-57)

¹⁵ Simon Peter failia na wale li galona lou, daro ka la sulia Jesus. Ma ruala wale li galona, 'ilito'ola

fata abu fo 'e sai 'oka ala. Ma ruala wale li galona ka dona buri lo ala Jesus, la la ka li io mae 'i laola labata ala luma 'ilito'ola fata abu li. ¹⁶ Peter 'e ura mola 'ala mae 'i maluma. Sui ruala wale li galona ka latafa, ma ka alaa fala geli fo 'e lio folo sulia mala 'olofolo li, 'ali ka talaia mae Peter 'i laola. ¹⁷ Ala talasi Peter kae ruu mae, geli fo ka sae 'uri 'e fala, “Mala 'i'o na wale lou ala wale li galona wale fo gera sakea mae tae ne!”

Peter ka olisia ka sae 'uri 'e, “I lau iko!”

¹⁸ Sulia talasi fo talasi ala gwarii li, lia wale li galona gi failia wale li lio folo gi, gera ka logosia dunae leleo, ma gera ka ura 'ada galia, ma Peter ka ura lou failida 'i lififo, ma ka rara lou 'ala failida.

'Ilito'ola fata abu 'e soilidia Jesus

(Matthew 26:59-66; Mark 14:55-64; Luke 22:66-71)

¹⁹ 'Ilito'ola fata abu ka soilidia Jesus 'uri 'e, “Ite ioli wale li galona 'o gi? Ma ta gi 'o faalalaua 'alia?”

²⁰ Ma Jesus ka olisia 'uri 'e, “Lau alaa sulia 'are gi sui fala ioli gi 'ali gera ka ronoa sui. Iko 'ali lau faagwaa mola ta 'are, talasi lau faalalaua ioli gi li. Lau taua 'are fo ala atoa gi 'i laola luma fala foana gi li, ma 'i laola Luma Abu God 'i lifi'e, 'ali ala talasi ioli gi gera logo mae, gera ka ronoa. Ma iko 'ali lau sae agwaagwa mola 'alia ta 'are.

²¹ 'Uta 'e ko soilidi lau 'uri la? 'O soilidia 'amua ioli 'e gera ronoa 'are 'e lau ilida fada gi. 'I gera lo gera saiala 'are lau ilida fada gi.”

²² Talasi Jesus 'e sae mola 'urifo, te wale ala wale li lio folo gi ka la mae, ma ka fidalia, ma ka

sae 'uri 'e, “Uta 'e ko sae 'urila fala 'ilito'ola fata abu?”

²³ Jesus ka olisia ko 'uri 'e, “Ala lau ilia ta 'are 'e rero, ko ilia ga 'are la lau rero ai. Ma ala iko 'ali lau ilia mola ta 'are rero, 'utaa ko fidali lau?”

²⁴ Buri 'ala 'are fo 'Anas ka kwatea lo ko Jesus 'i so'ela Kaeafas, 'ilito'ola fata abu. Ma limala gera firi 'ua fafia.

Peter 'e tofea lou fafia Jesus

(Matthew 26:71-75; Mark 14:69-72; Luke 22:58-62)

²⁵ Ma talasi Peter 'e ura, ma ka rarania 'ua 'ala rabela, ioli fo gera ura 'i lififo failia gera ka sae 'uri 'e fala, “I'o na wale ala wale li galona wale 'e gera lokokwaikwaina fala tae?”

Ma Peter 'e tofe, ma ka sae 'uri 'e, “Iko dadala, 'i lau iko!”

²⁶ Ma te wale ala wale li galona 'ilito'ola fata abu ka io lou 'i lififo. Wale fo 'i lia walefae wale li galona ba Peter 'e tofu mousia aninala, ma ka sae 'uri 'e, “Eo! Talasi ba gera daua Jesus 'i laola raku ba li, lau leesi 'o failia.”

²⁷ Ma Peter ka sae 'uri 'e, “Iko! Iko lou 'i lau ba.” Ala talasi fo mola karai ka ani lo.

Gera talaia ko Jesus 'i so'ela Paelat

(Matthew 27:1-2, 11-14; Mark 15:1-5; Luke 23:1-5)

²⁸ Ma 'i ofaedani, gera ka talaia ko Jesus faasia luma Kaeafas, gera ka talaia fala 'i laola luma Paelat, wale 'ilitoa ala lifi fo li. Talasi fo, wale etaeta Jiu gi li gera ura 'ada ko 'i maluma, sulia ala gera ruu 'i laola luma ioli iko lou Jiu li, gera fia 'uri gera kae 'uli'uli 'i maala God. Ala talasi

fo, gera oga gera ka io kwaga maasia 'aninala Fanana ala Daofae Liu na li. * 29 Ma Paelat ka latafa mae 'i soeda 'i maluma, ma ka soilidi 'uri 'e, “Are 'utaa 'e 'amu suuafafia 'alia wale 'e fala lokomalatana ala?”

30 Gera olisia gera ka sae 'uri 'e, “Wale 'e 'e taua 'are ta'a gi lia 'e 'ami ka talaia mae 'i soemu. Ala iko, 'e 'ato 'ami ka talaia mae 'i soemu.”

31 Paelat ka sae 'uri 'e fada, “Ala 'e 'urilali, moulu talaia ko, 'amu ka lokokwaikwaina fala sulia ta lo taki 'amiu gi 'e ilia.”

Gera ka sae 'uri 'e, “Taki 'amiu 'i Rom 'ami io 'i malula gi, gera luia ikoso 'ali 'ami raunia ta ioli.”

32 'E 'urifo, 'ali ka fakwalaimokia 'are ba Jesus 'e ilida ka sui lo sulia maenala gi. Sulia ioli faasia 'i Rom gi, gera raunia ioli gi ala 'ai rara folo.

33 Paelat ka oli lou fala 'i laola luma lia, ma ka soia mae Jesus 'i so'ela, ma ka soilidia 'uri 'e, “Uri'e ma 'i'o 'e walelitalona ioli Jiu gi li?”

34 Ma Jesus ka soilidia ko 'uri 'e, “Uri'e ma Soilidina la 'e la mae fa'asi 'o 'i talamu, 'o ma tali ioli gera faarono 'o suli lau?”

35 Ma Paelat ka sae lou 'uri 'e, “I lau iko lou wale 'i Jiu 'e! Ioli 'o gi, failia fata abu ba'ela gi 'i talada 'e gera talai 'o mae 'i soegu. Ta ta ta'a 'e 'o taua?”

36 Ma Jesus ka olisia 'uri 'e, “Ilitoana lau iko lou 'i laola molagali 'e. Ma ala 'ilitoana lau 'are 'i laola molagali li, ioli li galona lau gi gera ka kwalaa folosi lau faasia kwatenagu fala wale

---

* **18:28** Fanana ala Daofae Liu na li, te fanana 'ilitoa Jiu gi li lia 'e la sulia kwalu fe atoa gi.

etaeta Jiu gi li. 'I'litoana lau, iko lou 'are 'i laola molagali 'e li.”

³⁷ Ma Paelat ka soilidia 'uri 'e, “‘Uri'e ma 'i'o na walelitalona 'e?”

Ma Jesus ka olisia 'uri 'e, “‘T'o 'o ilia 'i lau walelitalona. Lau futa, ma laka dao mae 'i laola molagali 'e fala teke me 'are mola, 'ali laka sae sulia kwalaimokina. Ma ioli 'e oga kwalaimokina li, 'i lia kae rono suli lau.”

³⁸ Sui Paelat ka soilidia lou 'uri 'e, “‘Uri'e ma ta kwalaimokina?”

*Gera lokokwaikwaina fala Jesus fala maena
(Matthew 27:15-31; Mark 15:6-20; Luke 23:13-25)*

Ma Paelat ka oli lou 'i maluma 'i so'ela ioli fo gi, ma ka sae 'uri 'e fada, “‘Iko 'ali lau daria mola ta ta'ana ala wale 'e. ³⁹ Wasua ma sulia falafala 'amiu, lakae lugasia ta teke wale famiu ala talasi ala Fanana ala Daofae Liu na li. 'Uri'e ma 'amu oga laka lugasia walelitalona Jiu gi li famiu?”

⁴⁰ Ma gera ka akwa ba'ela 'uri 'e, “‘Iko! Ikoso lugasia wale la! 'Ami oga ko lugasia mae Barabas!” Barabas na wale ala wale gera kwalaa failia ioli 'i Rom gi li.

19

¹ 'Urifo mola Paelat ka kwatea lo Jesus fala wale li ofona gi, ma ka ilia gera ka rabusia. ² Ma gera ka galofia te 'eregwau 'alia kwalo karakaraa, ma gera ka alua 'i gwaula Jesus. Sui gera ka faaruufia 'alia to'omi melamelaa bora, malaa na walelitalona. ³ Sui gera ka la mae 'i so'ela, ma gera ka fa oora 'uri 'e 'alia, “‘T'o walelitalona ioli Jiu gi li.” Ma gera ka fidalia.

⁴ Ma Paelat ka latafa lou ko 'i so'ela ioli afula fo gera logo gi, ka sae 'uri 'e, “Lakae sakea mae wale 'e 'i soemiu, 'ali 'amu ka saiai lia 'e iko 'ali lau daria mola ta ta'ana ala.” ⁵ Sui, Jesus ka latafa mae, ma ka rufia 'eregwau ala kwalo karakaraa li, failia to'omi melamelaa borabora. Ma Paelat ka sae 'uri 'e fada “Amu lesia wale 'e!”

⁶ Ma talasi fata abu ba'ela gi, failia wale fo gera lio folo bolosia Luma Abu God gi li, gera lesia, gera bi akwa ba'ela lou 'uri 'e, “O raunia! Fotoia ala 'ai rara folo!”

Paelat ka sae 'uri 'e, “Ala 'e 'urila, 'amu sakea, ma 'amu ka fotoia ala 'ai rara folo. Sulia iko 'ali lau daria mola ta ta'ana ala.”

⁷ Ma ioli gi gera ka sae 'uri 'e fala Paelat, “Taki 'amami 'e ilia wale 'uri 'e ka mae, sulia 'e ilia 'i lia wela God.”

⁸ Talasi Paelat 'e ronoa me 'are fo li, ka mau rasua liufia lo 'i lao. ⁹ Ma ka oli lou 'i luma ka soilidia Jesus 'uri 'e, “I'o wale faasia 'i fe 'e?”

Ma Jesus iko 'ali ilia mola ta 'are. ¹⁰ Paelat ka sae lou 'uri 'e fala, “Uri'e ma iko 'ali 'o oga mola alaana fae lau? Iko 'ali 'o sai mola ala lia 'e lau too ala nanatana fala ilinala 'ali gera ka lugasi 'o, 'o ma ala iko, gera ka rauni 'o ala 'ai rara folo?”

¹¹ Jesus ka olisia ka sae 'uri 'e, “E kwalaimoki 'o too ala nanatana 'ali ko tau 'urila agu. Wasua ma God mola 'e kwatea nanatana la famu. Lia fo wale 'e 'e kwate lau famu, 'i lia me ta'ana lia 'e ba'ela ka tasa liufia me ta'ana 'o.”

¹² Ala talasi Paelat 'e ronoa saenala Jesus, ka lio 'afia ta matolaa 'ali ka tau 'ali ka lugasia. Wasua ma Jiu gi, gera akwa ba'ela gera ka rii 'uri 'e, “Ala 'o lugasia wale 'e, iko 'ali 'o kwaima failia

walelitalona 'i Rom. Sulia ala ta wale 'e ilia 'i lia walelitalona, 'e sua lia walelitalona 'i Rom.”

¹³ Talasi Paelat 'e ronoa saena fo gi sui, ka talaia ko Jesus 'i maluma, ka gwauru ala lifi ala lokokwaikwaina li 'i laola tobi la gera soia 'alia “Gwela fau,” ma saena Jiu gi li gera ilia 'alia “Gabata.” ¹⁴ 'E dao lo totolala matoula fe atoa fala rerei na li 'i laoala Fanana ala Daofae liuna li. Ma Paelat ka sae 'uri 'e fala ioli gi, “Amu lesia ga walelitalona 'amiu.”

¹⁵ Ma ioli gi gera ka rii, geraka sae 'uri 'e, “Raunia! Raunia! Fotoia ala 'ai rara folo!”

Paelat ka soilidida lou 'uri 'e, “'Uri'e ma 'amu oga lakae fotoia walelitalona 'amiu ala 'ai rara folo?”

Ala talasi fo, fata abu ba'ela gi gera ka olisia 'uri 'e, “'I lia iko lou walelitalona 'amami. Talifilia walelitalona 'i Rom mola 'i lia 'e 'ilitoa 'amami!”

¹⁶ Ma Paelat ka kwatea Jesus fala wale li ofona gi, 'ali geraka fotoia ala 'ai rara folo.

Gera fotoia Jesus ala 'ai rara folo

(Matthew 27:32-44; Mark 15:21-32; Luke 23:26-43)

Ma gera ka talaia lo ko Jesus. ¹⁷ Ma ka la ka awailia 'ai rara folo lia 'i talala fala lifi la gera soia 'alia 'i Golgota ala saena Hebru. (Fadanala rata la lifi fo “Tali Gwae Ioli.”) ¹⁸ 'I lififo gera ka fotoia ala 'ai rara folo. Ma rua wale gi lou gera fotoida 'i lififo, na teke wale ala gula mauli ma na wale ala gula aolo, ma gera ka fotoia Jesus ala 'ai rara folo 'e ura 'i matanadaroa. ¹⁹ Ma Paelat ka gere me alaana, ma gera ka alua 'i gwaula 'ai rara folo Jesus. Alaana fo 'e gere gi gera 'uri 'e, “Jesus faasia 'i Nasareti, walelitalona Jiu gi li.”

²⁰ Lifi fo gera alua 'ai rara folo fo gera fotoia Jesus ai, iko 'ali io tatau mola faasia 'i Jerusalem. Ioli afula Jiu gi li gera idumia alaana fo. Ma alaana fo gera ka gerea lou 'alia olu me saena mamata gi. Saena ioli Jiu gi li, saena ioli 'i Rom gi li, failia saena ioli 'i Gris gi li lou. ²¹ Ma fata abu ba'ela gi, gera ka sae 'uri 'e fala Paelat, “Ikoso gerea lou ‘Walelitalona Jiu gi li!’ ‘O gerea mola 'uri 'e, “I lia 'ala 'i talala 'e sae 'uri 'e, 'i lau walelitalona ioli Jiu gi li.’ ”

²² Sui Paelat ka olisida ka sae 'uri 'e, “Ta lau gerea ka sui lo, ka io lo 'ala 'urifo.” ²³ 'I burila wale li ofona gi gera fotoia Jesus ala 'ai rara folo ka sui, gera ka sakea toro lia gi, ma gera ka tolinia 'alia fai abae 'are gi totolia lou fai wale dau lu gi. Ma to'omi fafi ba'ela lia, iko ta ladona ala tainai, ma gera tai laulau mola ai. ²⁴ Ma wale li ofona gi gera ka sae 'uri 'e 'i safitada, “Ikoso 'ali golu gagasia fafuta'a lou to'omi 'e. Golu daisi fai, ite daisi 'e dao ala, 'i lia lo ka sakea.” 'E 'urifo 'ali ka fakwalaimokia Geregerena Abu ba 'e sae 'uri 'e, “Gera tolinia lo toro lau gi ada, ma gera ka daisi fala to'omi fafi ba'ela lau.” 'Are fo gi wale li ofona gi fo gera tauda.

²⁵ Ma teite Jesus, failia ai geli fae teite Jesus, ma Mary wateu Klopas, failia Mary geli faasia 'i Magdala lia dau lu ura 'i 'aela 'ai rara folo Jesus. ²⁶ Ma wale li galona ba Jesus 'e kwaima ala, 'e ura lou 'i liffo failia teite Jesus. Talasi Jesus 'e lesia teite lia failia wale li galona fo 'e kwaima ala daro ura garania, ka sae 'uri 'e fala teite lia, “Teite, wela wale 'o la lo.” ²⁷ Sui, ka sae lou 'uri 'e fala wale li galona fo, “A teite 'o la lo.” Ma ka

fuli'ae ala tofui atoa fo, wale li galona fo ka talaia lo teite Jesus fala luma lia 'ali ka lio sulia.

Maenala Jesus

(Matthew 27:45-56; Mark 15:33-41; Luke 23:44-49)

²⁸ 'I burila 'are fo gi 'e sui, Jesus 'e saiai galona lia gi 'e sui tefau lo. Ma ka sae 'uri 'e, “Lau siligou” 'ali ka fakwalaimokia alaana 'i laola Geregerena Abu li. ☆

²⁹ Ma ala lifi fo, gera alua te dako la 'e fonu 'alia waen 'afae. Ma gera sakea te lumulumui asi, ma gera ka sau'a 'i laola dakoe waen fo, sui gera ka alua 'i maala mae 'ai gera soia 'alia “hisop”, sui gera ka kwatea fala maala nidula Jesus. ³⁰ Ala talasi Jesus 'e goufia ka sui, ka sae 'uri 'e, “E sui lo.” 'I burila 'e ilia saena fo gi ka sui mola, gwaula ka gwautoli lo, ma ka mae lo.

Gera gasia karaola Jesus 'alia suapata

³¹ 'I burila 'are fo gi sui, wale etaeta Jiu gi li gera la mae, ma gera ka soilidia Paelat 'ali 'e ala'alia fala wale li ofona gi geraka la, ma geraka 'oia lo 'aela olu wale fo gera fotoida ala 'ai rara folo gi li, 'ali geraka mae nainali. Sulia gera oga geraka lafua lo rabeda faasia 'ai rara folo gi ala fe atoa fo. Sulia fe atoa fo fe atoa fala rerei na Jiu gi li masia atoa ala Sabat li. Ma iko 'ali gera oga 'ali wale mae gi gera ka gegelo ala 'ai rara folo ala Sabat atoa ala mamalona li. Sulia Sabat fo atoa 'ilitoa Jiu gi li. ³² Ma wale li ofona gi gera la mae, gera ka 'oia 'aela rua wale ba gera fotoida ala 'ai rara folo gi li. ³³ Wasua ma talasi gera li dao ala

---

☆ **19:28** Sam 69:21

Jesus, gera ka lesia 'e mae ka sui lo. Lia fo, iko 'ali gera 'oia mola 'aela Jesus. ³⁴ Sui ka 'urifo wasua 'ala, te wale adaulu lia 'e oga ka fakwalaimoki 'oka ai, 'e sakea mae suapata, ma ka gasia 'alia karaola Jesus. Ma gera ka lesia lo 'abu failia kwai ka afe tafa mae. ³⁵ Lau lesia me 'are fo, ma laka alaa sulia, 'ali 'i 'amiu sui 'amu ka fakwalaimoki lou. Me 'are 'e lau ilia 'e kwalaimoki, ma laka saiai saenagu 'e kwalaimoki lou. ³⁶ Ma 'are 'e gi 'e 'urifo, 'ali fakwalaimokia Geregerena Abu ba 'e sae 'uri 'e, “Ta teke me suli wasua ala ikoso 'ali moo'oi mola.”[☆] ³⁷ Ma na gula Geregerena Abu lou 'e sae 'uri 'e, “Gerakae bubunia wale 'e gera gasia rabela.”[☆]

Gera alua rabela Jesus 'i laola bao

(Matthew 27:57-61; Mark 15:42-47; Luke 23:50-56)

³⁸ 'I burila 'are fo gi, Josef wale faasia 'i Arimetea, 'e la mae ka sugaa Paelat fala rabela Jesus, 'ali geraka sakea. Josef na wale ala wale li galona Jesus gi lou, wasua ma 'e agwa sulia 'e mau 'alia wale etaeta Jiu gi li. 'Urifo Paelat ka ala'alia, ma Joseph ka la ka sakea lo. ³⁹ Ma Nikodimas ba 'e la la 'i so'ela Jesus 'i laola boni li 'i lao 'e la lou failia Josef, ma ka sakea olu akwala kilo ala 'are si'ina 'oka gi fala alunai failia rabela ioli mae. Ratala 'are fo “mira” failia “alos.” ⁴⁰ Rua wale fo gi, daro ka sakea rabela Jesus, ma daro ka buta 'alia 'aba toro kaka'a 'oka failia 'are si'ina 'oka fo gi. Daro taua 'are fo sulia falafala Jiu gi li fala rerei na 'alia ioli mae gi fala alunala 'i laola

[☆] **19:36** Eksodas 12:46; Nambas 9:12; ma Sam 34:20   [☆] **19:37** Sekaraea 12:10

bao. ⁴¹ Ma te raku 'e io garania lifi fo gera raunia Jesus ai. Ma te bao fala alunala rabela ioli mae gi li 'e io lou ala lifi fo. Ma bao fo 'are fa'alu mola 'ala, iko 'ali gera alua 'ua ta ioli 'i laola. ⁴² Ma ala talasi fo fe atoa gera Jiu gi li fala rerei na masia Sabat atoa ala mamalona li. Ma fe atoa Sabat 'e garani lo. Ma rua wale fo gi, daro la, daro ka alua rabela Jesus 'i laola bao fo, sulia 'e io garani mola.

20

Jesus 'e tatae faasia maena

(Matthew 28:1-8; Mark 16:1-8; Luke 24:1-12)

¹ 'I 'ofaedani ala Sade talasi gogolafae 'ua, Mary faasia 'i Magdala ka la 'i maala bao, ma ka lesia fau ba gera alua bolosia maala, 'e 'idu lo. ² Ma ka lalao nainali 'i so'ela Simon Peter, failia wale li galona ba Jesus 'e kwaima ala, ma ka sae 'uri 'e fadaroa, “Tali ioli gera sakea lo rabela Aofia faasia bao ba, ma meulu raria 'i fe lo gera alua ai.”

³ Sui Peter failia wale li galona fo daro ka la lo fala bao fo. ⁴ Ma daro ka lalao sui, ma wale li galona fo 'e lalao nainali ka liufia Peter, ma ka etae li dao 'i maala bao 'i lao. ⁵ Ma ka 'adaoro, ka lesia toro kaka'a ba gi sui, ma iko 'ali ruu mola 'i laola bao. ⁶ Ma Simon Peter ka dao mae 'i buri, ka dao tarosi lo fala 'i laola bao fo. Ka lesia toro kaka'a ba gi gera teo mola 'ali 'i fulida, ⁷ failia 'aba toro ba gera butaa 'alia gwaula Jesus. Ma 'aba toro fo iko 'ali teo mola failia 'aba toro kaka'a fo gi, ma 'e molimolia 'ala, ma ka teo lo 'ala talifilia. ⁸ Talasi fo bui wale 'e etae dao maala bao li ka bi ruu lou ko 'i laola. 'E lesia, ma ka fakwalaimoki

lo. ⁹ Ma iko daro sai 'ua ala Geregerena Abu ba 'e ilia kae mauri lou faasia maena li. ¹⁰ 'I burila 'are fo, rua wale li galona fo gi, daro ka oli lo 'adaroa.

Mary faasia 'i Magdala 'e lesia Jesus
(*Matthew 28:9-10; Mark 16:9-11*)

¹¹ Ma Mary ka ura 'ua 'i maala bao, ma ka ani mola 'ala. Ma ala talasi kae ani 'ala, 'e 'adaoro ka lio ko 'i laola bao ¹² Ma ka lesia rua eniselo gi, daro rufia toro kaka'a gi. Ma rua eniselo fo gi, daro gwauru ala lifi fo rabela Jesus 'e teo teo ai 'i lao, na ai ala lifi la gwaula 'e ioio ai, ma na ai ala lifi la 'a'aela 'e ioio ai. ¹³ Rua eniselo fo gi, daro ka soilidi 'uri 'e ala Mary, “Geli 'e, ta koe anisia?”

Ma ka olisidaroa 'uri 'e, “Rabela Aofia lau gera sakea faasia 'i lifi'e, ma lau raria 'i fe lo gera alua ai.”

¹⁴ 'I burila 'e sae 'urifo ka sui, ka bulusi, ma ka lesia te wale 'e ura mola 'ala, ma iko 'ali lio raea mola lia fo wale fo 'i lia Jesus. ¹⁵ Ma Jesus ka soilidia 'uri 'e, “Geli 'e, 'utaa 'e ko ani? Ma ite 'e koe lio 'afia?”

Ma Mary ka fia 'uria 'i lia wale 'e lio sulia raku fo li. Ma ka sae 'uri 'e fala, “Arai, ala 'o sakea rabela Aofia lau, lau oga ko faarono lau 'alia 'i fe lo 'o alua ai, 'ali lau la laka sakea.”

¹⁶ Sui, Jesus ka sae 'uri 'e fala, “Mary!”

Ma Mary ka bulusi, ma ka lio ko, ka lio raea, ma ka sae 'uri 'e fala, “Raboni!” Me saena fo “Raboni” ala saena Hebru gi li fadanai “Waleli Falalauna.”

¹⁷ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O ala dauna tonagu, sulia iko 'ali lau oli 'ua 'i so'ela Mama 'i

nali. * 'O oli 'i so'ela walefae lau gi, ma ko farono dau lu, lakae la lo 'i so'ela Mama lau, ma Mama 'amiu. 'I lia God lau, ma God 'amiu.”

¹⁸ Sui Mary faasia 'i Magdala ka oli, ma ka faronoa wale li galona gi lia fo 'e lesia Aofia li. Ma Mary ka alaa lou fadaulu sulia 'are fo Jesus 'e ilida fala gi.

Wale li galona gi gera lesia Jesus

(Matthew 28:16-20; Mark 16:14-18; Luke 24:36-49)

¹⁹ Ma 'i raurafi ala Sade, wale li galona gi gera logo 'i laola te luma, ma dau lu ka folo bolosia maala 'olofolo gi. Ma dau lu ka gwaa bolosia lou maala 'olofolo gi, sulia dau lu mau 'alia wale etaeta ala ioli Jiu gi li. Ma Jesus ka fatae, ma ka ura 'i safitadau lu, ma ka sae 'uri 'e, “Aroarona ka io fae 'amiu.” ²⁰ 'I burila 'e ilia me saena fo, ka fatailia lo rua limalimala failia karaola fadau lu. Ma wale li galona gi dau lu ka babalafe rasua ala talasi dau lu lesia Aofia ai. ²¹ Ma Jesus ka sae lou 'uri 'e fadau lu, “Aroarona ka io fae 'amiu. Malaa lou lia ba Mama 'e keru lau mae, lau keru 'amiu lou.” ²² Jesus 'e ilia alaana fo, sui ka manofi dau lu, ma ka sae 'uri 'e, “Moulu sakea Aloe 'are Abu. ²³ Ala 'amu ka kwailufa 'alia ta'ana ioli gi li, God kae kwailufa lou 'alida, ma ta'ana gera gi kae

---

* **20:17** Mary 'e booboo tau ma Jesus kae oli lo 'i soela Mama ala me tofui matola fo mola lo, 'are la fo ka doi nasi ala 'alia. Jesus 'e ilia fala Mary ikoso 'e booboo fala doi nasi na ala, sulia kae io 'ua fae dau lu sulia barae fe atoa gi, sui ka bi rae fala 'i soela Mama. 'I Burila raenala Jesus fala 'i soela Mama, Jesus kae io mola failia ioli lia gi 'alia Aloe 'Are Abu. (John 14.16-18, 26; 16.7, 13-14; Lesia lou Matthew 28.20).

sigi lo faasida. Ma ala iko 'ali 'amu kwailufa ada, God wasua ikoso kwailufa lou ada, ma ta'ana gera gi wasua ikoso sigi lou faasida.”

Tomas 'e lesia Jesus

²⁴ Ma te wale ala akwala wala rua wale li galona fo gi li ratala Tomas lia gera soia lou 'alia 'I'iu, iko 'ali 'e io failida ala talasi fo Jesus 'e dao ai. ²⁵ Ma wale li galona gera io gi, gera ka sae 'uri 'e fala Tomas, “Meulu lesia lo Aofia.”

Sui Tomas ka sae 'uri 'e fadaulu, “Ala laka lesia kwana ba 'i fulila nila gi li 'i limala, ma laka dau tonala kwana fo gi 'alia limagu, ma laka alua limagu 'i laola fulila mae malaa ba 'i karaola lo, laka bi fakwalaimoki. Ma ala iko 'ali lau tau mola 'urifo, ikoso lau fakwalaimokia mola.”

²⁶ Ma ala fiula fe atoa 'i buri, wale li galona gi gera logo ruru 'i laola luma ba, ma Tomas ka io lou failida. Ma gera ka gwaa lou bolosia mala 'olofolo gi. Sui Jesus ka fatae mae, ma ka ura 'i safitadawulu, ma ka sae 'uri 'e, “Aroarona ka io fae 'amiu.”

²⁷ 'Urifo Jesus ka sae 'uri 'e fala Tomas, “Tomas, 'o alua 'u'umu 'i lifi'e 'i laola limagu, ma ko lesia lou rua limagu. Sui ko tadaa mae limamu, ma ko alua limamu 'i laola fulila mae malaa 'e 'i karaogu. Ikoso malata ruarua, ko fakwalaimoki!”

²⁸ Ma Tomas ka olisia 'uri 'e, “'T'o Aofia lau, ma God lau.”

²⁹ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “'O fakwalaimoki mola sulia 'o leesi lau. 'Oilakina fala ioli iko 'ali gera leesi lau, wasua ma gera fakwalaimoki mola 'ada agu gi.”

³⁰ 'Are mama'ala afula gi Jesus 'e tauda lou 'i maala wale li galona lia gi, wasua ma iko 'ali lau gereda mola 'i laola buka 'e. ³¹ Lau gerea 'are 'e gi, 'ali 'amu ka fakwalaimokia Jesus lo Christ, wale ba God 'e filia fala rananala ioli gi li, ma 'i lia lo Wela God. Ma 'i osiala fitoona 'amiu ala Jesus, 'amu kae too ala maurina firi.

21

Jesus 'e fatae lou

¹ 'I burila 'are fo, Jesus ka fatae lou fala wale li galona lia gi 'i rabela 'osi 'i Galili.* Ma 'are fo 'e fuli 'uri 'e: ² Simon Peter, ma Tomas gera soia 'alia 'Tiu, ma Nataniel wale faasia 'i Kena 'i laola provins 'i Galili, failia rua wela Sebedi gi, ma na rua wale li galona lou, dau lu logo. ³ Ma Simon Peter ka sae 'uri 'e fala alae wale fo, “Lakae lai kwaiasi lou.”

Ma dau lu ka olisia 'uri 'e, “Meulu oga meulu ka la lou fae 'o.” Ma dau lu ka la, dau lu ka taefia lo baru. Ma ala fe boni fo, iko 'ali dau lu tafoa mola ta me lode ia.

⁴ Ma 'ofaedani talasi 'e dani lo, Jesus ka ura 'i rabela 'osi. Ma wale li galona lia gi, iko 'ali dau lu lio raea mola.

⁵ Sui Jesus ka sae ko fadalu 'uri 'e, “Alae kwaima lau, moulu tafoa ta me ia?”

Ma dau lu ka olisia 'uri 'e, “Iko mola!”

⁶ Ma 'i lia ka sae 'uri 'e, “Moulu aala 'alia fuo 'amoulu 'i gula aolo ala baru, 'ali moulu tafoa tali lode ia.” Ma dau lu ka aala 'alia fuo, ma ka 'ato

---

* **21:1** Taebirias na ratae 'are lou fala 'osi 'i Galili.

rasua lo fala lafunai mae, sulia ia 'e afula rasua lo 'i laola.

⁷ Sui wale li galona ba Jesus 'e kwaima ala, ka sae 'uri 'e fala Peter, “Aofia lo fo!” Ma talasi Simon Peter 'e ronoa me 'are fo li, ka ruufia to'omi tekwa lia, sulia 'e kalasua, ma ka lofo 'i laola asi, ma ka olo olo lo fala 'i rara. ⁸ Ma wale li galona gi dau lu ka la lo mae 'i rara 'alia baru. Ma dau lu ka taraa lo mae fuo lia 'e fonu 'alia ia, sulia 'e iko 'ali dau lu io tatau mola faasia 'i rara, ka totolia mola 'ala teke talanae fe alu 'ae na. ⁹ Ma talasi dau lu sifo 'i rara, dau lu ka lesia te dunae leleo failia ia gi 'i laola failia tofui berete gi lou. ¹⁰ Ma Jesus ka sae 'uri 'e fadalu, “Moulu sakea mae tali lode ia ala ia la moulu tafoda gi.”

¹¹ Simon Peter ka la ko 'i laola baru, ma ka tara mae fuo fo 'i rara. Fuo fo 'e fonu 'alia ia ba'ela gi sui mola, teke talanae wala lima akwala ma olu lode ia. Wasua ia ka afula 'ala 'urifo 'i laola fuo fo, iko 'ali gaga mola. ¹² Ma Jesus ka sae 'uri 'e fadalu, “Moulu la mae, moulu ka fana 'amoulu.” Wasua iko ta wale adalu 'ali soilidi mola 'uri 'e, “I'o ite 'e?” Sulia dau lu sai mola 'adalu ai 'i lia Aofia. ¹³ Ma Jesus ka la ko ka sakea berete, ma ka kwatea fala wale li galona lia gi, ma ka tau lou 'urifo ala lode ia gi.

¹⁴ Ma olula talasi Jesus 'e fatae fala wale li galona lia gi 'i burila 'e tatae faasia maena li lo fo.

Jesus failia Peter

¹⁵ Ma talasi dau lu fana ka sui lo, Jesus ka sae 'uri 'e fala Simon Peter, “Simon wela John 'o kwaima aagu, ka liufia kwaimaana wale li galona 'e gi gera too ai fagu?”

Ma Peter ka olisi 'uri 'e ala, “Eo, Aofia. 'O sai mola 'amua ai lau kwaima amu.”

Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O lio sulia kale sipsip lau gi.” ¹⁶ Ma Jesus ka sae lou 'uri 'e fala ruala me talasi, “Simon wela John, 'o kwaima aagu?”

Ma Peter ka olisia 'uri 'e, “Eo, Aofia. 'O sai mola 'amua ala lia 'e lau kwaima amu.”

Sui Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O lio sulia sipsip lau gi.” ¹⁷ Ma Jesus ka sae lou 'uri 'e ala olula me talasi, “Simon wela John, 'o kwaima aagu?”

Ma Peter ka kwaimalatai, sulia Jesus 'e soilidi olula talasi lo ala 'uri 'e, “Uri'e ma 'o kwaima aagu 'e?” Ma Peter ka sae 'uri 'e fala, “Aofia, 'o sai ala 'are gi sui, ma ko sai mola 'amua ala lia 'e lau kwaima amu.”

Ma Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O lio sulia sipsip lau gi. ¹⁸ 'Are kwalaimoki la kae ilia famu, talasi 'o ulufa'alu ai, 'o toro 'amua 'i talamu, ma ko la 'amua 'i talamu ala lifi 'o oga laa na ai gi. Ma ala talasi koe waro, koe tadaa limamu, ma ta ioli mamata lo kae faruufi 'o, ma ka talai 'o fala lifi la iko 'ali 'o oga laa na ai.” ¹⁹ Jesus 'e ilia me 'are fo, 'ali fatailia maena Peter kae mae 'alia, ma kae fa'ilitoa God 'alia. Sui Jesus ka sae 'uri 'e fala, “O ali buri lau.”

²⁰ Ma Peter ka bulusi, ma ka lesia wale li galona ba Jesus 'e kwaima ala. (I lia wale ba 'e gwauru garanua Jesus ala talasi dauu fana ai li, ma ka soilidia 'uri 'e, “Aofia, ite kae foli 'ali 'o, ma ka kwate 'o fala malimae 'o gi?”) ²¹ Urifo ala talasi Peter 'e lesia, ka soilidia Jesus 'uri 'e, “Aofia, uta ala wale 'e?”

²² Jesus ka olisia 'uri 'e, “Suli ala laka oga wale 'e kae mauri 'ala, la la ka li dao ala talasi lakae oli mae ai, 'e iko lou ta me 'aberona 'o fo. Ma 'o dona buri lau.”

²³ Alaana fo ka talo lo 'i matanala wale li galona Jesus gi. Gera ilia wale li galona fo ikoso 'ali mae. Ma Jesus iko 'ali ilia 'uri wale fo ikoso mae. 'E sae 'ala 'uri 'e ba, “Suli ala laka oga wale 'e kae mauri 'ala, la la ka li dao ala talasi lakae oli mae ai, iko lou 'aberona 'o fo.”

Alaana fafu'isi gi

²⁴ Ma wale li galona fo Peter 'e soildia Jesus sulia, 'i lia lo 'e alaa sulia 'are 'e gi sui, ma ka gerea. Ma meulu saiala 'are 'e sae sulia, 'e kwalaimoki.

²⁵ Jesus 'e taua 'are afula rasua gi lou. Ma ala gera ka geregere sulida sui, lau fia mala molagali 'e wasua, ikoso totolia 'ali dau fafia buka gera kae gerea 'are fo gi 'i laola.

Alafuuna Fa'alu Ala Saena 'I Wala
The New Testament in the Wala language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Wala

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Wala

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

bf9ac747-bd4c-52d7-9255-cc77efeda844